

YAZI YORUM

8.

SAYI

Röportaj | Adnan Gerger | Hatice Hamarat | Zeynep Eşin | Ayşe Hicret Karakaya | Emre Erbatur | Ceyda Oktay | Beyza Büşra Erol | Nur Yüksel Öztürk | Deniz Güneysu | Serhat Alper | Ahmet Türkoğlu | Servan Erdiñç | Mehmet A. Başkurt | Banu Helvacı | Hasan Onur Altınbaş | Hüseyin Opruklu | Dilek İşcen Akışık | Pervin Gülbaz | Ömür Karakaya | Burak İncekara | Esra Koyuncu | Oya Özgür | Mazlum Cengiz | Mustafa Arıdaş | Cüneyt Aras | Şaranur Yaşar

Yazı-Yorumdakiler

Hatice Hamarat
Bukowski ile Bir Gün

Zeynep Eşin
Yeraltının Marjinal İsmi Bukowski

ÖYKÜ

Ahmet Türkoğlu | Editör
H. Onur Altınbaş | Ukala Bir Röportaj
Hüseyin Opruklu | Karne Hediyesi
Ceyda Oktay | Üç Saniye
Dilek İşcen Akışık | Şans Oyunu
Banu Helvacı | Hazar Apartmanı
Pervin Gülbaz | Beklenen Son

ANLATI

Beyza Büşra Erol | Dut Yapağı

ŞİİR

Ömür Karakaya | Gözlerinin Manifestosu
Burak İncekara | Menzil
Esra Koyuncu | Kim Bilir?
Oya Özgür | Fotoğraf
Mazlum Cengiz | Ağıt
Servan Erdiç | Ölürüm
Mustafa Arıdaş | Bana Umuttan
Cüneyt Aras | Gözlerinde Bir Dünya

MEKTUP

Mehmet A. Başkurt

KİTAP İNCELEME

Emre Erbatur | Mario Bellatin | Çin Daması
Ceyda Oktay | Oğuz Atay | Tutunamayanlar
Nur Yüksel Öztürk | Charles Bukowski | Kasabanın En Güzel Kızı
Serhat Alper | Murat Mentеш | Dublörün Dilemması
Deniz Güneysu | Emrah Serbes | Erken Kaybedenler

FİLM & TİYATRO İNCELEME

Serhat Alper | Gidiş Dönüş (Retro)
Deniz Güneysu | Yeraltı

Dosya Konusu
Yeraltı Edebiyatı | Charles Bukowski

Söyleşi
Adnan Gerger

Hicret'in Kitaplığı
Kitap İnceleme | Beyaz Geceler
Deneme | Ölümünden Başkası Yalan mı?
Şiir | Ayrılık
Kelimeler | Hangisi Doğru

Zeynep Eşin

Yeraltının Marjinal İsmi

Yeraltı edebiyatı, dili zincirlerinden kurtarmak için 19. yüzyılın ortaları ile 20. yüzyılın başlarında oluşmaya başlayan, “Ben özgürüm” diye bağırarak edebiyat. Sert, aykırı, eleştirel, çoğunlukla gerçekle hayalin ince çizgisinde var olmaya çalışan yeraltı edebiyatı; alkolizmin, cinselliğin, sıra dışılığın, küfrün dışa vurumudur. Kökleri yeteri kadar eşelendiğinde Marquis de Sade'e (1740-1814) kadar varılabilir. Sade, yazdıkları ile “başkalarına acı çektirmekten hoşlanma” olarak adlandırılan Sadizm'in fikir babası olmuştur. Erotizm ve şiddetle ilgili kitapları, yaşadığı dönemde epey yadırganmış, hapse atılmıştır. Ancak yazdıkları başka yazarlara ilham kaynağı olmuştur. Birçok edebiyat kalıbını hiçe sayan yeraltı edebiyatı, Charles Bukowski'yi (1920-1994) tanımamıza neden olmuştur.74 yıllık hayatı boyunca burjuva toplumunu eleştiren, buna karşın alkolikleri, hayat kadınlarını ve düşkünlerin hayatını anlatan eserler üretmiştir. Bunu yaparken de Amerikan gündelik yaşamını, alkol bağımlılığını, kadınlarla olan ilişkilerini de dolaysız bir biçimde aktarmıştır.

“Benim kadın düşmanı olduğumu düşünüyorlar, ama değilim. Kitaplarımı okumayıp duyduklarıyla karar veren insanlar bunlar. ‘Bukowski kadın düşmanı bir domuzdur!’ Bunu duyuyorlar ama işin aslı nedir diye merak etmiyorlar.”

Charles Bukowski 16 Ağustos 1920 tarihinde Almanya'nın Andernach kentinde doğdu. Babası Amerikalı bir asker, annesi ise Alman'dı. Daha sonra ailesiyle birlikte Los Angeles'a yerleştiler. Bukowski'nin çocukluk anıları ise oldukça trajik. Sert ve gaddar bir babaya sahip olmak, yaşlıları tarafından alaya maruz kalmak ve Büyük Buhran ekonomik krizi onun içine kapanık ve sessiz bir çocuk olmasına neden oldu.

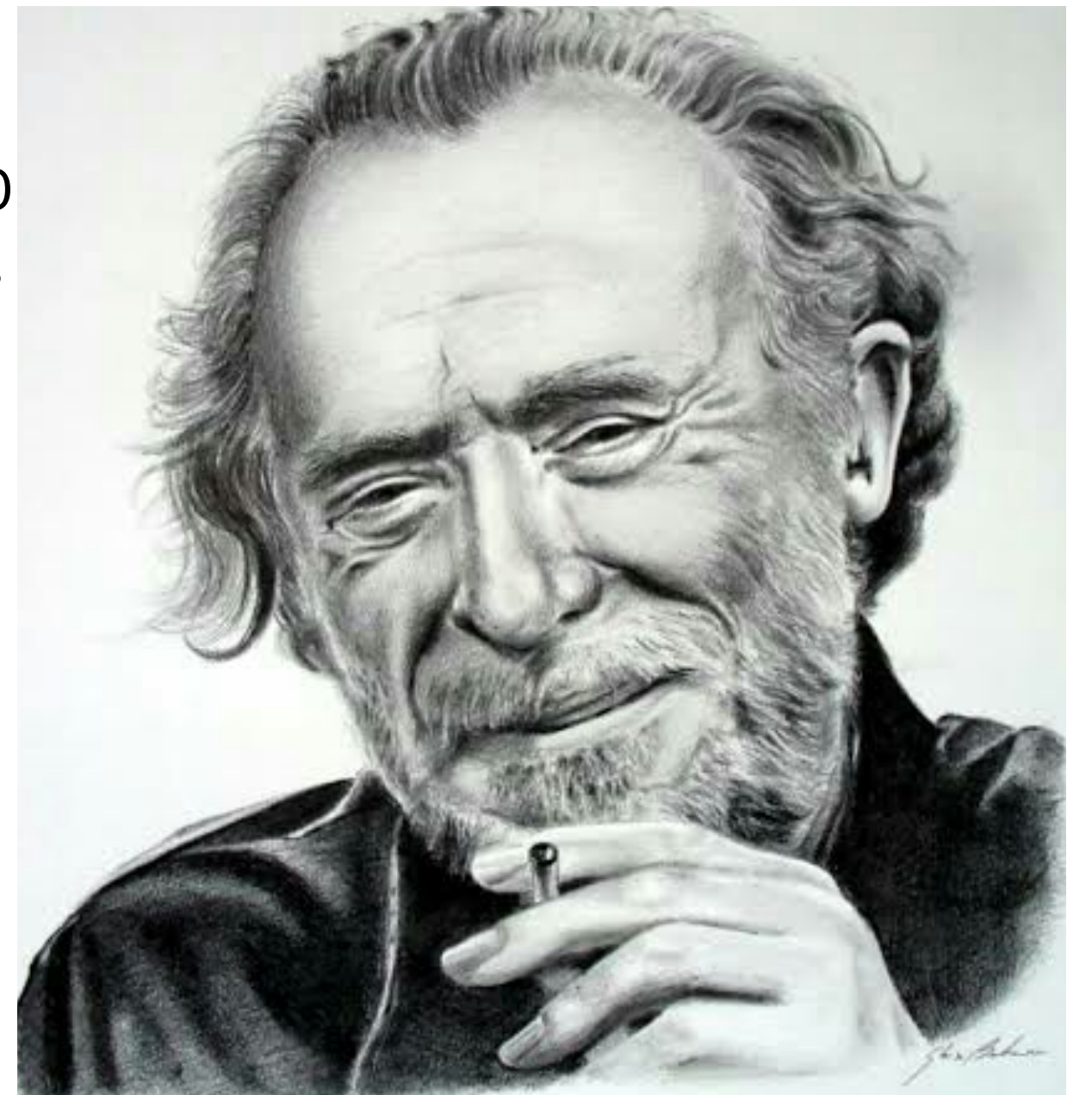
“Sarhoş olmayı hep sevmeye karar verdim. Sıradanlığı alıp götürüyordu, sıradanlıktan yeterince sık uzaklaşabilirsen sıradan olmazdın belki.”

Genç Bukowski alkole yakın arkadaşı William Baldy Mullinax tarafından alıştırıldı ki, sonra bu durum kronik alkolizme kadar vardı. Los Angeles City College'de sanat, gazetecilik ve edebiyat eğitimi almak için kaydolan Bukowski okula 2 yıl devam etti, ancak sonra okuldan ayrılıp postacılık, mezbahanede ve köpek bisküvisi fabrikasında işçilik yaptı.

Okulu terk ettikten sonra yazarlığa olan tutkusunu keşfeden Bukowski'nin ilk kısa öyküsü 1944 yılında Story dergisinde yayımlandı. Öykünün ismi ise “Aftermath of a Lengthy Rejection”. 1946 yılında “20 Tanks from Kasselown” adlı öyküsü Black Sun Press dergisinde yayımlandı. Yazarlıkta beklediği başarıyı elde edemeyince edebiyat tutkusundan vazgeçmeye karar verdi. Daha sonra neredeyse 10 yıl boyunca bir şey yazmadı. Bu sürede kendini gezmeye ve içmeye verdi.

Postacılık Yaptı.

Bu dönem onun daha sonra yazacağı yarı-otobiyografik eserlerin temelini oluşturdu. 1952 yılında Los Angeles'ta postacı olarak işe girdi ve yaklaşık 2.5 yıl postacılık yaptı.

Mide kanamasından sonra tekrar yazmaya başladı.

1955 yılında mide kanaması geçiren Bukowski az kalsın hayatını kaybediyordu. Bu durum ona ikinci bir şans olarak görüldü ve tekrar yazmaya başladı. Özellikle bu dönemde şiire odaklandı. Pek çok çağdaşı gibi bu sefer o da yeraltı edebiyatı yayımlayan dergi ve gazetelere yöneldi. Kısa sürede şiirleri ve öyküleri sayesinde bir kült haline geldi. Genel anlamda yarı otobiyografik eserler verdiği bu dönemde sefil yazar Henry Chinaski'nin hayatını anlattı. Henry Chinaski karakteri büyük anlamda Bukowski'yi temsil ediyordu, yani onun sahne adıydı diyebiliriz.

Yazdıkça Başarılı Oldu.

Bukowski ürettikçe başarıyı yakaladı. Özellikle "Post Office" adlı ilk romanıyla başlayan dönemden sonra yazdığı "Factotum", "Kadınlar" gibi eserleri büyük ilgi gördü. Hatta 1980'li yıllarda "Barfly" adlı filmin senaryosunu bile yazdı. Senaryo 24 yaşındaki Bukowski'nin hayatından üç günlük bir kesiti konu ediniyor. Bu senaryo girişimi, ona "Hollywood" adlı ikinci romanını yazma konusunda ilham verdi.

Yazarların anti-sosyal olması gibi bir klişe vardır. Bu klişe esasında Bukowski'ye de uyuyor. Oldukça dışa dönük bir insan olmasına rağmen Bukowski de insanlarla birlikte olmaktan pek de hoşlanmayan bir insan. Bu konuda şöyle diyor:

"Her ne kadar insanlar üzerine yazsam bile, insanlardan ne kadar uzaksam o kadar iyi hissediyorum kendimi. İnsanlardan 3 kilometre uzak olmak çok iyi, 3000 kilometre uzak olmaksızın çok daha iyi bir şey. İnsan ırkını sevmiyorum ben. Başlarını, suratlarını, ayaklarını, konuşmalarını, saç modellerini, otomobillerini sevmiyorum."

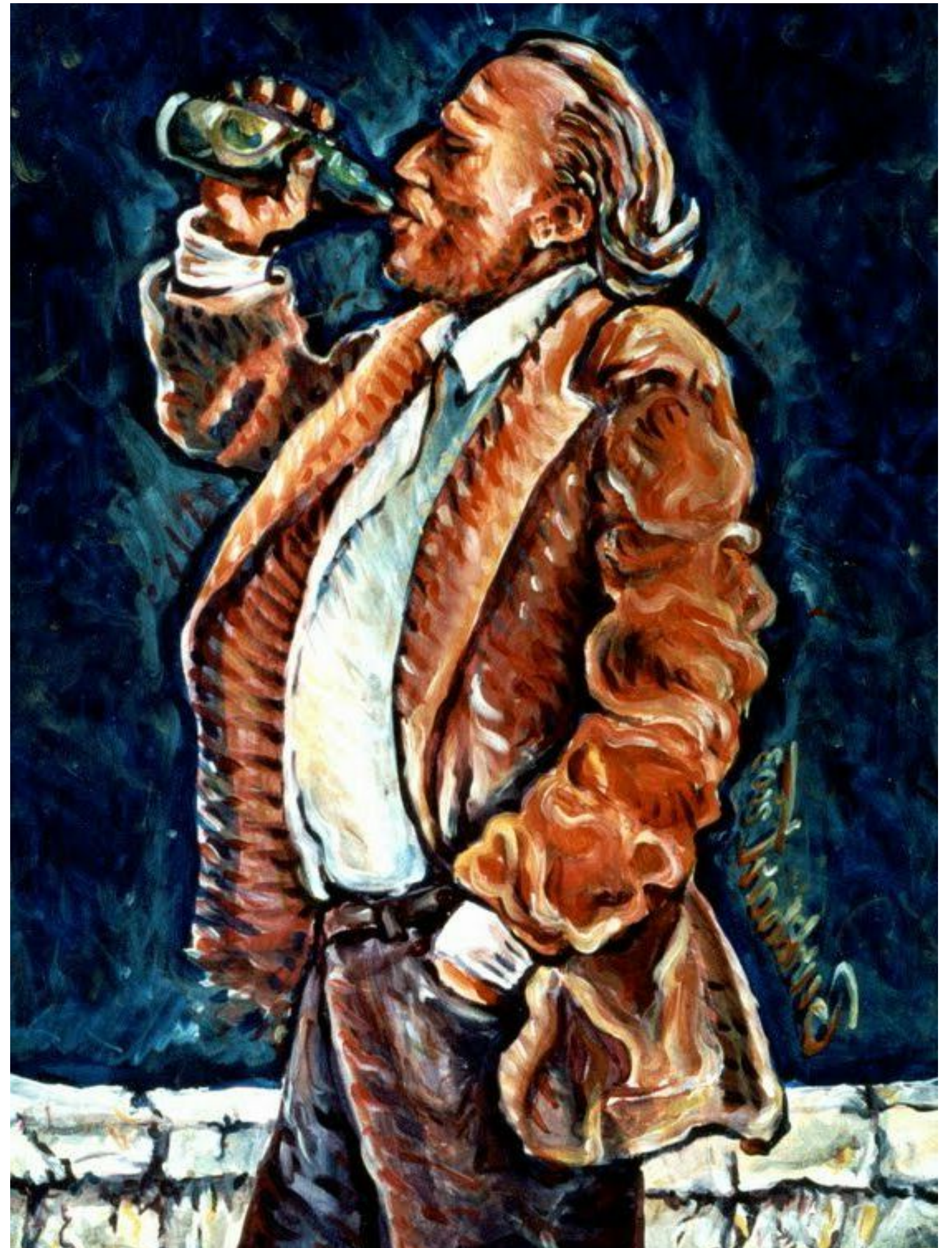
Az Kalsın Gazeteci Oluyordu.

Bukowski eğer işe alınsaydı şiir yerine haber yazıyor olabilirdi. Ancak neyse ki tembelliği sayesinde edebiyat tarihi olması gerektiği gibi gelişti. Los Angeles City College'de gazetecilik dersleri almasına rağmen derslere katılmayan ve çimlerde takılan Bukowski, haylazlığı nedeniyle gazetecilik derslerinden geçemedi. Hatta daha sonra gazetelere iş başvurusu yapmasına rağmen olumlu yanıt alamayan Bukowski'yi işe almayan editörlere teşekkür borçluyuz.

Kedileri Çok Severdi

Charles Bukowski'nin Minx adında bir kedisi vardı. Hatta Bukowski'nin On Cat (Kediler Hakkında) isiminde bir şiir kitabı ile bulunuyor. Charles, kediler hakkında şöyle yazıyor:

"Kediler bazı şeylerden şikâyet ederler ama yine de canlarını fazla sıkımazlar. Onurla yürürler. İnsanların ulaşamayacağı bir kafa rahatlığıyla uyurlar. Cesaretimin kırıldığı zamanlarda kedilerimi izlerim ve cesaretim yerine gelir."

Kadınları da Çok Severdi

Charles Bukowski'nin hızlı bir aşk hayatı vardı; fakat kadınlar, aşk ve seks hakkında bol bol yazan yazarın aşk hayatı orta yaşlarının sonunda hareket kazandı. Kız arkadaşlarından ve eşlerinden eserlerinde çok faydalandı. İlk eşi Linda King, bir heykeltıraş ve şairdi. Hatta Bukowski'nin başının heykelini bile yapmıştı Linda King. Hararetli ilişkileri 1970'lerin başında yaklaşık 5 yıl sürdü. Hatta gelgitli bu ilişkide bir tartışma esnasında Charles Bukowski Linda King'in burnunu kırdı. Bunun üzerine de Linda King, Bukowski'nin daktilosunu ve kitaplarını sokağa fırlattı.

Bukowski'nin ikinci eşi ise Linda Lee Beighle. Bukowski ile bir markette tanışan Linda Lee için yazarın son aşkı denebilir. Ortadaki büyük aşk nedeniyle Bukowski kitaplardan kazandığı parayla San Pedro'da bir ev satın aldı ve Linda Lee ile evlendi. 1994 yılında evindeki yatağında hayatını kaybeden Bukowski'nin yanı başında Linda Lee vardı.

Sean Penn ve Bono ile Yakın Arkadaştı

Bukowski yazarlık hayatı boyunca üne kavuşan şanslı isimlerden biriydi. Sean Penn gibi aktörlerle ve Bono gibi şarkıcılarla yakın arkadaştı. Öyle ki Bono ile ahbablığı nedeniyle U2 konserlerine ücretsiz girebiliyordu. Sean Penn, Bono ile birlikte geçirdikleri bir akşam Bukowski ile tanışmış. Bukowski'nin eşi Linda Bukowski'nin de U2 hayranı olması nedeniyle Bono, Los Angeles'taki bir konserde Linda Bukowski'ye bir şarkı ithaf etmiş. Bu durumun Charles Bukowski'yi epey şaşırttığını ifade ediyor Bono.

“Born Into This” adlı belgeselde Bukowski'nin eşi Linda, Bukowski'nin Mickey Mouse karakterinden nefret ettiğini şöyle ifade ediyor;

“Charles milyonları ekran başına kilitleyen üç parmaklı böyle bir karakterden nefret ederdi. İnsanlara hiçbir fayda veya iyilik sağlamadığını, gerçeğe dair hiçbir şey sunmadığını düşünürdü. Mickey Mouse'un ruhunun olmadığını ileri sürerdi.”

Günde Tek Bir Çikolatayla İdare Etti

1940'lı yıllarda Charles Bukowski parasızlıktan ucuz ve kötü otellerde kalıyor ve karnını çikolatayla doyuruyordu. Bir söyleşisinde şöyle diyor:

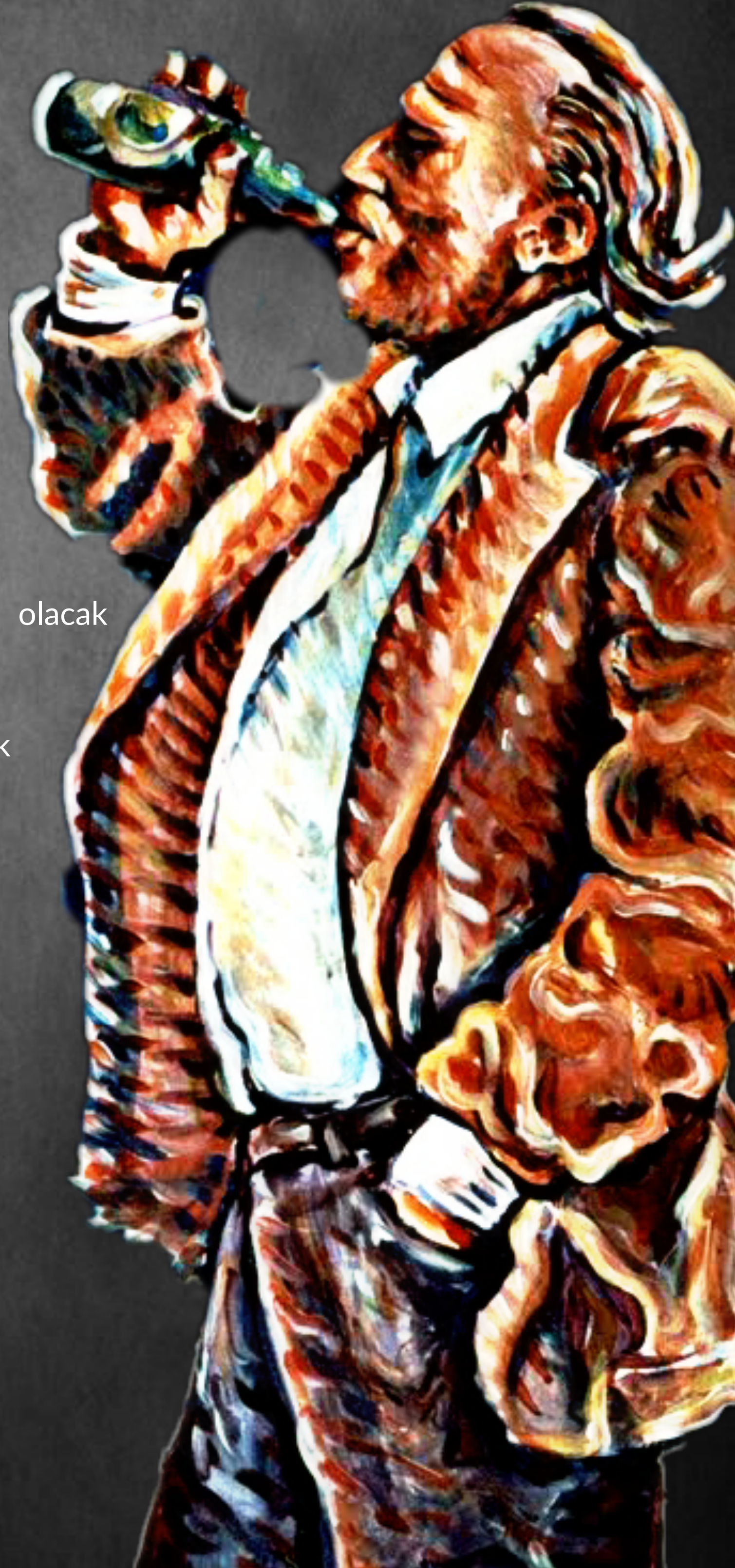
“Pek çok gün boyunca sadece çikolatalı gofret yiyordum, çünkü sadece 5 sentti gofretler. Payday adlı bir çikolata vardı. Ondan çok yediğimi hatırlıyorum. Ucuz olmasına rağmen tadı o kadar güzeldi ki bu çikolatanın. Gece bir ısırık alsanız sabaha kadar tadı damağınızda kalırdı.”

Lösemi Nedeniyle Öldü

Bukowski 9 Mart 1994 yılında 73 yaşındayken San Pedro'da hayatını kaybetti. Son romanı Pulp'ı tamamladıktan hemen sonra ölen ve ateist olan yazarın cenazesi Budist rahipler tarafından gerçekleştirildi. Mezar taşında bir şiirinde kullandığı “Don't Try”, yani “Denemeyin” ifadesi yer alan yazar, 1963 yılında John William Corrington'a yazdığı bir mektupta neden böyle bir şey söylediğini ifade ediyor:

“Birisi bana ne yaptığımı, neden ve nasıl bir şeyler ürettiğimi sormuştu. Ben de ona denememesini söylemiştim. Bu çok önemlidir, denememek önemlidir. Ne lüks arabalar için, ne ölümsüzlük ne de bir şeyler üretmek için... Sadece beklemelisiniz. Bir şeyler olmazsa bir süre daha beklemelisiniz. Duvardaki bir sinek gibi düşünün. O size yaklaştığı anda öldürürsünüz. Başınızın etrafında dolaştığı anda onu yakalar ve öldürürsünüz. Ya da ondan hoşlanırsanız arkadaşlık kurar ve evinizde kalmasına müsaade edersiniz.”

Deneyeceksen eğer
dene en sonuna kadar,
yoksa başlama bile!
Deneyeceksen eğer
koş son kertesine kadar
sevgilini, karını, dostlarını
işini ve hatta aklını
evet belki aklını kaybetmek demek bu
git son damlasına kadar
3 gün aç susuz kalmak demek belki bu
belki bir parkta
bir bankın üstünde
iliklerine kadar titreyerek sabahlamak,
demir parmaklar ardında mahpus kalmak,
horlanmak,
alaya alınmak,
yapayalnız bir başına bırakılmak...
yalnız kalmak mükâfatlandırılmaktır yalnız
Ama diğerleri bir direnç mücadelesi
mücadeleyi ne çok arzuladığının göstergesi...
Ve yapacaksın sonuna kadar
Tüm itirazlara
kelimelerin tüm ağırlığına rağmen
Yapacaksın!
ve bu düşleyebildiğin her şeyden daha mükemmel olacak
Eğer deneyeceksen
dene son damlasına kadar
bambaşka bir his olacak tanrılarla baş başa kalmak
karanlıklarda alev alev parlamak
Sonuna kadar
Git hadi!
Git
Git
Arkana bakmadan git
Sonuna kadar
Koşturarak doludizgin hayatı
doğrudan kahkaha tufanına
Var olan tek iyi savaşı haykırarak

Hatice Hamarat Bukowski İle Bir Gün

Yanına oturup bir içki söyledim. Kendinden bahsetmesi için ona bolca vakit tanımaya razıydım. Olabildiğince az soru sorup ona alan açmak ve kendini özgür hissetmesini sağlamak ,istediğimi belirttim. Gülümsedi;

-Ahmak olma, ben zaten özgürüm. Hep özgürdüm.

-Gerçek adın Heinrich Karl Bukowski değil mi?

- Ne fark eder genelde Charles Bukowski diyorlar.

Hayatımın çoğunu Los Angeles'ta yaşadım ve burada yaşlandım çocuk. Pek çok şey öğrendim ve pek çok şey öğrenmekten kendimi mahrum bıraktım. Sanırım bu senin için yeterlidir dedi. Ürkek halim onun hoşuna gidiyordu. Onun sözleriyle onu vurmaya kararlıydım.

'İnsanın en büyük hatalarından biri doğru zamanı yanlış kişilerle doldurmaktır.' Dedim yüzüne bakarak bunu sen yazmıştın, acaba seninle vaktimi mi harcıyorum?

-Sevdim seni,dedi gülümseyerek.

'50 kuruşluk çikolatanın verdiği mutluluğu veremeyen insanlar var.' Bu cümleyi tanıyordum. 'Sen beni iyi hissettirdin' diyerek devam etti. 'Ancak deneyeceksen sonuna kadar git, yoksa hiç başlama bile.' Diyerek okuduğum kitaplarındaki belki de en sevdiğim cümlelerinden birini daha etti.

- peki, dedim gülerek. İçkilerimiz bittikçe yenisi geliyordu.

-Zamanla ilgili ne düşünüyorsun Charles?

Yüzüme baktı, derin acılardan ve deneyimlerden sonra anladığı ve anlattığı o cümlesini vurdu yüzüme.

-Zaman unutturmaz, uyuşturur çocuk.

Kendimi her şeyden vazgeçmiş bir bilgeyle oturmuş bira içerken bulmuştum. Daha güzeli olamazdı. Bana hayatını anlatmasını istediğimde bir bülbül gibi şakıdı.

Bardan içeri girdiğimde masanın üzerine eğilmiş, yaşlı elleriyle bira şişesini sıkı sıkı tutmuş o adamla göz göze geldik. Delicesine gürleyecek ve akabinde ölecekmiş gibi hali vardı. Yüzü sessizliğini orta yerinden yaran derin çizgilerle doluydu ve kafasının epey dağınık oluşu gözümden kaçmamıştı. Yanına yaklaşıp onunla sohbet istediğimi söyledim.

-Pis bir morukla mı? Ses tonu beni etkilemişti. Kendinden emin, dudağından çıkan her harfin hakkını vererek konuşuyordu.

- Evet, seninle. Sende başkalarında olmayan bir şey var.

Delicesine gülmeye başladı. Kahkahalarına kulak kabartanlar da onunla beraber gülüyordu. Bende istemsiz olarak gülümsedim. Bu yaşlı moruğun gülünce yüzünde oluşan iki yarık hoşuma gitmişti.

-Adını biliyorum. Sen şu bahsettikleri deli adamsın.

Gülen yüzü bir anda sert bir ifade takındı. Birasından koca bir yudum alıp gözlerime baktı.

-Sen, çocuk, sanırım alkolü fazla kaçırmışsın.

Yazmaya başladığı ilk zamanlardan, sürekli reddedilen yazılarından, postanede çalıştığı günlerden bahsetti. Kendi hayatını yazıp yazmadığı sürekli tartışma konusuydu. Babasının ona şiddet uyguladığı ve kuralcı yapısı yüzünden hayatı ona çekilmez kıldığı günlerde nasıl özgür olmak için çabaladığını, kimseye benzememek ve kendisi gibi yazabilmek, yaşayabilmek için yaşamayı, herkes gibi yaşamayı reddettiğinden söz etti. Kadınlara karşı duyduğu sempati ve nefreti aynı potada eritip yazdığı öykülerini anlattı. Ağır hastalık sürecinden sonra on yıl kadar ara verdiği yazma sürecinin nasıl ve neden geri döndüğünü. Hem anlatıyor, hem içiyor hem de ruhuyla bezenmiş gözlerinde onun yapabildiklerini ve yapamadıklarını görebiliyordum.

-Kadınları seviyorsun, dedim gülümseyerek.

-Evet, ama hıçkırarak ağlayan bir kadının gözyaşları, ağlatan adamın başına gelebileceklerin altına atılan imzadır.

Haklı bulmuştum . Yıllar önce yazdığı kitabındaki söz geldi aklıma. Affetmek... Büyük bir oluşumdu.

'Onu sana tüm yaptıklarına rağmen affedebilirsin; zor olan onu affettiğin için kendini affetmektir.' Tamda böyle söylemişti. Bende ona benzeyen hayatımda babamı, canımı sıkan sevdiklerimi ve öfkelenmiş sevgililerimi affederken kendimi affedebilecek miydim? Belki de ona benzediğimi gördüğü için bu koca kitap, kapağını bana açmış ve onu okumama izin vermişti.

Bir insanı sevmek mümkün mü sence? İyi tanımadığınız biri ise belki. Ben insanları pencereden seyretmeyi severim

Söyleşi

Ses ve Sus | Adnan Gerger

Masadow “yolcu varsa yol vardır” diyor. Biz yarını bugünden kurmak zorundayız. Eğer bu edebi metinler varsa yârinlar vardır.

Yeni romanınız Ses ve Sus’da bir kadını anlatıyorsunuz: Leyla. Dostlukları, arayışları, kayıpları, babası... Bir kadını anlatmak zor değil midir aslında? Bunda iyi bir gözlemci olmanız yeterli mi? Diyarbakır’da büyümenizin bir etkisi var mı? Oradaki kadınların ne zorluklarla yaşadığını biliyoruz. Roman için bu iyi bir altyapı oluşturmuştur diye düşünüyorum.

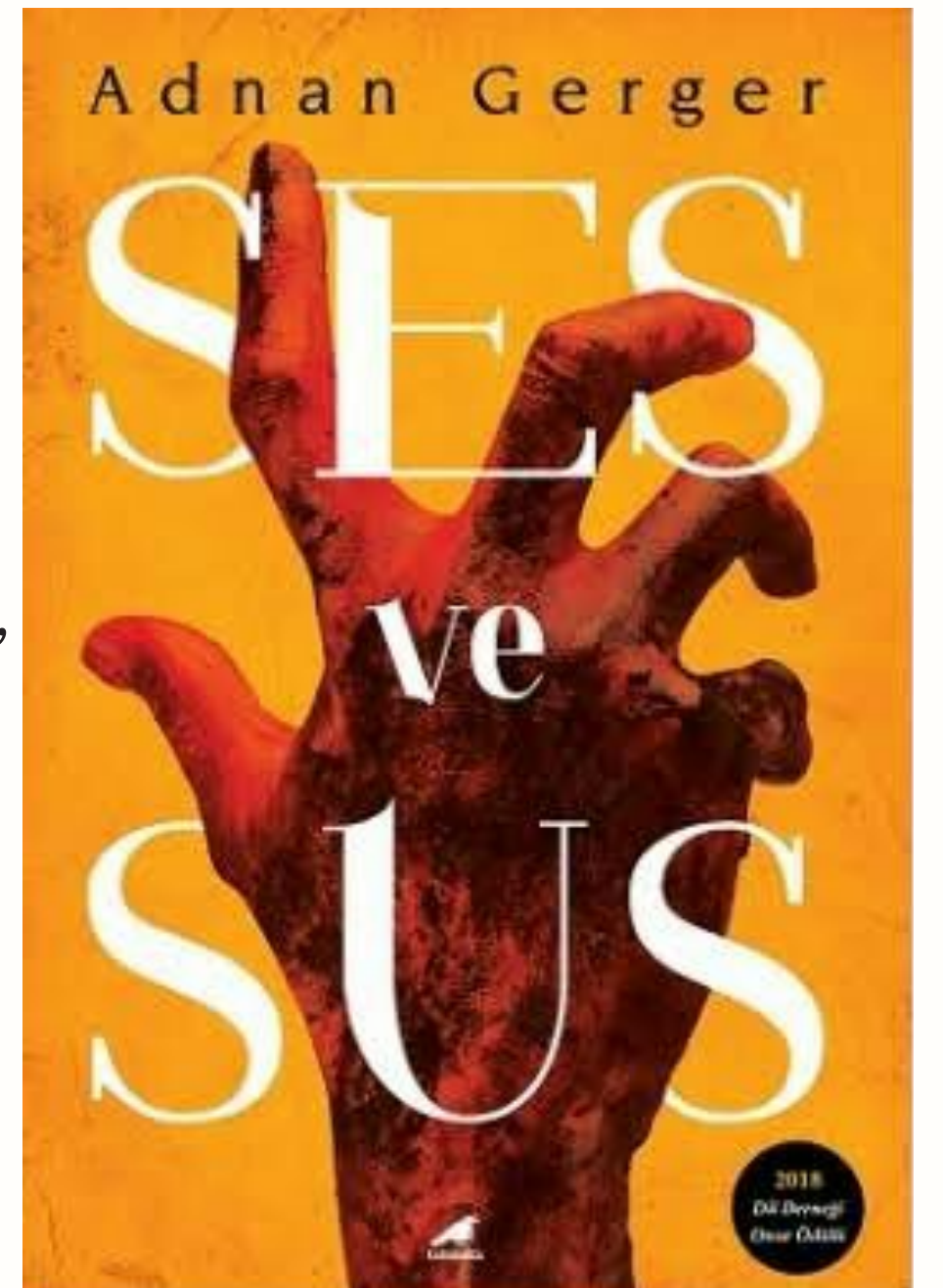
Kadın olmadığı zaman ben edebiyatın, hayatın olamayacağını düşünüyorum. Kadın doğurgandır, yaratıcıdır. Doğası itibarıyla hayatın yaşam kaynağıdır. Kadın olmadığı zaman yaşam yok. Tabii ki Diyarbakır’da, o coğrafyada büyümemin bana müthiş açılımları var. Oradaki kültürel zenginlikler çocukluğumuzdan beri kodlarımızı oluşturuyor. Diyarbakır’da bunun için çok güzel bir örnek. Çeşitli kültürleri içerisinde barındıran bir şehir; Süryani, Ermeni, Türk, Kürt, Arapların yaşadığı bir medeniyetler coğrafyası diyebiliriz. Kıyafetleri, etnik kökenlerine ait dansları, tutum ve davranışları yani aslında rengârenktir Diyarbakır. Bazen gittiğimde dolaşırım, sokaklarında bir huzura kavuşurum. Çocukluğum gelir aklıma, hüzünlenirim; aslında birçok duyguyuda barındırırım içimde. Ben bu duyguları tüm içtenliğimle söylüyorum ki; bu çok ince bir çizgi, değişik ideolojik kalıplarla anılmak istemiyorum. İnsana ait duygular bunlar, insanların yaşam biçimlerinin ideolojik yapılarla açıklanmasına karşıyım.

Bu kodlarla büyüyen bir insanın önemli olan bunu yaşatması, kendisini yetiştirerek zenginleştirmesi.

Evet, herkes orada kadınların ezildiğini, görmezden gelindiğini, ikinci sınıf insan olarak görüldüğünü söylüyor, doğrudur. İnsanların kültürel anlamda bilgi ve okuma düzeyinin -gerçi şuanda daha farklı ama- eksik olduğunu söyleyebilirim. Kültürel bilinç, hayatı sorgulama anlamında bir eksiklik olduğunu düşünüyorum.

En büyük eksiklik kadınlara olan bakış açılarında ortaya çıkıyor. Öyle bir paradokski anaerkil bir toplumda aynı zamanda. Kadınların toplumları idare edebildiği, evde kadının sözünün geçtiğinde bir yapı var.

İşin başka sosyolojik durumu şudur; Diyarbakır’da erkek çocuk olmanın sonucu baba olmaktır. Ne kadar çok erkek çocuk, okadar çok güç demektir. Kadın bu anlamda bu toplumlarda geride kalmıştır. Ben şuna inanırım, bir kadının kurtuluşu bir toplumun kurtuluşuna eş değerdir. Kadınların özgürlüğü, toplumun özgürlüğüdür. Dört romanımı yayınladım, bütün romanlarımın başkarakterleri kadındır. Ben kadını anlatmaya çalıştığımda, roman kendini daha iyi kuruyor. Metinlerin kendini daha iyi ifade edebildiğini gördüm.

Erkek genel olarak kendinin egosal varlığını dayatarak çözümlenmeye çalışıyordu, kadının o naif ve zarif bakışını yakalamak gerekiyordu.

Kadınları gözlemliyorum, kadınlara yönelik kitaplar okuyorum, bir de gazetecilik geçmişim de önem kazandı. Kadına yönelik şiddeti gördüğümde, gazeteciliğin getirdiği bu birikimim ile kitaplarımda kadın başkarakter olması kaçınılmazdı. Kadın sorguluyor, sorgularken dayatmıyor. Çözümüne yönelik düşünüyor; üretmeye, çoğalmaya odaklanıyor. Yani kadın, her zaman bir ilişkiyi yaşatmayı amaçlıyor. Kadın zaten kendi başına estetik bir varlık.

“Ses ve Sus” sindirilerek okunması gereken bir kitap. Leyla'nın susarak çok şey anlatması, okuyucuyu hikâyenin içine girmeye zorlayan bakış açısı ve dilinizin kolay bir dil olmaması okurken bana büyük bir zevk verdi. Siz yazarken nasıl bir süreçten geçtiniz? Kitabı yazarken amaçladığınız şey nelerdi? Psikolojik olarak okuyucu zorlanıyorsa, sizin de zorlanmış olduğunuzu düşünüyorum.

Şunu hep belirtmek istiyorum aslında ama abarttığım düşünülmesin diye söylemekten çekiniyorum. Bu kitap, yazdıklarım içinde beni psikolojik olarak en çok zorlayan kitabım oldu. Tabii ki edebiyat açısından bakarsak her kitabın yazım aşaması oldukça zor. Bunu inkâr edemeyiz. Çok büyük bir emek var ortada. Ben zorlu bir yolu seçtim aslında, bu açıdan ele alırsak, iyi bir ürün ortaya koymak yani iyi edebiyat yapabilmek kaygısıyla yazdım. Edebi anlamda bir itiraz romanı olsun istedim. Bu yüzden edebiyatın tüm o metaforu içinde, bütün olanaklarımı zorladım. Bu olanakların içinde dil var, biliyorsunuz dil müthiş bir organizma, yaşayan bir organizma. Ben de dilin bu yönünü kullandım ve kurgusal anlamda özgün bir roman oldu. Hikâyedeki metinlerin birbirine bağlanması noktasında da özgün bir roman. Uzun yıllardır gazetecilik yaptım ama ben her zaman edebiyatın da içindeydim. Dolayısıyla her şeyi bilinçli olarak yaptım. Alt metin-üst metin bağlantısını kurarken de bütün kavramsal ve kuramsal deneyimimi romana aktardığım anlamında söylüyorum bilinçli davranışımı. Edebiyata dair ne kadar bilgim varsa kullanmak istedim. Bütün derdim hakikaten iyi bir edebiyat. Bu romanı da edebiyat dünyasında kalıcı olmak amacıyla yazdım.

Piyasadaki sadece ruhumuzu okşayan, aforizmalardan oluşan süslü cümlelerle bezenmiş, ama bize soru sordurmayan, sorgulatmayan metinlerin bize dayatıldığını düşünüyorum. Kültürel endüstri ile ilgili bir konu bu, kitaplar sunumuna bakınca ağızını sulandıran ama yediğinizde ağızda tat bırakmayan yemek gibi.

Anlatacağınız konu hayatınıza karşı bir tanıklık. Yani hayatınıza uygun bir dil seçmek durumundasınız. Benim anlatımında mesel dil var. Mesel dil, mitoloji ile bağlantılıdır. Masalımsı bir dildir. Hikâyenin olağanüstü şekilde okuyucuya sunulması demektir.

“Meseller gerçek olamaz ama gerçekler mesellerden oluşur.” demiştim bir söyleşimde. Ses ve Sus'u dört senede yazmamın nedeni de okura bu gerçekliği anlatmaktı. Mesel dil, yaşanmışlıkların anlatımıdır.

Bu coğrafyada yaşanmış her türlü acıyı yarına aktarmak derdimiz de olmalı diye düşündüğüm için bu romanı yazdım.

Kitabı yazarken inanın ben de çok zorlandım. Farklı bir duygusal boyuta geçtim. İyi bir okur olarak da yazarı olmanın dışına çıkarak, kitabı tekrar okudum. Bunu başarabilmek de gerekiyor. Calvino'nun Bir Kış Gecesinde Eğer Bir Yolcu kitabında olduğu gibi okuyucuyu hikâyenin içine çekmek çok önemliydi benim için. İstedim ki okur, kitabı okuduğunda yeniden yazsın. Bu bakımdan, bilerek bazı yerlerde, açık kapılar bıraktım.

Ben kendi adıma edebiyatla içiçe olan insanların, yazarların, iyi okuyucu olanların, yazma yolculuğunda olanların öncelikle dilimizi güzel ve doğru kullanmalarından yanayım. Siz bu konuda oldukça usta bir yazarsınız. Ve zaten Dil Onur Ödülünü de kazanmış bir yazarsınız. Bu konudaki düşüncelerinizi merak ediyorum?

Ben dili hakikaten çok önemsiyor ve benimsiyorum. Bir sözcük asıl anlamından çok farklı kullanılabilir. “Masa” kelimesini öyle bir kullanırsınız ki, masa olmaktan çıkar; size müthiş duygular hissettirebilir. Farklı çağrışımlar yapabilir zihninizde. Günlük hayatımızda tabii ki çok dar kullanıyoruz dili.

Dili çok iyi kullanırsanız, edebi metinlerin oluşmasını kolaylaştırırsınız. Romanın ayrı bir dili, öykünün ayrı, şiirin ayrı bir dili olduğuna inanıyorum. Müthiş bir sözcük dağarcığınızın olması gerekiyor ki dile ulaşabilesiniz. Hangi dilde yazıyorsanız, o dili çok iyi kullanmak gerekiyor. Estetik yapısını kullanarak, kelimeleri özenle seçmek gerektiğini düşünüyorum.

Son zamanlarda maalesef popüler bazı kitaplarda kötü bir dil kullanımı var. Bilinçsizce cümle kullanmanın doğru olduğunu düşünmüyorum. Yoksa küfürün ve kötüsözcüklerin dahi edebiyatın içinde yer alması kaçınılmaz. Ancak bunu normalleştirmeye, sürekli kullanmaya karşıyım. Sözcüğe ayrı bir anlam katarak, estetik şekilde sunmak sizi iyi bir edebiyatçı yapar. Örneğin Yaşar Kemal. Betimlemelerine bakmak lazım. “Sarı” kelimesi tek başına kullanıldığında sadece bir renktir. Ancak, Yaşar Kemal “sarı sıcak” dediğinde Çukurova olduğunu anlarız. “Börtü böcek” yine çok sık kullandığı bir tamlamadır. Doğanın güzelliğini çağırıştırır bize. İşte böyle metaforlarla sizin ruhunuzu ele geçiriyorsa kelimeler, dilin özenle kullanımı bu demektir.

Benim kitabımda da var mesela; “Bilir ki önce insan değil, toprak ölür. Ya ses ölürse.” Mantıken baktığınızda toprak ölür mü, ses ölür mü? Toprağa nasıl bir anlam yüklüyoruz burada? Ve sese. Bir coğrafyadan bahsediyorum. O coğrafyada yaşamış uygarlıkları, yaşanmışlıkları, hikâyeleri, acıları. Çünkü bunlara tanıklık eden topraktır ve toprağı anlatan şey de sestir. Sesi, yani insanları yok edebilirsiniz. Ama toprağı nasıl yok edeceksiniz? Toprak bir gün mutlaka, doğanın yardımıyla bir şekilde kendisini ifade edecektir.

Peki, sizce iyi bir okur olmadan iyi bir yazar olunur mu? Her yazarın etkilendiği, biçimini, anlatım tarzını, kullandığı yöntemleri benimsediği isimler vardır. Ve ben her yazarın tek bir dünya görüşünü benimseyen değil de, her görüşten yazarı okuması, bilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu çeşitliliğin yazma serüveninde nasıl bir etkisi olur? Size yoldaşlık yapan yazarlar kimler oldu?

Çok acı bir şey söyleyeceğim; Türkiye'deki yazarların yeterince okuduğunu sanmıyorum. Tek yönlü okuduklarını düşünüyorum. Bu durum edebiyatın gelişmesini engelliyor. İnsanları daraltıyor. Yeni ve bilinçli yazarların ortaya çıkmasını engelliyor. İmza günlerimde görüyorum; 18-20 yaşında roman yazmış, önünde inanılmaz kuyruklar olan insanlar var. Kültürel endüstrinin sonucu olarak o kişiler empoze ediliyor. 20 yaşındaki bir insan yetenekli olabilir, iyi yazabilir ama bir yazarda olması gereken entelektüel birikimi nasıl aktarabilir? Yaşamsal deneyimi bile kendisini ifade etmeye yetmezken. Bir aşkı nasıl anlatabilir?

Coelho, Simyacı'yı yazmak için 2-3 yıl Orta Asya'da dolaşiyor. Borges aynı şekilde. Bu insanlar evet çok yetenekliler ama kültürel birikim için araştıran, soran, sorgulayan insanlar. Bukowski'yi Bukowski yapan, gidip kütüphanede günlerce kalarak kitap okumasıdır, hâlbuki serseri bir hayat tarzı vardır. Bukowski'nin. Nasıl yazabilirim, araştırıyor uzun süre.

Okudukça zenginleştiğimi, bir şey bilmediğimi anlıyorum. Okumak bana çağrışımlar yapıyor, yazarken besliyor. Okumasam yazamazdım. Mümkün olduğunca okumaya çalışıyorum. Çünkü bir yazarı besleyen şey okumaktır. Okudukça doğru isimleri seçmeyi de öğreniyorsun.

Son zamanlarda okur sayısının da arttığını görüyoruz. Ancak bu bilinçli okur artışı değil, az okur olması kadar vahim bir durum aslında. Çünkü aynı tarz kitaplar dayatılıyor okuyucuya, çok kötü yayınlar çıkıyor, çok kolay ulaşıyor okuyucu, ucuza satılıyor. Böylece okur kalitesi düşmüş oluyor ve kimsenin okumadığı anlamına çıkıyor.

Dergimizin okurları için tavsiye edebileceğiniz kitaplar hangileri ve yazarlar kimler?

Öncelikle tabii ki klasikler. Klasikleri okumadan, okumanın, edebiyatın tadına varılamaz. Dostoyevski, Balzac, Victor Hugo, Gorki, Dickens, Stendhal... Siyah ve Kırmızı okumadan edebiyatın size gerçekleri nasıl yansıttığını bilemezsiniz. Anna Karenina'yı okurken toplumsal boyutuyla bir kadının tutkulu aşkını hissedeceksiniz. Balzac'ın Vadideki Zambak romanı ile Fransız kültürünü çözümlersiniz. Türk klasikleri içinde de Yaşar Kemal, Yakup Kadri, Tanpınar... Halk şiirlerini de okumak lazım mesela. Öyküde Sait Faik mutlaka okunmalı. Çehov öyküleri aynı şekilde... Orhan Pamuk ve Yaşar Kemal'i mutlaka okunması gerekiyor. Yaşar Kemal size roman yazma tekniklerini öğretiyor.

İyi bir okur roman da okumalı, öykü de, şiir de okumalıdır. Şiir sizin estetik duygularınızı geliştirir. Öykü sizin hayata bakışınızı, kısa anlardaki yaşadıklarınızı çağrıştırır. Roman bu kısa anları biraraya getirmenizi sağlar. Bunların tamamını okursanız ancak o şekilde edebiyatın estetik duygusuna sahip olabilirsiniz ve ruhunuzu bu şekilde doyurabilirsiniz.

Yazarların aynı zamanda "geleceğe mektuplar yazan" kişiler olduğunu düşünüyorum. Bu açıdan baktığımızda, geleceğin düşünce dünyasına sizin kitaplarınızın nasıl bir katkısı olacağını düşünüyorsunuz ve bu bilinçle mi yazmaya çalışırsınız?

Söz uçar, yazı kalır. Ben her edebi metnin mutlaka yarına kalacağını düşünüyorum. Ben tüm yapıtlarımı yarına kalsın diye yazıyorum ve gelecekte daha iyi anlaşılacağımı düşünüyorum. Belki bu dönemde günlük şeyler yazmıyorum. Ben bu toplumdaki insanların yüreklerine dokunarak yazıyorum.

Masadow "yolcu varsa yol vardır" diyor. Biz yarını bugünden kurmak zorundayız. Eğer bu edebi metinler varsa yarınlar vardır.

Hayatınızın bir haftasını bir roman kahramanı olarak geçirecek olsaydınız, kim olurdu?

Leyla olmak isterdim. Bir erkek yazar olarak kadın karaktere dönüşmek istemek absürt gelebilir ama ben hakikaten bir kadının zarifliğiyle hayata bakmak isterim. Bir kadın gözüyle bakmayı isterdim. Leyla'nın romandaki sessizliği müthiş bir çığlıktır aslında. Kadınlar susarak çığlık atabiliyor. Sakin kalarak kıyametler, fırtınalar kopartabiliyor. Erkek en sert şekilde kendisini ifade eder. Kadın dayanıklıdır. Keşke Leyla kadar mantıklı, cesur, direngen olabilsem...

Adnan Gerger kimdir?

Diyarbakır'da doğdu. Profesyonel gazetecilik mesleğini muhabir, haber müdürü ve köşe yazarı olarak sürdürdü. Yaptığı haberlerle, aralarında Sedat Simavi, Musa Anter ve Metin Göktepe, Uğur Mumcu, Mahmut Tali Öngören, Yavuz Gökmen gibi birçok gazetecinin anısına verilen ödüller de olmak üzere 50'yi aşkın Türkiye'nin en büyük gazetecilik ödüllerini kazandı. Çok sayıda "Fotoğraf" ödülleri de bulunuyor. "İraktı O Gece" adlı öyküsü Aykırı Edebiyat dergisi tarafından verilen 'Yılın Öyküsü' ödülünü aldı. İlk romanı, "Faili Meçhul Öfke" 2010 yılında yayımlandı. Bu roman ile Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazandı.

Eserleri: Firar Öyküleri (Öykü, 1990), Dağların Ardı Kimin Yurdu (Etnolojik ve Folklorik Araştırma, 1991), Seni Anlatabilmek Eskişehir (Sosyolojik Araştırma, 1991), Korku Söylencesi (Anı, 1993), Çürüyen Ü (Şiir, 2001), Şimdi Gözlerini Kapa (Denem, 2004), Yürürlükteki Yalanlar (Öykü, 2004, kitapta yer alan "Hayat Kadını" adlı öyküsü 2009 yılında Çağdaş Sahne tarafından sahneye kondu), 12 Eylül Sürgünleri (Belgesel-Öykü, 2004), Faili Meçhul Öfke (Roman, 2010, Yunus Nadi Roman Ödülü kazandı), Uğur Mumcu'yu kim öldürdü? (Belgesel-araştırma, 2011), Bir Adı Cehennem (Roman, 2012) Ses e Sus (Roman, 2018)

Burak İncekara

Menzil

Gerçek ol gönül hayale bayılma
Verdiğin sözlerinde ikrar olmaz
Meçhul yollara yüklenip koyulma
Murad alsan da o sana yâr olmaz

Taze iken geldiğin yolun tozu
Yeniden başlar içindeki sızı
Nefsin seni davet edecek bazı
Yok deyesin devamlı firar olmaz

Perişan halin sanma ki kalıcıdır
Bu zamanın keskin kılıcıdır
Yaran açılır , sabır ilacıdır
Şükür eyle bundan bir zarar olmaz

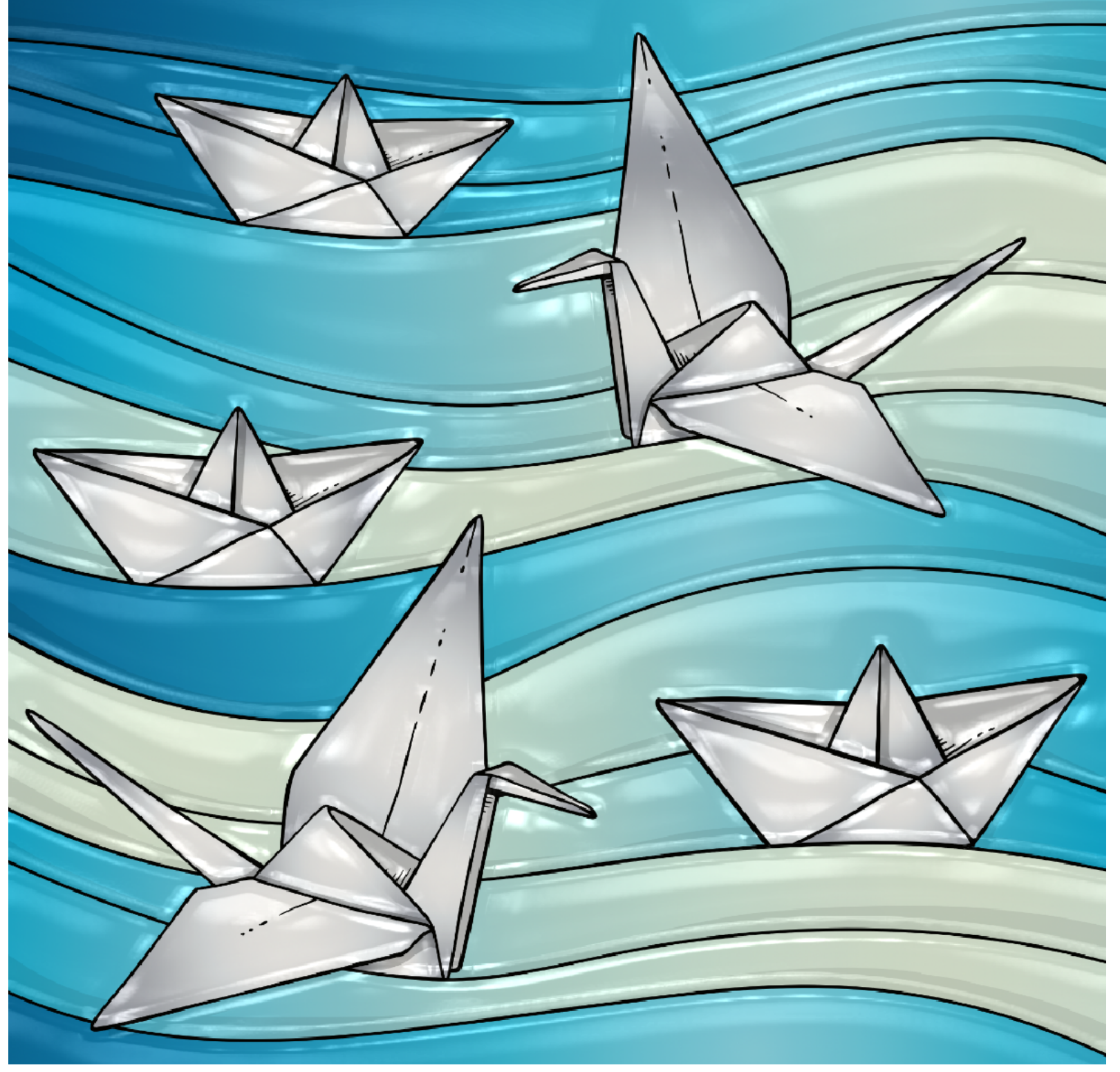
Sersem eder hoyratın gafil yeli
Kendine yandırmak idir emeli
Vardır dünyanın bin bir türlü hali
Görür isen dünya sana dar olmaz

Övünen değil övülen olasin
Gönül içinde sevilen olasin
Sabır taşında dövülen olasin
Hak ile aranızda duvar olmaz

Eylenip durma ey ! Olma sıradan
Yanında gelmez uzak ol paradan
Esirgeme elini fukaradan
Evinde hoş sohbetle huzur olmaz

Geçse de boynundan zalimin ipi
Bozulmaz imiş sağlam ise yapı
Her gönüllüye açık olsun kapı
Yaşadım desen de gönlün var olmaz

Sevgi dolsun yüreğinin içine
Samimiyet düşsün senin peşine
Ve yan bu Allah aşk-ı ateşine
Bilmezsen Burak senden yazar olmaz

Mazlum Cengiz

Ağut

Kâğıttan yapılmış bir gemi gibiyim,
Demir atmışım kötü zamana,
Eridikçe,
Parçalarım balçığa bulanıyor,
Dalgalar vuruyor düşüncelerime,
Yüzeye çıkmak zor,
Güneşin siyahlığı,
Havanın poyraz oluşu,
Denize hırçın nağmeler bırakıyor,
Eksiliyorum,
Kıyıya vuran gözyaşlarım,
Umuda dair yazılan şiirleri siliyor,
Ellerin değdiği beyaz taşlar,
Çamur kurusu izler taşıyor,
Uçun kuşlar,
Rüzgâr öfkeli sesiyle,
Bir ağıt bırakıyor...

Ceyda Oktay

Üç Saniye Öykü

Yok sayılmak; yeryüzünde yaşayan, adına insan denilen varlıkların tanıdıkları veya tanımadıkları diğer insanlara yapabileceği en büyük kötülüktü. İkinci en büyük kötülük ise; sevginin sınırları olduğuna inanan birine âşık olmaktı. Sevginin sınırlarının olması ve yok sayılmak hangi insanlık sözlüğünde tanımlanmıştı? Hangi insanoğlu veya kadını, bu iki kavramı yaşama kazandırmış olabilirdi? Bu durum insanlar arasında böyle ise, insan olmadıkları için şükredecek nice canlı vardı dünyada. Peki ya okyanustakiler, okyanustakiler için de durum böyle miydi? Bin bir çeşit canlının var olduğu okyanuslarda...

Güneşin tüm canlılara farklı farksız, güzel çirkin demeden yıkadığı o güzel dünyada, böyle kavramların var olması ne mümkündü.

Okyanusun "Arka Bahçe" adı verilen bir bölümünde, en derin mavilik ile en bulanık mavilik arasında yaşıyordu Vera. Okyanusun o bölümüne Arka Bahçe adı verilmesi, büyük büyükbabasının isteğiyle olmuştu. Arka Bahçe, Ulusal Balık Sözlüğünde, "Marmara Denizi'nde kaybolan mavi küçük gün balıkları" anlamına geliyordu.

Okyanusun derin maviliğinde -Arka Bahçe'nin en ücra köşesinde- bir ruh yaşıyordu. Tek gerçek o ruhtu ve ruh aşktı Vera için. Aşkın biçimlenmiş hali ise Adonist'ti, hiçbir şeyin farkında olmayan Adonis. Vera, her gün güneşin en tepede olduğu vakitte çok sevdiği Adonis'i uzaktan görüyordu. Adonis etrafındaki diğer beyaz pullu balıklarla vakit geçiriyor; bir o yana bir bu yana dolaşarak şarkı söylüyordu. Dokunamıyordu, onunla konuşamıyordu fakat uzaktan uzağa seviyordu onu. Uzaklığın kelime anlamını bilmiyordu Vera, kelimeleri anlamlaştırıyordu.

Tek bildiği Adonis'in ruhuna dokunmasıydı. Dokunmak belki de tek bildiği kavramdı. Hissetmek anlamına geliyordu. Düşlerinde dokunduğu Adonis'in varlığından haberdar olmaması onu ilgilendirmiyordu. Onu ilgilendiren Adonis'in henüz insanların ağına takılmadığı ve yaşıyor olduğuydu. İşte yaşam buydu: "Sevdiklerimizin bizim içimizde var olan okyanuslarda yaşaması."

Onu gördüğü her yeni gün, iki ruhun birleştiğini hissediyor ve bu his, onun okyanusun en üstünde bir yunus edasıyla sıçramasını ve delice -kimine göre anlamsızca- dans etmesini sağlıyordu. Bu duygu; ruh, aşk ya da mutluluk kavramıyla eşleşiyordu onun gözünde. Gündüzleri onun yüzdüğü yerleri izliyor, gece tüm balık ailesi uyuduktan sonra o yerlerde dolaşıyordu. Adonis, Vera'yı tanımasa da Vera onun ruhunu tanıyordu; belki de Adonis'in bile bilmediği ruhunu görüyordu. Vera'nın Adonis'e duyduğu sevgi ne karşılığı olan bir sevgiydi ne de yok sayılacak nitelikte bir sevgiydi. Fakat günlerden bir gün Vera bu sevgi masalından uyandırıldı. Bu uyanış onun önceden hiçbir yerde görmediği görünürlükte ve hiçbir kimse tarafından hissettirilmeyen ağırlıktaydı.

Büyük insanların okyanusu ortadan ikiye böleceği haberi yayıldı Arka Bahçe'de. Tüm balıklar okyanusun sağ tarafında mı kalınmalı sol tarafında mı kalınmalı diye aralarında söyleşirken, Vera'nın gözleri Adonis'i aradı. Adonis ortalıkta görünmüyordu, nerede olduğunu sorabileceği kimsesi de yoktu, fakat sonra duydu. Adonis okyanusun sol tarafında kalacakmış. Vera ve ait olduğu kahverengigillerse sağ tarafta kalmaya çoktan karar vermişti. Vera'nın nokta kadar olan kalbi küçük bedenine sığmayacak şekilde büyüyordu. Ne yapması gerektiğini düşünürken titrediğini ve bedeninin nefes alma işlemini nasıl yapacağını unuttuğunu fark etmesi, ona yaşamak konusunda sıkıntı çıkarsa da nefes alma ve verme işlemini balıklar lügatinden hatırladı. Düşünceler birer birer belirirken kafasında, bir daha onu göremeyeceği ihtimali bir süre onu yerinden kımlıdatamadı. O bu düşünceyle yaşamaya çalışırken, balıkların okyanusun sağ ve sol bölümünde toplandıklarını ve insanların geldiklerini fark edemedi. Setin çekileceği bölümde duruyordu ve uzaktaki Adonis'e bakıyordu. Tüm balıklar kuytu kayalıklarda toplanmış, olanı biteni izliyordu. Vera ölü bir balık gibi kalmış, sadece bakmakla yetiniyordu; bu hayatının en anlamsız hareketi olabilirdi. Tam o anda Adonis'i gördü, onun mutlu olduğunu ve olanların onu incitmediğini anladı. Adonis'in yüzüne takındığı bu ifadeye alışık değildi Vera. Onun bildiği Adonis gibi bakmıyordu. Vera: "Demek, istiyordu." diye geçirdi içinden. Orada yaşamak istiyordu; istiyordu ki kendi gibi beyaz pullu balıkların olduğu bir alanda, hak ettiği güzellikte var olsun. Peki ya zaman, az daha zaman olsaydı; belki Vera Adonis'e hislerinden bahsedebilirdi. Kahverengi pulsuz balık ile beyaz pullu balık arasında bir fark olmadığını anlatabilirdi ona. Önemli olan ruhlarının birlikte olması olduğunu anlatabilirdi. Anlatamazdı, çünkü biliyordu Vera. Kendisi kahverengigillerden olan pulsuz bir balıkken, yani Adonis'in deyişle sıradan bir balıkken; Adonis bembeyaz ve güneşle birlikte olduğu yeri aydınlatan bir balıktı. Adonis'in Vera'yı sevmesi mümkün değildi. Fakat Vera mucizelere olan inancını hiçbir zaman kaybetmeyerek sevmişti Adonis'i. Vera bu inançla yerleştirilen seti aşıp Adonis'e karşı duyduğu bütün ruhani duygularını açmaya karar verdi.

İlk denemesindeki gücünü, Adonis'in bir gün ona sebepsizce gülümsediği anısından aldı. Ama başaramadı. İkinci denemesinde etrafındaki balık gruplarının bağırışlarını duymayarak, gücünü Adonis'in günlerden başka bir gün ona ismiyle hitap ettiği o anısından aldı. Ve son denemesini ise her şeyi başlatan o üç saniyelik bakışıyla gerçekleştirdi ve yığıldı. Yıpranmıştı Vera, kulacının birini neredeyse koparma noktasına getirmişti. Etrafındaki balıklar, ona acıyarak bakıyor o ise uyanır uyanmaz hangi tarafta olduğunu anlamaya çalışıyordu. Tam kulacını oynatmaya çalışacaktı ki onu gördü. O an bizim küçük Vera o seti oraya büyük insanların değil de Adonis'in ördüğünü anladı. Adonis bunu yaparken de Vera'nın gerçekle tanışmasını sağlamıştı. Ona göre sevmek de Okyanus Balık Lisesinde öğretilen bir dersti. Sevgi dersi balıklara sınırlar koyar, bu sınırları kabul etmek zorunda olan balıklar duracakları yeri bilirlerdi. Adonis'in ona sevgisini sunabilmesi için Vera'nın aynı güzellikte beyaz pullu bir balık olması gerekiyordu. Bu mümkün değildi. O yüzden mi Adonis Vera'nın olduğu yerlerde bulunmuyor ve onu görmezlikten geliyordu? Peki ya o üç saniyeler, onlar neydi? Her şey tamam da, Vera'nın Adonis'te gördüğü o içsel ruh neyin nesiydi? Vera kanayan kulacının acısını unutmuş; içindeki yaranın acısını kalbinde hissediyordu. Sonra büyük büyükbabası' nın anlattığı efsaneyi anımsadı:

"Günlerden bir gün, ışık tanrısı Apollon, aşk tanrısı Eros'a en iyi ok atıcısının kendisi olduğunu söyler. Eros öfkeyle deliye dönerek, intikam almanın yollarını aramaya başlar. Eros'un peşinde olduğu bir gün Apollon, su perisi Daphne'yle karşılaşır.

Eros tam bu anda; oklarından birini Apollon'a, birini ise Daphne'ye atar. Apollon Daphne'ye sırlıklam âşık olurken, Daphne büyük bir nefretin içine düşer. Apollon her yeni gün Daphne'ye aşkını haykırmaya, Daphne kaçmaya devam eder. Apollon'un ilgisinden sıkılan Daphne, bir gün Tanrılara seslenir: 'Ey toprak ana beni ört, beni sakla, beni koru!' Dileğini duyan tanrılar; ayaklarını kök, vücudunu gövde, saçlarını yaprağa dönüştürerek, Daphne'yi Defne ağacına çevirir. Daphne'nin yeni hâlini gören Apollon sevgilisine sıkıca sarılarak ona: 'Defne, bundan sonra sen, Apollon'un kutsal ağacı olacaksın. O solmayan ve dökülmeyen yaprakların, başımın çelengi olacak. Değerli kahramanlar, savaşlarda zafere ulaşanlar, hep senin yapraklarınla alınlarını süsleyecekler.' Apollon'un aşkına şahit olan Defne, yapraklarını eğerek Apollon'un aşkına nefes olur."

Vera, Apollon'un sonsuz sevgisine, Daphne'nin uyanışını karıştırarak yattığı yerden yüzmeye başladı; kanayan yarasıyla okyanusun en üstüne çıktı ve haykırdı: "Sevgi sonsuz ve sınırsızdır. Gerçek olan ruhtur, ruhun güzelliğini doyurmalısınız. Ruh, tüm canlıları var eden aşktır. Onu besleyin, inancınızı kaybetmeyin. Bir gün sevginin sınırı olmadığı okyanusta ve okyanusun üstündeki karmaşık dünyada anlaşılacak. Ruhları yok saymayın, ruh olup aşkı yaşayın!"

Sıçramalarına devam ederek, her şeye rağmen zaman tanımayarak, zamanı beklemeyerek ve zamanı yaratarak ruhunu kaybetmiş Adonis'e haykırdı: "Ruhunu seviyorum. Onu bul gittiğin yerde!"

Vera okyanusun en üstünden dibe doğru düştü ve bir daha da kalkamadı. Adonis o an Vera'ya tam tamına üç saniye baktı. Her şeyi başlatan bu üç saniye, tüm setleri kırdı.

Ceyda OKTAY

Deniz Güneysu

Erken Kaybedenler

Kitap İnceleme

Emrah Serbes, 27 Ocak 1981'de Yalova'da dünyaya gelmiştir. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Çoğrafya Fakültesinin, Tiyatro Tarihi ve Teorisi anabilim dalından mezun olmuştur. Gazete ve dergilerde çeşitli çalışmalar yapmış fakat ona ün katan çalışmaları roman ve öyküleri olmuştur. İlk öyküsü olan "Erken Kaybedenler" Haziran 2009'da yayınlanmıştır.

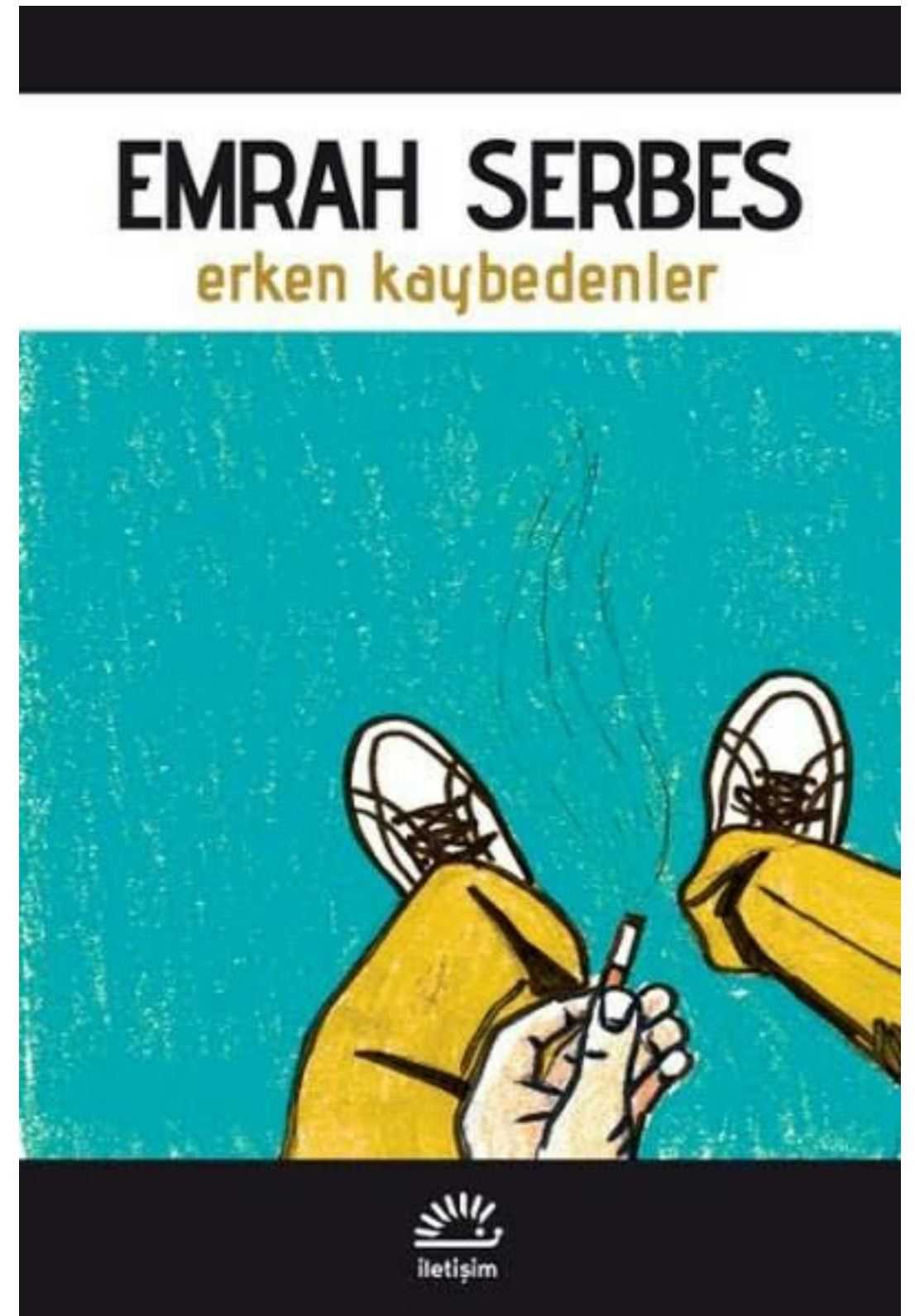
Emrah Serbes, Erken kaybedenler'de önceki polisiye romanlarından farklı olarak bu sefer bir öykü kitabı ile karşımıza çıkmıştır. Kitapta birden çok hikaye olmasına rağmen hepsinin ortak bir noktası var. Emrah Serbes, bu hikayelerde daha çok erkek çocuklarının iç dünyalarına, onların sevinçlerine, üzüntülerine, aşklarına ve ailelerine değinmiştir. Hikayelerin ortak noktası ise tüm öykü karakterlerinin erkek çocuk veya ergen olmasıdır. Kitap samimi ve sade bir dille yazılmış olup sizi çocukluğunuz da yaşayıp ama dile getiremediğiniz bazı duygularla buluşturuyor. Hikayelere ivme kazandıran da Emrah Serbes'in bu samimi üslubu olmuştur. Fakat bu samimiyet yer yer kendini ağız dolusu küfre bırakıp, bizi dumura uğratmıştır.

Kitap mizahi yönüyle ciddi anlamda başarılı. Kendinizi çoğu kez gülerken bulabiliyorsunuz. Bunun yanında yer yer politik ve siyasi dokundurmalar da yer alıyor. Çocukların hikayelerini konu aldığı için bir öğüt verme mesajı olduğunu düşünebilirsiniz fakat kitabın didaktik bir yönü yok. Olaylar olduğu gibi ve ciddiyetten uzak bir şekilde anlatılmıştır.

Genel anlamda hikayeler canlı. Anlatılan olaylar sanki bizim başımızdan veyahutta yan komşunuz başından geçiyormuş gibi. Erkek çocuklarının o hüznü, acılı, kasvetli ama bir o kadar da komik dünyalarına durağanlığa yer verilmeden girilebiliyor. Kitabın iletişim yayınları baskısının arka kapağında yazıldığı gibi ;

"Taşrada ve kainatta, yapayalnız kalmış erkek çocuklarının hikayesi... Erken kaybedenler... Yoldan çıkmış bir neslin manifestosu..."

Yoldan çıkan nesil mi? Yoksa yoldan çeşitli sebeplerle çıkmak zorunda olan nesil mi bilmiyoruz ama Emrah Serbes'in bu romanı kesinlikle okunmaya değer.

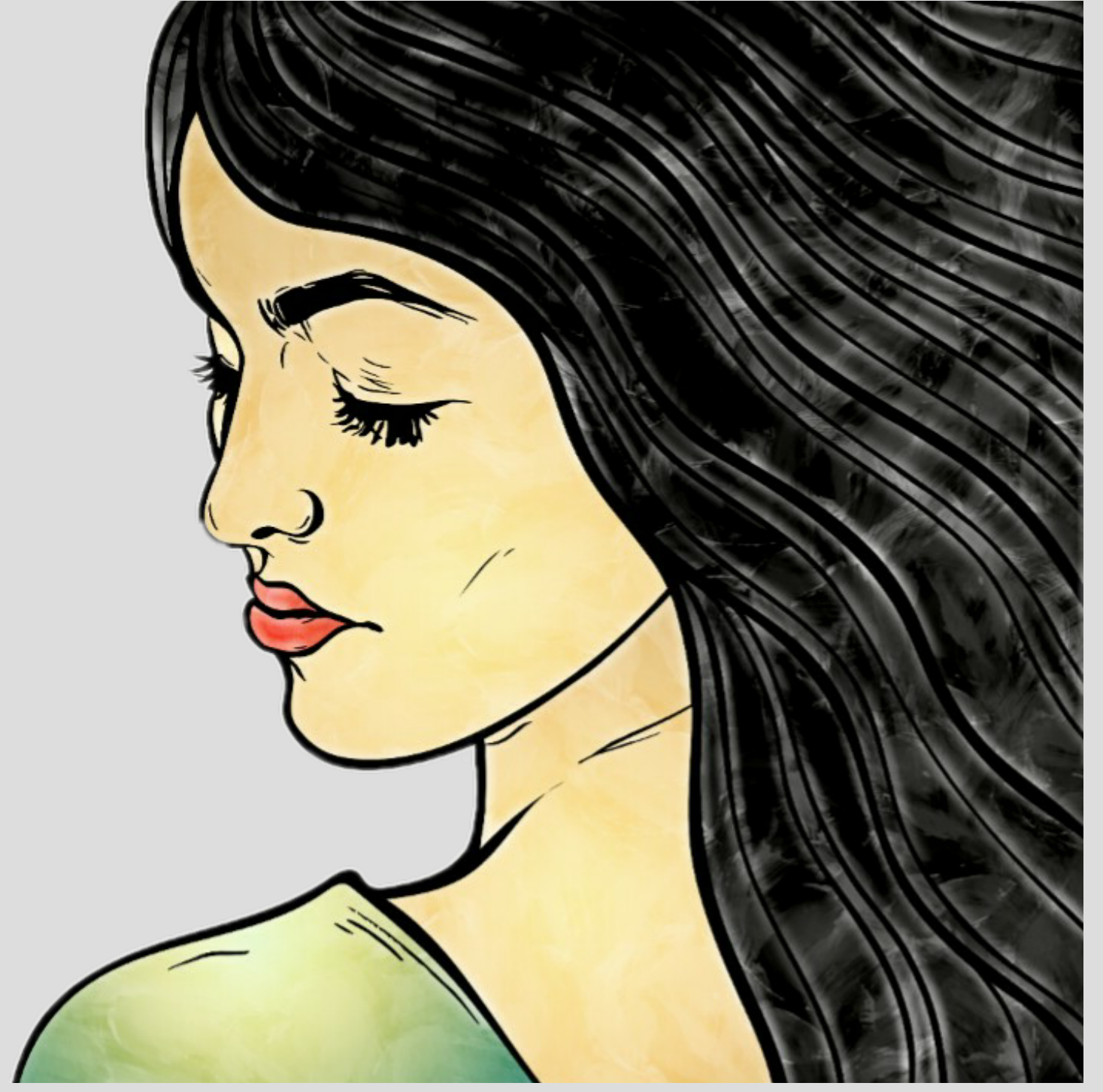

Ölümden Başkası Yalan mı?

Deneme

“Gitti gelmez bahar yeli;
Şarkılar yarıda kaldı.
Bütün bahçeler kilitli;
Anahtar Tanrıda kaldı.

Geldi çattı en son ölmek.
Ne bir yemiş, ne bir çiçek;
Yanıyor güneşte petek;
Bütün bal arıda kaldı.”
Cahit Sıtkı Tarancı

Ölümden korkuyoruz.

Biri ölümle ilgili bir şey söylediğinde ilk sözümüz “Aklına kötü şeyler getirme!” oluyor. “Allah korusun!” diye ekliyoruz hemen.

“Kötü” olarak nitelendirdiğimiz; ölümü bir son olarak algılamamız mı, belirsizlik mi, yoksa sevdiklerimizden ayrılacak olmamız mı?

Çocukluğumuzdan itibaren aşılana, ölümün korkunç bir durum olduğu. Din olgusundan ayrı olarak değerlendirmek istiyorum ölümü.

Korku duygusu çoğunlukla kaybetmek istememekle ilgili oluyor aslında. Bir şeye ebediyen sahip olma güdümüz bitmiyor, geçmiyor.

Âşık, maşuku; yazar, kalemini kaybetmekten korkuyor. Anne evladını, baba işini...

Bizi biz yaptığımıza inandığımız her şeyi özlemekten korkuyoruz. Evet, özlemekten. Ölüm korkumuzun asıl sebebi özlemek olabilir mi? Kaybettikten sonra anlam yüklemekle ünlü insanoğlu sandığımız kadar güçlü mü özlemek karşısında?

Boş bir sandalyenin, artık giyilemeyecek bir ceketin, bir cami avlusunun kazanacağı yeni anlama karşı bir savunma olabilir mi ölüm korkusu?

Duyguların yoksunluğu ya da duyguların öksüz kalması asıl korku sebebimiz.

Ölüm ve hayat aynı aslında. Ölümde de, yaşarken de nasıl bir yol bizi bekliyor, bilmiyoruz.

Hayatımızda ne olacağını bilseydik mesela, uyanmak ister miydik? Uyanacaksın, günün nasıl geçeceği belli. Belirsizlik yoksa umut da yok.

Demek belirsizlikler insanı ayakta tutan.

Terfi bekliyorsak; üretiyoruz, azimle çalışıyoruz. Ya bilseydik hiçbir zaman terfi edemeyeceğimizi?

Ya bilseydi bir atlet, hiçbir zaman şampiyon olamayacağını; ayakları patlayana kadar koşar mıydı kan revan içinde?

Her yolculuğun bir sonu varsa; yolu güzel kılan, bir bahar dalı gibi her daim taze kalan beklentilerimizdir. Olmazsa, yeni bir beklenti sabah kapıda bekler bizi. Hayallerimizi kolumuza takıp çıkarız her sabah kapıdan.

Ölüm de bekler, hayat da bekler.

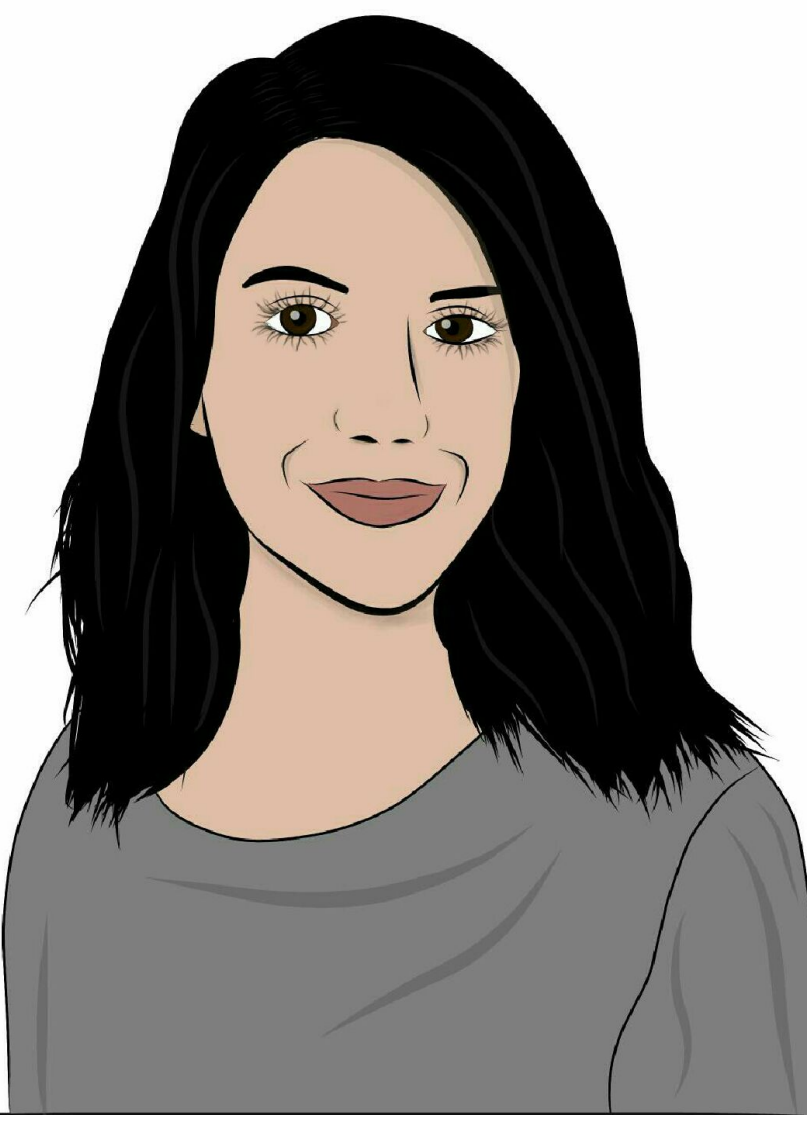
Ölüm de kovalar, hayat da kovalar.

Durması gereken yerde duran hep hayat olur. Ölüm son sözü söyler nazikçe.

Korkularımız değiştirmeyecek, durdurmuyacak bu tatlı, nazik adamı. Ama bize zaman vermiştir. Sanki annemizin uğurlarken söylediği “Ben gelene kadar uslu dur.” sözü gibidir bize karşı tavrı.

Velhasıl yılgınlık içinde geçen bir asır verseler bana, yaşamak istemem. Ama ürettiğim, yazdığım, okuduğum kısa bir zamanı tercih ederim. Önemli olan güzel karşılayabilmek son misafiri...

Ayşe Hicret Karakaya

14 yaşımdayım. Kitap okuma konusunda büyük bir açlık duyuyorum. Ve yazma isteği de içimde daima kaynayıp duran bir nehir gibi. Okumak, okumak, daha fazla okumak istiyorum; iyi yazabilmek için. Evdeki kütüphaneden seçimler yapmaya çalışıyorum, aileme danışıyorum. Kime sorsam öncelikle dünya klasiklerini bitirmem konusunda fikir birliği içinde.

Okulda 1 saatlik öğle arasında da okumaya çalışıyorum her gün. Yine bir öğle arasında bu sefer elimde Dostoyevski var. Kitabın adı “Beyaz Geceler”. Kitapla geçen 1 saatin sonunda, yazarın betimlemeleriyle Petersburg’a gidiyorum. Kuzey ışıkları eşliğinde, dört beyaz gece geçiriyorum.

İsmiyle beni büyülüyor. “Gece ama siyah değil”, “Gece ama parlak” diye düşünüyorum. Kitabı okuyunca büyük bir mutluluk duyacağımı düşünüyorum. Haksız çıkmıyorum.

Ayşe Hicret Karakaya Kitap İnceleme

Beyaz Geceler, düşündüğüm şekilde umut veren, mutlu geçen gecelerin hikâyesi değil. Ancak Dostoyevski’nin anlatımıyla, hayalperest ve karamsar başkahramanımızın iç dünyası okuyucuyu mest etmeyi başarıyor.

“Ben bir hayalperestim; gerçek yaşamla bağım o denli az ki, bunun gibi, şimdiki gibi çok nadide saydığım anları düşlerimde yine yaşamadan edemem.”

Dostoyevski’nin henüz 27 yaşında yazdığı bu uzun öyküsü, dimağınızda farklı bir tat bırakıyor. 14 yaşındaki ilk okumamla, 35 yaşında tekrar okumam arasında bir hayli fark oldu. Altını çizdiğim yerler, aldığım notlar; hayata, aşka, karamsarlığa, umuda karşı yılların etkisiyle değişen bakışımın da resmi oldu âdetâ.

Dostoyevski’nin yetkin bir ruh analizcisi olduğunu, Rus edebiyatındaki hayalperest akıma yaptığı katkıyı Beyaz Geceler’de rahatlıkla görebilirsiniz.

Psikolojik tahliller Dostoyevski’nin tüm romanlarında görüleceği üzere okuyucuda derin izler bırakır. Hatta ben yazarın bu tahlilleri yaparken, kendisinin ne denli sarsıldığını da merak etmişimdir her Dostoyevski kitabında.

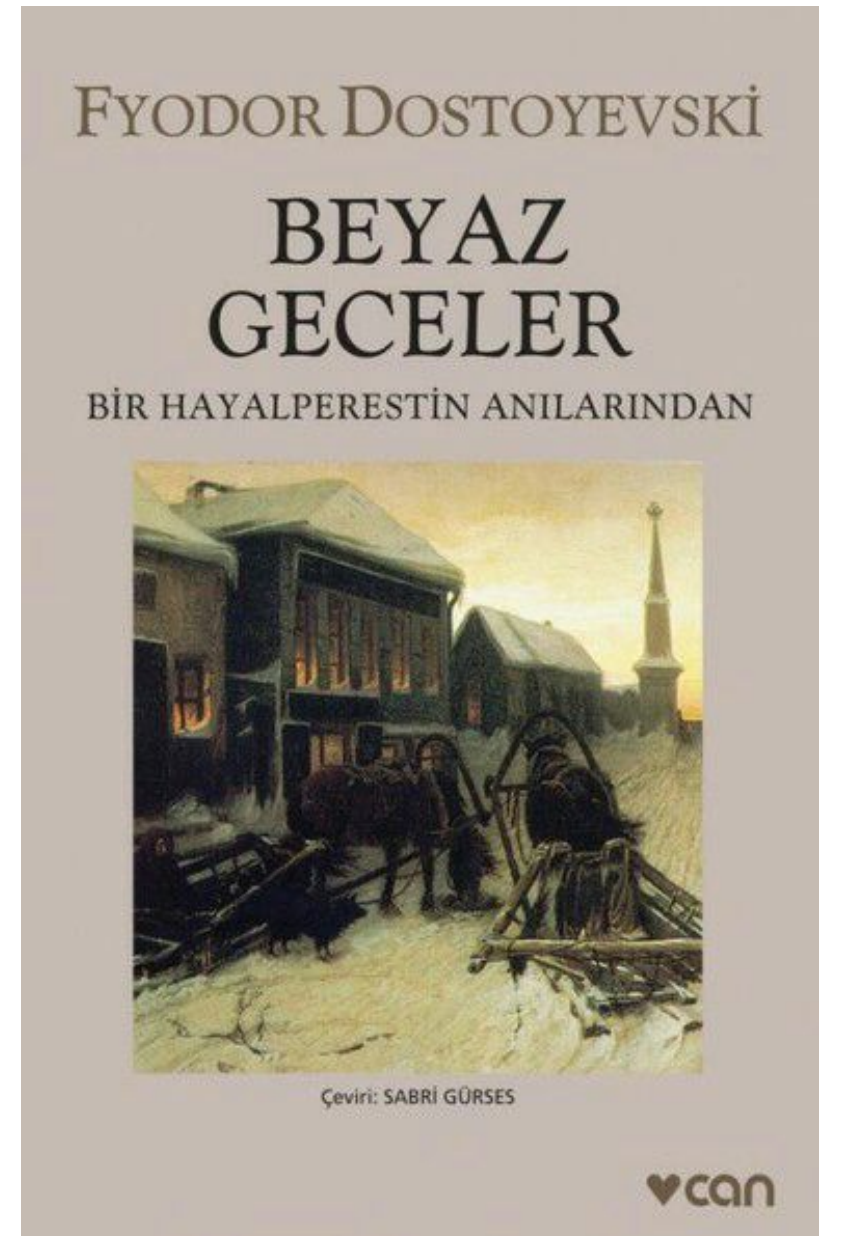
Beyaz Geceler yazarın ilk kitaplarından biridir. Yazıldığı dönemde fazla ilgi uyandırmamıştır belki ama sonraki kitaplarıyla birlikte çok sevilenler arasında yerini almıştır. Bu açıdan baktığımızda Dostoyevski, Beyaz Geceler ile dili üzerinde bir çalışma yapmıştır. Suç ve Ceza, Budala, Ecinniler ve daha birçok başyapıtı için etüt çalışması yaptığını söyleyebiliriz. Yine ilk kitaplarından “İnsancıklar” da bu kategoride gösterilebilir.

Buluştukları ve birbirlerine hikâyelerini anlattıkları dört gece, Dostoyevski’nin muhteşem dil şöeniyle okuyucu için de bembeyaz gecelere dönüşür.

Aşk bizi kuşattığında karanlık kalır mı zaten?

Aşk bizi ele geçirdiğinde, yalnızlığımız, “tek” olma duygumuz, bizi sarıp sarmalayan telaşlarımız, vazgeçtiklerimiz, özlediklerimiz; hepsi anlamını kaybetmez mi?

Beyaz Geceler, ismi belirtilmeyen hayalperest bir adamın, bir gece nehir kenarında hıçkırıklarını duyduğu Nastenka’ya beslediği karşılıksız aşkı anlatır. Nastenka ile ortak yanları, ikisinin de karşılıksız aşk ile kavrulmalarıdır. İkisi de yapayalnızdır.

FYODOR DOSTOYEVSKI

BEYAZ GECELER

BİR HAYALPERESTİN ANILARINDAN

Çeviri: SABRİ GÜRSES

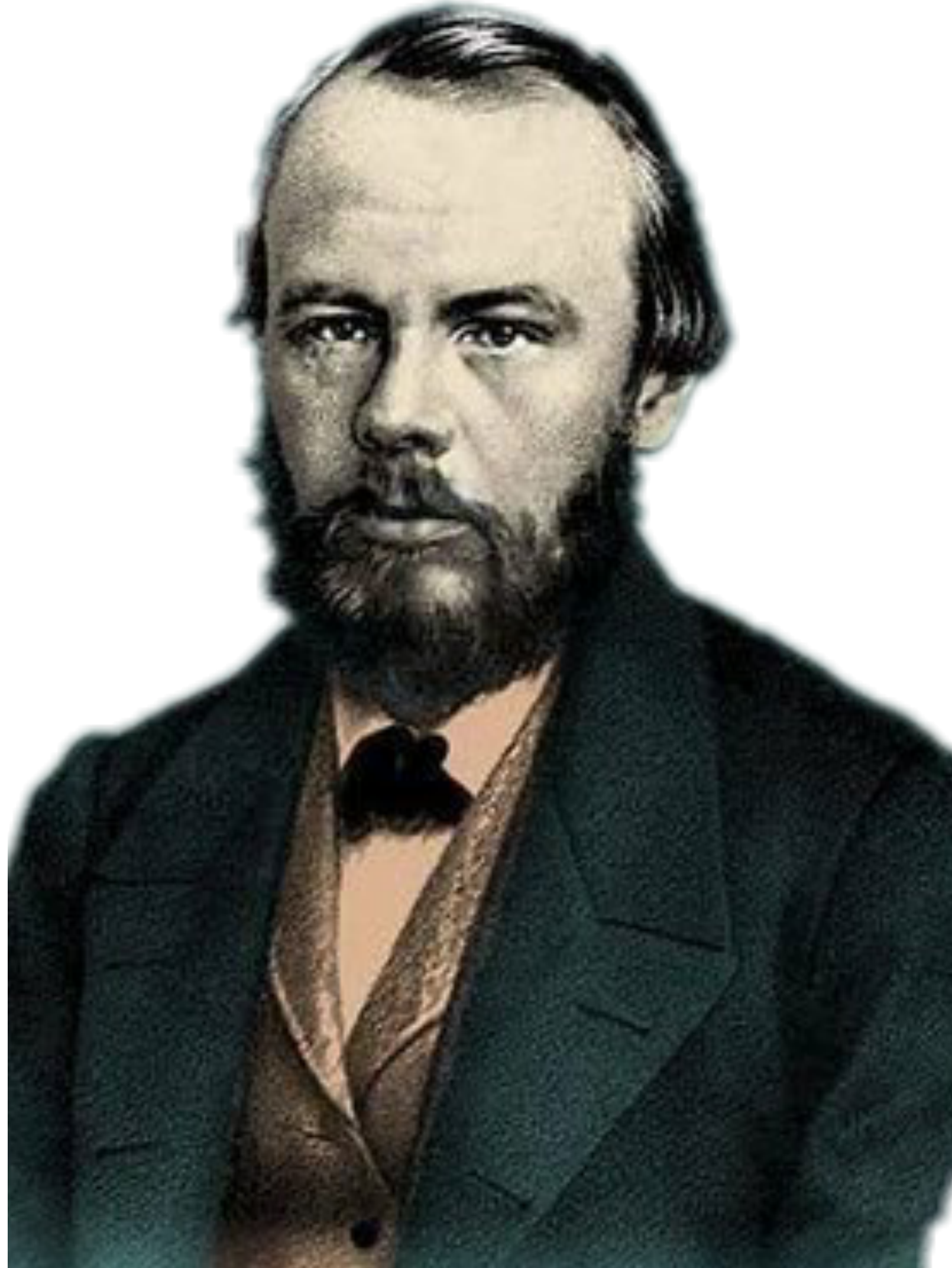
♥CAN

"Sanki bir duygu, bir düşünce o andan itibaren sonsuza dek bende yaşamalıydı, sanki o an sonsuza dek sürmeli, benim için bütün yaşam o anda tam anlamıyla durmalıydı."

Ya sonra elimizden gittiğinde nasıl döneriz o kaldırımlara? Sonbahar yaprakları gibi savrulmaz mı ruhumuz oradan oraya? Bir kez aşkı tattıysanız roman başkahramanının hüznünü, yalnızlığını; Dostoyevski'nin lirik anlatımıyla daha iyi anlayacaksınız demektir.

Dostoyevski hikâyenin içine öyle ustaca çeker ki okuyucuyu, her gece nehir kıyısında Nastenka'yla buluşmayı iple çekersiniz. Her gün tek başınıza gezdiğiniz, her kaldırımını ezberlediğiniz Petersburg caddeleri aşka çıkar, Nastenka'ya çıkar. Kitap Ivan Turgenyev'in bir sözüyle başlar ve o sözle anlarsınız ki aşk, sizi kuşatacak. "Yoksa o, bir anlığına da olsa, senin kalbine yakın olmak için mi yaratıldı?" Sonunda ne olduğunu merak ediyorsunuz değil mi? Küçük bir ipucu vereyim, hangi aşk mutlu sonla bitmiş ki?

**Şeytan uyuyakaldı bir gün.
Rüzgar sert esti.
Üç tüy düştü şeytandan.
Biri paraya yapıştı,
diğeri mevkiye,
öteki de ihtirasa.
0 günden sonra şeytan hiçbir iş yapmadı.**

Ayrılık

Şiir

**Karıncalar dolaşır beyinde
Bir kısrak hızında nöbetler
geçirir ruhun...**

Karıncalar dolaşır beyinde
Bir kısrak hızında nöbetler geçirir ruhun

cinnetin eşiğindedir

Yüzün gövdene ağır gelir
Tufanlar kopar hücrelerinde
Ayrılıkla başlayan heceler üşüşür beynine

Savunmasız
narin ve kırılgan
kalırsın öylece

Bir deniz kenarında
Ve Nedim Ali'nin "Hasret Geceleri" nde bulursun kendini

denizler ilk kez cinneti görür

Perişanlık şiire az gelir
Tamamlamaz hiçbir cümle kendini

Ki ayrılık yarattığı boşluğu görür ilk kez
Aynalardan hasret sızarken

Saçlarından süzülen tek bir el ararken
Gözlerinden tel tel dökülür ayrılık

De ki insanın marifetidir
Yetim duyguların esiri olmak
Dolanır bir sarmaşık gibi
Başında bir halka beliren, kör bir adamdır gördüğün

Sınırı olmayan
Nefretini içinde saklar

De ki insanın en hüzünlü marifetidir
Kini gözlerinden akıtmak

Ayşe Hicret Karakaya

Hangisi Doğru

Entellektüel

Doğrusu
Entelektüel

Gün be gün

Halbuki

Doğrusu
Hâlbuki

Doğrusu
Günbegün

Pekala

Doğrusu
Pekâlâ

Cüneyt Aras

Gözlerinde Bir Dünya

Yeni bir dünya büyüyor,
Gözlerinin içine baktıkça.
Güneşi bir başka doğuyor,
Tan vakti, sen ortaya çıkınca.
Batışını izlemek huzur veriyor,
Hava kararmaya yüz tutunca.
Bir ben, kendimi tutamıyorum;
Gece, gözlerine ay vurunca.
Ben de yüreğimden vurulup,
Ay ışığında kanatlanmış,
Beyaz bir martı oluyorum.
Ay ışığını kanatlarımda,
Senin için taşıyorum.
Gözlerinde ışıltın bitmesin diye,
Gece gündüz uğraşıyorum.
Sonra, senin o güzel gözlerinde
Süzülerek uçuyorum.
Birden sersemleyip,
Rüzgarına kapılıyorum.
Sonra; kirpiklerine konup,
Gözlerinde dinleniyorum
Ve masum bir öpücük konduruyorum.
Onlara ilk kez ben dokunuyorum.
Gözlerinde
senden
bir dünya
buluyorum...

Mustafa Arıdaş

Bana umuttan Bahset

Soğğun sularına karışıyor umudum eşkiya
gülüşlerinde
Hangi dağı devirsem bir yanım pusu kanar
Kırlangıçlar gelir konar yaralı gövdeme
Hadi bana umuttan bahset nergis kokusu
Düşleri yarım kalan aşklarından dem vurup geceye
Soğuktan solum bu sabah
Göğün örtüsü kalktı birden üstümden
Yalınayak, dikenli bir güne uyandım
Kıvranan aklımla sana geldim
Aklandım, tertemiz oldu alnım
Sen doğmuştun sabahıma
Kirpiklerimde yıldızlar koşuyor
Gözlerimde gök doğuyor, gök batıyor
Her sabahın en kızıl saçlı rüzgarı sensin
Sana geldim, yalınayak serden geçmiş bir dağ başı
yalnızlığı ile
Umuda boyanmış saçlarında araladım yaşamın
yırtık perdelerini
Temiz alnından öpmeye geldim geceyi
Ben garip bir eşkiya, hüznüm kefenimdir benim
Sen gök kubbede kör bir bulut
Yağdır üstüme umudunu, koyma beni öksüz
gecelerinde.

Emre Erbatur Kitap İnceleme

Pınar Savaş'ın özenli çevirisiyle Notos Kitap etiketiyle 2011'de dilimize kazandırılan Mario Bellatin'in Çin Daması adlı romanı (1995) yazarın Türkçe'deki ikinci kitabı.

Bellatin'in bu 67 sayfalık kısacık romanı arzunun nasıl aile tarafından ideolojik olarak şekillendirildiğini ve bunun sonuçlarını gözler önüne sermektedir. Arzunun ekonomisi bu ideolojik şekillendirmenin nabzını tutmaktadır. Son çözümlemede insanın tüm yaşamı onun arzularıyla duygusal, fiziksel ve zihinsel doyumu arasındaki mesafe ve bu mesafede payına düşen denge ya da dengesizliktir. Roman bağlamında bu denge ya da dengesizlikte aile ilgisinin ve sevgisinin ne ölçüde etkili olduğunu görürüz. Çünkü kişiyi biçimlendiren, onun genetik hamurunu yoğuran toplumsal ilişkileridir ve toplum ailede başlar. Üstelik bir aileniz olmasa bile.

Dolayısıyla Bellatin'in, romanında, yaşamından pek de memnun olmayan bir kadın doktorunun gündelik yaşantıları, toplumsal ilişkileri, bireysel sorunları, ailesindeki diğer bireylere karşı tutumu, üvey evlat olmasının sancıları, üvey anne babasıyla olan ilişkileri üzerinden, evlilik kurumunun ve iktidarların çeşitli "ideolojik aygıtlarıyla" (Althusser, 2003 [1970]) topluma dayattığı anne baba çocuk Bermuda üçgenini tartışmaya açtığı, bir tür ailesel Bermuda üçgenleri panoraması sunduğu söylenebilir.

Bu sarsıcı roman, aynı zamanda hem ana karakteri hem de anlatıcısı olan üvey oğulun, saygın bir evlilik yapan, sonunda da varlıklı, seçkin bir kadın doktoru oluşunun, ama birkaç kelimeyle özetlediğimiz bu yaşantı evrelerinden sonra yaşamından memnun olmayışının, tatminsizliğinin ve bunaltısının da öyküsü. Anlatıcının mutsuzluğunun kaynağı ise aslında kendi arzuladığı, ne olduğundan bizim de çok emin olamadığımız yaşamı değil, başkalarının ondan beklediği yaşamı kurmuş olmasında, kendisine arzularına ulaşmakta hiç izin verilmemiş olmasında yatıyor gibi görünüyor.

Bir üvey evlat olarak, üvey annesinin ve babasının denetiminde büyümüş olan anlatıcı, ailesi sayesinde en iyi eğitimleri alıp, toplumsal ve ekonomik olarak ulaştırılabileceği en iyi yere getirilmiştir. Bununla birlikte duygusal olarak doyurulmamış olduğunu düşünebiliriz çünkü tıpkı bir otomat gibi, herhangi bir duygusal ya da cinsel tutku içeren bir ilişki yaşamaksızın iyi bir ailenin, kendisinden iki yaş büyük kızıyla evlendirilmiştir. Ekonomik konumlarına koşul olarak evliliklerinin ilk zamanlarında çevrelerine partiler vererek eğlenmişler ancak çocukları doğduktan sonra hayatları alt üst olmuştur. Kadın kendini toplumsal sorumluluk projelerine verirken adam da kendini kariyerinde daha iyi bir konuma gelmeye adanmış ama zaman içinde yalnızlığı, mutsuzluğu, mesleğini kanıksamışlığı onu evin dışına, randevuevlerine, batakanelere, masaj salonlarına savurmuştur.

Kız çocukları olunca kızı iyi bir bakıcıya emanet eden anne oğlu olunca sanki onunla daha çok ilgilenir gibiyse de anlatıcı baba çocukları olduktan sonra kendini tamamen işine, başarıya, ekonomik iktidarını perçinlemeye adanır. Bu adayış, zamanın geçişi, eşinin ve kendisinin yaşlanması, akıp giden zamanın gençliğini ve arzularını gerçekleştirme heyecanını elinden alışıyla yüzleşmesine neden olacaktır. Bir kez bu çaresizlikle yüzleştikten sonra gerisi çorap söküşü gibi gelir. Ekonomik iktidara sahip erkek, çocuklarını karısına emanet edip önce kendi bedenini, sonra o bedeninin arzularını onaylamaya karar verir. Randevuevlerinde hayat kadınlarıyla, sokaklardan topladığı kadınlarla birlikte olur, masaj salonlarının müdavimi olarak çeşitli kadınlardan arzusunun kıvamına göre çeşitli hizmetler alır. Bir kadından diğerine akın ederken tatmin olup olmadığını bilmeyiz. Gerçekte yoğun bir sıkıntı, çetrefil bir kısır döngü içinde hiçbir şeyden büyük bir haz duymuyor gibidir. Mesleği nedeniyle kanıksadığı kadın bedeninden, evliliği nedeniyle kanıksadığı karısının bedeninden başka kadınların bedenlerine kaçarken, o bedenlerde ne aradığını bilemiyordur belki de.

Mesleği gereği ölümlerle yaşam arasındaki sınırda duran anlatıcı yukarıda sözünü ettiğimiz kaçışın ve savrulmasının da etkisiyle yalnızca kendi bedenine, kendi bedensel ihtiyaçlarına ve arzularının doyurulmasına odaklandığından, ailesinin ve başka insanların ihtiyaçları konusunda alabildiğine duyarsızlaşır ve bencilleşir. Bencilleşmek insani duygulardan arınmanın ve bir başka insanın yaşamına son verebilecek kıvama gelmenin ilk adımıdır bu noktada. Aslında kendisinden esirgenen duyarlılığı o da kim bilir, belki de, yaşamdan öç alırcasına nevrotik bir kısır döngüyle, başkalarından esirgiyordur. Örneğin karısının toplumsal sorumluluk projeleriyle ilgilenmez, yalnızca öğle yemekleri ve akşam yemeklerinde bir araya gelirler. Kızının evliliğinde mutsuz olduğunu, damadının, aslında tıpkı kendisi gibi yalnızca para kazanmaya odaklı, sıradan ve kof bir adam olduğunu bilir ama bu durumu değiştirmek için herhangi bir müdahalede bulunmaz, sorumluluk almaz. Onun bu sorumluluktan kaçışının en son ve en yıkıcı zirvesi oğlunun sorunlu, saldırgan, madde bağımlısı olması, bu bağımlılığı gereği uyuşturucu temin edebilmek için ailesinden, genellikle annesinden, giderek zorla para almaya başlaması, hırsızlık yapmaya başlamasıdır. Aslında başından beri ne anne ne de baba kızlarıyla da oğullarıyla da pek ilgilenmemişlerdir. Onlara iyi bir ev, varıl bir çevre sağlamaları çocukların benlikleri, kişilikleri açısından pek bir şey ifade etmemiştir. Çocuklar da tatminsiz, mutsuz, hayatta ne istediklerini bilemeyen bireyler olmuşlardır ve hayatta ne istediğini bilememek son derece ideolojik bir olgudur çünkü yaşantımızı biçimlendiren seçimlerimizi sözünün ettiğimiz arzunun ekonomisine göre yaparız.

Örneğin, doktorun kızı, sevip sevmediğini bilemediğimiz, zengin olmaktan başka bir şey düşünmeyen, muhtemelen de karısını başka kadınlarla aldatan bir adamla evlenirken, oğul da duygusal yalnızlığını suça, uyuşturucuya yönelerek gidermeye çalışmıştır. Dikkat edilirse çocuklar biyolojik olarak anne ve babanın bedeninden uzaklaştıkça, yaşadıkları travmanın şiddeti de, toplumsallığı da artmaktadır. Başka bir deyişle ilk çocuk olan kız, evliliğinde mutsuz bir kadın olurken, ikinci çocuk olan oğulun krizi evin dışına taşmakta; kriz, çekirdek ailenin ortamından tüm bir topluma yayılmakta ve toplumsal bir soruna dönüşmektedir.

Bellatin, kadınla adamın durumlarında olduğu gibi çocukların durumuyla da ilgili çok fazla ayrıntıya girmez. Anlatısının evreninde, bireyler arasındaki iletişimsizliği ele verircesine boşluklar, kırılmalar vardır. Bu boşluk ve kırılmalar aslında daha etkin bir okur olma deneyimini davet etmektedir. Etkin okur romanı aslında bir bakıma yeniden yazacaktır. Dolayısıyla Bellatin romanın içine ailesel Bermuda üçgenleri panoraması dediğimiz noktada birkaç anne baba çocuk öyküsü daha serpiştirerek okurun ana öyküdeki anne baba çocuk üçgenini yapacağı karşılaştırmalarla, çakıştırmalarla yeniden yazmasını sağlar. Böylelikle söz konusu üçgenin krizi, birbirine dolanan, kimi zaman akıl karıştıran bir paralellikle aktarılmakta, öyküler diğer öykülerle, o öykülerin boşluklarıyla el ele, iç içe geçmektedir.

Burada hemen belirtmelidir ki aslında çiftin hayatının mahvoluşu çocukların varlığıyla değil, çocukların varlığının çiftin ilişkisindeki ikiyüzlülükleri, sahtekârlıkları ve yüzeysellikleri açığa çıkarmasıyla somutlaşır. Çocuklar baş belası değildirler. Onlar ilişkilerin turnusol kâğıdıdır. Onlar toplumdaki sağlıksızlığın, yalnızlığın, sevgisizliğin ve bu yoksunluklardan beslenen kariyer hırsının ve her zaman daha çoğuna ve iyisine sahip olma arzusunun belirtileridirler.

ÇİN DAMASI

Mario Bellatin

NOTOS
KİTAP

Bellatin, yukarıda da değindiğimiz gibi, aslında bu olgunun da daha iyi anlaşılması için iki ana baba çocuk öyküsü daha ekler anlatısına. Bu öykülerden kronolojik olarak ilki kafasında taçla dolaşan zengin bir kadının anlattığı öyküdür. Biz bu öyküyü kadının anlattığı bir öykü olarak okusak da hiç çocuğu olmayan ve bundan dolayı da mutsuz olan, kocası tarafından terk edilen kadının anlattığı öykünün kahramanı olma ihtimalini de düşünürüz ister istemez. En azından, Bellatin yukarıda değindiğimiz paralelliklerle bizi bu imaya hazırlamış gibidir. Kadının öyküsünde kadın genellikle kızıyla yalnızdır. Bir gün sahilde kadın kendi keyfine bakar ve çocuğuyla ilgilenmezken kızı suya düşer ve boğularak ölür. Bu olaydan sonra kadının ruh sağlığı bozulur ve akıl hastanesine yatar. Bir süre sonra çıktığıdaysa kocasının da evi terk ettiğini görürüz. Sonrasında bu kadının öyküsüyle anlatıcının bir hastasının oğlunun öyküsü kesişir çünkü kadın çocuğu kaçırmış ve kendi çocuğuymuş gibi bir süre alı koyar. Ama çocuk bir şekilde kendini kurtarır ve evine (amcasının evine) döner.

Anlatıcının hastalarından biri olan kadının, doktorun muayenehanesine getirdiği çocuğunun aracılığıyla tanık olduğumuz öykü ise yukarıdaki öyküyü kapsamakta belki de sınırlarını belirlemekte, metnin ana öyküsünü ise anne baba çocuk üçgeni açısından aynalamaktadır. Öncelikle şu ilginç bir noktadır, biz öyküyü, çocuğun anlatıcıya anlattığı sıralarda bilmeyiz. Metni bu boşlukla okumaya devam ederiz. Anlatıcı kafasında bu öyküyle dolaşırken, bir yandan oğlunu ihmal etmekte, bir yandan da evliliğinin iğretliğini hayat kadınlarına savrularak gidermeye çalışmaktadır. Bizse bu boşluğu dolduracağımız, doktorun arzu ekonomisinde bu kadar etkili olan öykünün bilgisine ulaşacağımız anı bekleriz. Sonunda romanın da ikinci bölümü olan çocuğun öyküsü bize verilir. Bu ikinci bölümle birlikte, Bellatin, artık bir daha hiç doktorun öyküsüne dönmeksizin, sözünü ettiğimiz üçgenin bir başka versiyonunu okumamızı ve anakronik olarak bunu birinci bölüme yerleştirmemizi istemektedir. Bu zihinsel kolaj bence romanı daha sarsıcı kılmıştır.

Çocuğun öyküsü amcasının evinde başlar. Bir kurye şirketinden babasına gelen zarfı alan çocuk, zarfla birlikte gelen bir kâğıtta kurye şirketinin gönderiyi geciktirmesi halinde gönderi ücretinin bir kısmını iade edeceğini öğrenir ve bu parayı almak için yola koyulur. Görünüşte o kadar da önemli olmayan bu atılım aslında çocuk için çok önemlidir çünkü yetişkinlerle çocuklar arasındaki en sancılı konunun altını çizmekte, bir önceki bölüme anıştırmada bulunmakta, arzunun ekonomisinde hatırlattığımız ideolojik yüzeyi somutlaştırmaktadır. Yaşadığımız kapitalist ekonomik düzende, sistemin çeşitli aygıtları aracılığıyla sürekli olarak elimizdeki paraya, emeğimize el koymasını anıştırır bir biçimde çocuğun etrafındaki yetişkinler çocuğun hak ettiğini düşündüğü paraya sürekli olarak el koymaktadırlar.

Yetişkinlerin dünyası tekinsiz bir dünyadır. Çocuğun paranın varlığını fark etmesiyle yetişkinlerin tekinsiz dünyasına girişini alıntılalım:

“Öyle görmezden gelinecek bir miktar olmadığından, çocuk olayı anlatmak için amcasının yanına gitmiş. Bunu biraz da kuşkuyla yapmış, çünkü büyüklerin o parayı almasına izin vermeyeceklerini biliyormuş. Daha önce başına aynısı gelmiş. Bir atıştırmalık paketinden kazandığı ödülü ebeveynleri almış. Serinletici bir içeceğin daha kapağını açmadan içinde sinek gördüğünde telafi bedelini yine ebeveynleri almış. Aynısı olmuş, onu dinleyen amcası gönderiye bakmış ve kırmızı tükenmez kalemle zarfın üstünde hesap yapmaya başlamış.” (Bellatin, 2012 [1995] s. 47-48)

Paranın denetimiyle yetişkinler tıpkı devletin, çok uluslu şirketlerin de toplumlar üzerinde kurduğu gibi çocuklar üzerinde egemenlik kurarlar. Bu egemenlik onların benliklerini, yaşamla ilişkilerini belirler. Dolayısıyla para ekonomik bir değişim aracı olmasının yanı sıra bir tür toplumsal gelişim evresini de simgeler. Tıpkı değiş tokuş ekonomisinden para ekonomisine geçen toplumların gelişiminde olduğu gibi, çocuk da paranın denetimini elde edebildikçe büyüyecektir. Bu yüzden de kurye şirketinin vereceği o paraya kimseye kaptırmadan el koymak ister çocuk. Romanın ilk bölümünde annesinden para isteyen uyuşturucu bağımlısı oğula verilmesi için doktorun annenin eline sıkıştırdığı sus payının (s.26), ikinci bölümde bir kimlik ve bağımsızlık mücadelesine dönüştüğüne tanıklık ederiz. Çocuk o parayı almak için uzun bir gün geçirir. Telefon etmek için gittiği yerde taçlı kadınla karşılaşır ve ölen kız çocuğunun ve annesinin öyküsünü dinler. Kargo şirketindeki bir karışıklık nedeniyle ve mesai bittiği için parayı alamaz. Tam da bu anda taçlı kadın parayla çocuk arasındaki ilişkiyi anlamış olmalıdır ki geri döner, çocuğu kaçırmaya ama vaat ettiği parayı da çocuğa verir. Aslında burada ilginç bir nokta var: Çocuk kadının evinden kendi çabasıyla kaçar ve para da neredeyse onun kaçışının, yani özgürlüğünün bir ödülüne dönüşür.

Aslında, bu çocuğun öyküdeki diğer çocuklardan, yani doktorun uyuşturucu bağımlısı oğlundan, kızından ve taçlı kadının öyküsündeki kadının boğulup ölen kızından önemli bir farkı vardır. Onun babası çocukla ilgilenmektedir ve çocuk, babasıyla amcasının balığa çıktıkları bir gün deniz kıyısında oynarken gelgitte suya kapıldığı sırada sürekli olarak oğlunun oynadığı yeri denetleyen, ilgili babası tarafından kurtarılmıştır. Bu kurtarılış aslında çocuğun annesinin tümörünün küçülmesiyle de paralellik gösterir. Çocuğa sonra ne olduğunu bilmeyiz. Kronolojik ayrıntılar önemini yitirir bir süre sonra Bellatin anlatısında. Tek bildiğimiz, ortada, tıbbi müdahalelerden bağımsız, mucizevi bir biçimde iyileşen bir annenin, zamanında çocuğunun hayatını kurtaran, gece olunca onu amcasının evinden alan bir babanın varlığıdır. Çocuğun öyküsünü doktora anlatışı bu farkındalıkla anlam kazanır.

Zamanında Yıldırım Türker'in de belirttiği üzere, “aile bir kazadır” ama bence Bellatin aslında bu cümlenin tespit ettiği yerden yazmakta ve anlatısını bir büyüme öyküsüne dönüştürmektedir çünkü bazı kazalar yıkıcı oldukları kadar öğreticidir de. Birinci bölümde doktorun büyümeme, kendi yaşantısını kuramama ve duygusal doyumsuzluğunu başka bedenlerde arama, oğlunu ihmal ettiğini bilmesine karşın bu bilgiyi kucaklayamaması sonucu “yozlaşma”sının (s. 25) öyküsü ikinci bölümde çocuğun paranın denetimi üzerinden bir büyüme, bir özgürlük öyküsüne bırakır gibidir. Birinci bölümde sorun çıkaran, ailenin huzurunu (!), toplumsal itibarını lekeleyen oğulun katledilmesi (s. 41-42) yerini ikinci bölümde babanın oğlunu yükselen suların kurtarmasına, babanın oğula verdiği yaşama bırakır. İkinci bölümde boğulan kız çocuğunun öyküsüyle kurulan çelişki babanın oğlunu kurtarışındaki yaşamsallığı perçinler.

İlk bölümdeki evlat katiliğinin de bir kez daha altını çizer. Kadının kızına yönelik umursamazlığıyla, doktorun oğlunun durumuna yönelik umursamazlığı aslında aynı kapiya çıkmaktadır. Anne babaların ilgisizliği ve sevgisizliği bağlamında denize düşüp boğulmakla, uyuşturucu batağında boğulmak arasında pek bir fark yoktur aslında.

Anneler babalar, cinsel birlikteliklerinin biyolojik bir tesadüfü (kazası olarak da okunabilir) olan çocuklarına boş zamanlarında çin daması (s. 54) oynayacak, sıkıntı giderecek nesnelere gibi davranırsun, çocuklar için anne babalar aslında birer egemenlik yapılarıdır. Çocuklar bu yapıların farkına varıp ona göre yaşamlarını denetleyebildikleri, arzularının ekonomisinde kendi seçimlerini yapabildikleri ölçüde özgürdürler. Yoksa mutsuz bir evlilikle ya da uyuşturucu koması süsü altında baba elinden gelen bir ölümle (s. 41-42) kurban olmaları kaçınılmazdır.

Yineleyelim, aile, elbette, bir kazadır, ve ekleyelim, kazanın faileri, başka anne babaların ürünü olan anne babalardır. Arzunun ekonomisinin ideolojik olduğunu belirtmiştik. Bu ideolojinin izini süren Çin Daması'ysa, toplumdaki yozlaşmanın ve huzursuzluğun failerini arayan tedirginlik verici, okunması o kadar da kolay olmayan bir polisiyeden başkasına da dönüşmezdi sanırım.

Kaynakça

Althusser, L., İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları, Çevirmen: Alp Tümertekin, İthaki, İstanbul, 2003 [1970].

Bellatin, M., Çin Daması, İspanyolcadan çeviren: Pınar Savaş, Notos Kitap, İstanbul, 2012 [1995].

Ahmet Türkoğlu

Editör Öykü

Oturduğu yerden uzanarak yazıcıdan çıkan son sayfayı da aldı. Elinde biriken kâğıt tomarını masaya vurarak, tören mangasındaki erler gibi bir hizaya soktu. Üzerinde gideceği yerin adresi yazılı olan sarı zarfın içine özenle yerleştirdi. Az önceki özenine hiç yakışmayan bir hareketle ağzını kapattığı sarı zarfı, havada döndürerek masanın öbür ucuna doğru fırlattı. Ayaklarını öne doğru uzatarak, tekerlekli sandalyesini biraz geriye itti. Sandalye geriye doğru yaylanarak rahat bir pozisyonda durdu. Bir çarkın dişlileri gibi iç içe geçmiş parmaklarını ensesinde buluşturdu. Dudaklarından yayılan arsız bir tebessümle gözlerini bir süre kapalı tuttu. Her şey hazırđı. Zor olmuştu ama olmuştu işte. Artık ünlü bir yazar olması için önünde hiçbir engel kalmamıştı. Rahatını bozarak masanın üstündeki kahve fincana doğru uzandı. Fincanın dibindeki taveler ağzına gelene kadar höpürdeterek son yudumunu içti. Sonra kahve fincanı havaya kalktı ve kendi kendine başarısını kutladı.

Fahri, bir yayıncı kuruluşta editörlük yapıyordu. Bütün hayali ünlü bir öykü yazarı olmaktı. Bunun için kendini okumaya ve yazmaya adanmıştı. Kendini geliştirmek için yerli yabancı, ünlü ünsüz birçok yazarın eserlerini okumuştu. İşten arta kalan tüm zamanı bilgisayarının karşısında geçiyordu. Klavyenin üzerinde koşturan parmakları sanki uzamaya başlamıştı. Uykusunu günde dört saate kadar düşürmüştü. Ama bir türlü doğru cümleleri ve ilgi çekici konuları yakalayamıyordu. Kendisinin yazdığını gizleyerek öykülerini yakın arkadaşlarına okutuyordu. Ama bütün arkadaşları ağız birliği yapmış gibi vasat bulduklarını söylemişlerdi.

Her gün eline onlarca yazardan, onlarca öykü geliyordu. Hepsi de birbirinden güzel ve ilginç eserlerdi. Kısacık öykülerde o kadar çok şey anlatıyorlardı ki, Fahri bu yazarlara ve bu öykülere hayranlığını gizleyemiyordu. Takdir ediyordu etmesine ama kıskançlık daha ağır basmaya başlamıştı. Kafasında tek bir soru vardı: "Neden kendisi bu kadar başarılı olamıyordu?"

Günlerce düşündü. Daha çok okudu, daha çok yazmaya zaman ayırdı. Bazen sabahlara kadar yazıyordu. Ertesi gün ofisine hiç uyumadan gittiği oluyordu. Ama sonuç, sıradanlığın ötesine bir türlü geçemiyordu. Yazmaktan vazgeçerek asıl işine adapte olmayı düşünürken, aklına bir fikir geldi. Daha doğrusu şeytan iş teklifinde bulunuyordu. Birkaç gün düşündü. Sonra yapabileceğine inanarak, yapmaya karar verdi.

Kendisine mükemmel derecede beş öykü yazarı seçti. Beşinin de yazı teknikleri ve konu seçimleri birbirine çok yakındı. Beşi de gelecek vaat eden, isimsiz genç öykücülerdi. İlk iş olarak onlarla temasa geçti. Beşinden de beşer tane öykü göndermelerini istedi. Bir hafta içinde hepsinden birbirinden güzel ve ilginç öyküler geldi. Bu öyküler kusursuz denecek kadar mükemmeldi.

Yazarlara geri dönüş yaparak öyküleri çok beğendiğini ve telif hakkı için kendileriyle görüşmek istediğini söyledi. Her bir yazara ayrı ayrı randevu verdi. Görüşmelerde yazarların hakkında bilgi topladı.

Beş yazar da, aynı şehrin farklı yerlerinde yalnız yaşıyorlardı. Yazarları evlerinde ziyaret etmek istediğini söyledi. Beş yazar da bu teklifi memnuniyetle kabul etti. Ama bu ziyaretleri canları ile ödediler. Yazarların beşi de misafir olarak editörü değil, Azrail'i davet etmişlerdi. Fahri, beş yazar için de geride hiçbir delil bırakmayacak kadar kusursuz cinayetler planlamıştı. Bu planlarda Fahri'nin en güzel polisiye öyküleri oldu. Yazmak yerine uygulamayı seçtiği için, eline mürekkep değil kan bulaşmıştı.

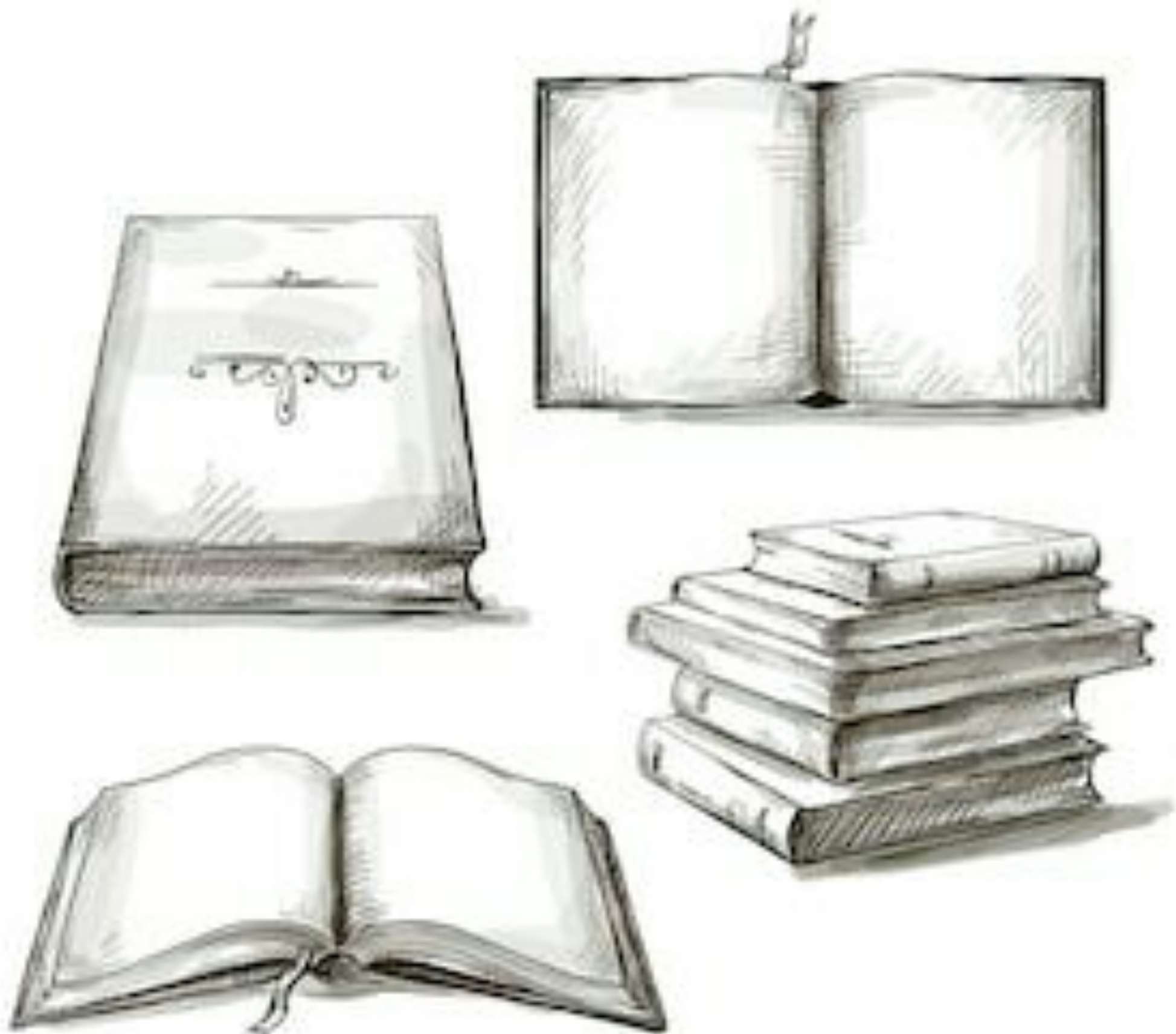
Aynı şehrin beş farklı noktasında, beş genç yazarın ölümü polisi biraz kuşkulandırdı. Ama cinayet şüphesini uyandıracak hiçbir kanıta ulaşamadılar. Beş ayrı yazarın da otopsi raporlarında ölüm sebebi olarak "Aşırı korkunun tetiklediği kalp krizi" yazıyordu.

Birkaç ay sonra "Editörün Seçtikleri" adında, 25 kısa öyküden oluşan, mükemmel bir kitap raflardaki yerini aldı. Kısa sürede kitap birçok ödüle layık görüldü. Birkaç yıl içinde birçok dile çevrilerek yurt dışına da açıldı. Fahri tam da istediği gibi, öykü yazarı olarak büyük bir üne kavuşmuştu ama vicdanı bu başarının keyfini baltalıyordu.

Beş Yıl Sonra

Oturduğu yerden uzanarak yazıcıdan çıkan son sayfayı da aldı. Elinde biriken kâğıt tomarını masaya vurarak, tören mangasındaki erler gibi bir hizaya soktu. Masanın üzerinde duran sarı zarfa uzandı. Elindeki kâğıt tomarlarını sarı zarfın içine özenle yerleştirdi. Sarı zarfı masanın üstüne bıraktı. Parmakları ile zarfın üstünde kısa bir ritim tutturdu. Sonra çekmecesini açtı ve silahını çıkardı. Soğuk namlunun ucunu şakağında hissedince irkildi. Yenilgiyi onursuzluk sayan Japon subayı gibi, hiç tereddüt etmeden tetiği çekti.

Silah sesini duyarak içeri giren çalışma arkadaşları editörün dağılmış beyniyle karşılaştılar. Masaya yığılan cesedinin yanında bir de sarı zarf vardı. İçinden editörün vasiyeti ve "Beş Genç Yazarın Ölüm Planı" başlığıyla polisiye bir roman çıktı. Çalıştığı yayınevi editörün vasiyetini yerine getirerek kitabı bastı. Ama asla istenen başarıya ulaşamadı.

Serhat Alper

Dublörün Dilemması

Kitap İnceleme

1974 yılında İstanbul'da doğan Murat Menteş yazarlık kariyerine şiir, sinema yazıları ve denemeler yazarak başlamıştır. Şehrengiz, Gerçek Hayat, Cafcaf, Nokta gibi dergilerde yazar olarak yer almasının yanında yazı işleri müdürlüğü yapan Menteş, afillifilintalar.com adlı blogta yazılar yazarak kolektif edebiyat anlayışına da uzak olmadığını göstermiştir. Kuzgunun Gölgesi (Şiir, Yediiklim Yayınları, 1999), Kaosa Mütevazı Bir Katkı (Deneme, Şule Yayınları, 2001), Aynalı Barikatlar (Deneme, Şule Yayınları, 2003), Dublörün Dilemması (Roman, İletişim Yayınları, 2005), Korkma Ben Varım (Roman, İletişim Yayınları, 2009), Garanti Karantina (Şiir, Sel Yayıncılık, 2010) ve Ruhi Mücerret (Roman, April Yayıncılık, 2013) kitaplarını okurlarla buluşturan Murat Menteş, aynı zamanda kitaplarının tasarımlarıyla da okurun ilgisini çekmeyi başarmıştır.

2005 yılında okurla buluşan ve yazarın ilk romanı olan Dublörün Dilemması ilk bakışta Alper Canıgüz, Onur Ünlü ve İhsan Gökdemir'in resimlerinin yer aldığı kapak tasarımıyla okurun ilgisini çekiyor. Bu durum, romanın ismiyle beraber birleşerek okurda bir merak hissi uyandırıyor ve romanın konusuna yönelik olağandışı bir beklenti yaratıyor. Zaten romanın ilk sayfasından itibaren Murat Menteş'in süslü dünyasına girmiş bulunuyoruz. Aslında süslü demek belki bir noktada yanlış bir ifade olarak görülebilir, ancak roman boyunca yapılan aforizmalar ve atıflar kitabın sonuna kadar sizi yalnız bırakmıyor ve bu sebeple belki de başka bir anlatım şekliyle sıkıcı bulabileceğiniz kitabı eğlenceli bir hâle getiriyor. Aynı zamanda bu durum Menteş'in betimleme barındırmayan ve sürekli olarak olayların anlatıldığı hızlı anlatım şekli içerisinde durup yavaşlamanıza ve gelişen olayları sindirmenize de yardımcı oluyor. Tabii yazarın üslubu her okur üzerinde aynı etkiyi göstermeyebiliyor da. Roman hakkında yapılan okur yorumlarında veya genel itibarıyla romana ilişkin yapılan eleştirilerde bu üslup farklılığının etkileri açık bir şekilde görülüyor. Okurun hiç bilmediği konularda yapılan atıflar ve aforizmalar bir noktadan sonra kitabı anlaşılmaz ve yorucu bir noktaya çekip, okurun bezmesine ve nihayetinde okumayı bırakmasına sebep olabilir. Bu yüzden Dublörün Dilemması'nı satın almadan önce Menteş'in anlatım tarzını görmek ve anlamak adına yapılacak kısa bir inceleme, okuru sancılı bir süreçten kurtarabilir.

Bütün bu hususların yanında Dublörün Dilemması, konusunda gerçek ile bilim kurgu öğelerini bir arada barındırmasıyla da dikkat çekiyor. Romanda Nuh Tufan isimli karakterimizin en yakın arkadaşı İbrahim Kurban'ın bir buluşa imza atmasıyla ortaya çıkan ve devamında Ferruh Ferman ile tanışmaları ve bunun yol açtığı olaylar silsilesi anlatılıyor. Her bir sayfayı okurken yaşanan olaylara kendinizi yabancı hissedebileceğiniz gibi, kendi hayatınıza dair birçok gerçeği de aynı sayfalarda keşfedebiliyorsunuz. Bu bakımdan romanın konusu geniş bir okuyucu kitlesine hitap ediyor. Olaylar dört farklı karakterin ağzından anlatılarak kurgulanıyor ve sonuna kadar sabrettiğinizde iyi kurgulanmış bir bitişle karşılaşıyorsunuz. Bu anlatım şekli daha önce bu tarz romanlar okumayan kişiler için karmaşık veya anlaşılmaz olsa bile karakterleri tanımak ve onlara ısınmak açısından iyi bir fırsat sağlıyor.

Bu yüzden ön yargılı olmadan her bir karakter ile bütünleşerek kitabı okumak iyi bir zaman geçirilmesi açısından önem kazanıyor. Tabii bütün bu kitabın içeriğinde yer alan aforizmalar ve sahip olduğu kendine has anlatım şekli okurun aklına bazı soruları getirebilir. Romanın konusuna kendinizi kaptırmış ve olaylar içerisinde karakterlerle beraber akıp giderken konunun içeriğine dair yapılan hiç bilmediğiniz bir atıf veya anlam veremediğiniz bir aforizma, sizin her seferinde konudan kopup gerçek dünyaya dönerek araştırma yapmanıza sebep olabilir. Bu durumda okumaktan aldığınız keyfin nasıl etkileneceği sizin için bir sorun ve kaygı hâline gelebilir. Bu noktada farklı bir yaklaşım sergilemek ve romanın size geniş bir genel kültür skalasında bilgi aktarımında bulunduğu farkındalığında olmak, sizin romana karşı daha olumlu bir bakış açısına sahip olmanızda yardımcı olabilir. Bu şekilde bir yaklaşım okur için kazan-kazan durumu yaratacaktır.

“Kitap çalmak birçoklarınca mübah addedilen bir eylemdir. Fakat yazarına imzalatılan bir kitabı, sahibinden önce alıp kaçırmayı başaran ilk hırsızlar biziz galiba.” (S. 163)

“Pudra şekeri Taliha Teyzeciğim benim. Ne kadar mütevekkil, hayata pamuk ipliğiyle bağlı güleç bir bez kukla gibi...” (S. 94)

“Fevkalade! Unutma Nuh’um; aşk, insanın şahsiyetini pekiştirir. Çünkü hayatın manası, aşk bohçasında gelen bir hediyedir. Mevcudiyetinin hakkını vermek, hiç değilse mazeretini bulmak isteyen insan, yalnızca aşka müracaat edebilir...” (S. 95)

“Gene sustu. Beste yapan bir flamenko şarkıcısı gibi, tırnaklarını sakallarından gezdiriyordu. Konsantre olmuştu. Derken güfteyi çıtlattı: Bazen yalnızca imkânsız gerçekleşir.” (S.123)

“Hoppala paşam Malkara Keşan arabaya atladım. Radyoyu açtım. Isaac Hayes’in; o narsist maço maceraperestliğini gülünç bir kabalıkla yansıtan Shaft şarkısı eşliğinde, Ferruh Ferman cinayeti mahalline doğru son sürat yol alıyordum. Bedenime saplanacak kurşunlara yetişebilecek miydim?” (S. 253)

Dilek İşcen Akışık

Şans Oyunu Öykü

Parka doğru sakın sakın yürüyor. Piyango bileti çekmenin ne zararı var ki... Kırkına geldi bile. Ne çabuk geçiyor zaman... Üzülmemek elde mi, amorti bile düşmedi kısmetine. Yine de hayal şatolarından vazgeçmedi hiç. Onları yıllardır şiirlerindeki imgelerle inşa ediyor. Böyle bir görüşme eskiden olsa heyecan verebilirdi. Kendisindeki farkı görmek hem hoşuna gitti hem de gitmedi.

Köşeyi döndüğünde, parkın giriş kapısına doğru yürüyen adamı dikkatle incelemeye koyuldu. Bak sen, fotoğraflarda daha uzun boylu görünüyor, omuzları da biraz çökük. Acısının üstünden dört mevsim geçmiş ama taşıdıklarının yükü bedenine sinmiş gibi. Eh, belki de yanılıyorum. Duyduğuma göre, bir yıl önce biricik eşini kaybettikten sonra ciddi anlamda sarsılmış. Kızının da kapısı ayrıymış. Yapayalnız kalmak adamın acısını daha kanatmış olabilir. Uzaktan adamın saçlarının bembeyaz ışıltısını fark etti. Ellilerinin tam ortasındaymış. Yaşadıklarını iyice hazmetmiş birine benziyor doğrusu. Yazık, kaybının ardından çok ağlamış. Serap öyle söyledi. Başkalarına göre bu pekâlâ zayıflık olabilir. Hâlbuki bana göre, gözyaşı acının incecik bir iz düşümü.

Gülümseyerek giriş kapısının tam ortasında el sıkıştılar.

“Merhaba” derken adam, kadının tahmin ettiğinden daha kısa boylu olduğunu fark etti. Fotoğraf onu yanıltmıştı. Sevimli ve cana yakın hâli yatağa nasıl yansıyor acaba? Hayal dünyasına daha fazla ışınlanabilmesi için bir kafede oturmaları iyi olur. Üstündeki o kocaman anorakla onu çırılçıplak hayal etmek kolay değil.

Kadın da “Merhaba” dedi. Elini sıktığında, acının izini hissedemese de bu duygusunun üstünde durmadı. Ses zihninden mi yoksa kalbinden mi gelmişti? O an adama odaklandığı için sorunun cevabını net olarak duyamadı. Neyse, tanımadığı bir insana ön yargılı olmamalıydı.

Yürürken adımları pek uymasa da sohbet etmeye çalışıyorlar. Konuşurken gülümseyerek birbirlerini inceliyorlar. Kendileri ortada yok. Adamın maskesi gösterişli, kadınıkiyse sade. Tanışmalarını ayarlayan ortak arkadaşlarından konuştular önce.

“Serap’ı otuz yıldan fazla tanırım. Harika bir aşçıdır. Kocasını çok şanslı vallahi.”

Esin, “Gerçekten öyle...” derken şaşırıldığını belli etmedi. Arkadaşını sadece iki yıldır tanıyor ama o güzel ve yetenekli insan için söylenmesi gereken ilk özellik bu mu olmalı yani. Böylesine sıradan bir özelliğin çok önemliymiş gibi söz konusu edilmesi sinirine dokundu. Her neyse ilgiyi başka tarafa çekmek geldi içinden.

“Şu ağaca bakın, baharı ne güzel kucaklamış.”

“Evet, bu bahar bambaşka. Her şey farklı. Tomurcuklar kuş sanki.”

Vay, vay! Söylediklerinden iyi bir imge çıkar. Hiç beklemezdim doğrusu. Fazla mı aceleliyim? Belki de o yüzeyselliğin altından ince bir ruh çıkabilir.

“Sanatla aranız nasıl?”

İlgi alanım çalışmak ama belli olmaz ki... Belki bundan sonra her şeye daha farklı bakarım. Belki de siz esin kaynağım olursunuz.”

Esin gülümsedi. Böyle bir cevap neyi gösteriyor? Besbelli, adam ondan hoşlandı. Bu yaşa gelmiş bir insan farklı hissetse böyle şeyler söylemez. Kendisine gelince, sözcüklerle evli ama dopdolu olsa yaşamı, onunla ne işi var...

Adam, “Şuradaki kafede oturalım mı?” derken orada onu daha bir alıcı gözle inceleyebileceğini düşündü. Konuştukça güzelleşiyor aslında. Bembeyaz teni yumuşacık görünüyor. Keşke boyu biraz daha uzun olsaydı.

Kafeye doğru yürürken ikisi de sessiz. En son birlikte olduğum adam gerçek bir entelektüeldi. Bilmediği şair yoktu. Ne güzel şiir okurdu. Dinlerken kendimden geçerdim. Eee, ne oldu yani? Başım göğe mi erdi? Her şeyi o biliyordu. Üstüne üstlük pintiydi. Bunun masmavi gözleri güzel bakıyor en azından. Dur bakalım, şöyle bir oturup konuş biraz. İyi biri olabilir, hemen karar verme.

Bugüne kadar hayatıma giren bütün kadınlar uzun boyluydu. Belki de onu ilk gördüğümde o kadar küçük görünmesi ondan. Başı neredeyse kulağımın hizasında. Ayağındakiler de topuklu değil. Bu işler ısmarlama olmuyor ki... Rahmetli de orta boyluydu. Of! Onu düşündüğümde bir tuhaf oluyorum. Ben gitseydim, o kalsaydı farklı davranırdı. Beni görüyor mu acaba?

Kafeye geldiklerinde şöyle bir etrafa bakındılar. Adam içeriyi, kadınsa bahçeyi tercih etti. Dışarıda bir masa seçip tam oturmuşlardı ki adam sandalyesinin yerini telaşla değiştirdi. Halinde bir tedirginlik var.

“Böyle oturunca güneş yüzünüze vurdu, rahat mısınız?”

“Evet, evet! Gayet iyiyim.”

Deminki neşesi kayboldu.

Kadının gözleri gökyüzünde. Adamın gözleriye ağaçlarda... Oysa ne kadın gökyüzünü ne de adam ağaçları görüyor. İlinmaya başlayan hava birdenbire soğudu.

Yürürken daha iyiydi. Neden yerini değiştirdi? Ne oldu buna böyle? Onda görmeyi umduğun hüznü de bulamadın. Hüznü seviyorsun kızım sen! Yıllarca kimseleri kendine yakıştırmadın. Dostun tavsiye etti diye uzağında hissettiğin biriyle yan yana olman şart mı yani? Herkes evlenmek zorunda mı?

Adamın da içi durmuyor. Hay aksi şeytan! Hay kahpe felek! Nereden geldin buraya? O anda başka bir yere gitmeyi teklif etmek de tuhaf olurdu. Hadi bakalım, çık çıkabiliyorsan bu işin içinden. Nedir bu başına gelen? Tam da işler iyi gitmeye başlamışken...

O sırada bir karga ağzında özenle taşıdığı cevizi masalarına düşürdü. İkisi de birbirinden şaşkın yine de memnun oldular. Konuşacak bir konu çıktı.

Kargaların zekâsından söz ederken adamın arkasındaki masaların birinden esmer uzun boylu bir kadın hışımla onlara yöneldi. Gözlerinden fırlayan simsiyah kıskaç, adamı yakalamaya hazır.

“Oo! Beyefendi, maşallah ne kadar meşgulsünüz öyle! İşte, insan ne kadar kaçsa da bir yere kadar. Seni herkes tanısin. Dur hele! Dur! Senin ne mal olduğunu anlatayım.”

Kadın Esin’in yanına bir sandalye çekip rahatça oturdu. “Bu gördüğün iki yüzlü, yalancının teki. Kart zampara! Neyse şansın varmış. Sayemde onun kim olduğunu öğrendin.”

Esin kadına dik dik bakıp, başını karşı tarafa çevirdi. Adamın gözlük camlarında kendi yansımasını gördü. Yüzü camların üstünde küçücük. Ayağa kalktığı anda, camlarda gittikçe büyüyor. Boyu bile uzadı âdeta.

Adam gözlüklerini çıkardı. “Nereye? Dur bir dakika! Nereye gidiyorsun? Konuşmamız lazım.”

“Tanıştığımıza memnun oldum.”

Kumral, dalgalı saçlarına vuran güneş, onun kendine özgü ışıltısını o an daha güçlü ortaya çıkarıyor. Adam ayağa kalktığı anda, boyu fazla yıkanmaktan çekmiş gibi. Elinde gözlükleri, hangi yöne gideceğini düşünürken Esin’in hızlı adım atmayı seven ayakları onu parkın çıkışına doğru uzaklaştırıyor.

Oya Özgür

Fotoğraf

Bir ayağı kısa
İskemleydi zaman
Dibinde bir kedi yatar
Tıkırtılara uyanmayan
Eski model cızırtılı bir radyo köşede
Aklı yeni olduğu zamanlarda
Orta dalgadan
Bir çaydanlık ısığı çalardı zaman
Masada çay lekelerinin yanında
Sarhoş bir akşamdan kalan
Sıcak olmalı Evet evler sıcak olur
Ve geçmiş zaman...
Sıkıca sarılmıştı
Bir çocuk ve bir adam
İskemle duruyordu
Perde de
Vazo da
Her şey tastamam.
Adam duruyordu
Çocuk duruyordu
Bir ışık parladı tam o an
Sürdü yine zaman
Oysa duruyordu sarılma
Orda o an...

Bilir balıkçılar
Öylece atamazsın tuttuğun balığı eskiye
Ağzında kandığına dair derin bir izle...
Ama fırtına öyle bir vurur ki kiminde
Can derdine düşer balıkçı
Vazgeçer
Aynalı gümüş balıktan bile...
Ve limanlar ölü balık mezarıdır böyle
böyle
Deniz fenerleri kör
Kanayanlar yatar diplerde...

Ömür Karakaya

Gözlerinin Manifestosu

Sonra sen bana baktın
sokakta çocuklar devrim yaptı
simdi bir başkaldırıdır
seni nle göz göze gelmek

sonra sen bana baktın
tüm canlılar ayaklandı
simdi seninle göz göze gelmek
tüm dengelerin değişmesidir

sonra sen bana baktın
ayakkabımda kuşlar yuva yaptı
şimdi gözlerinle sınanmak
kuşlara yuva dokumaktır

sonra sen bana baktın
ve ben bir daha hiçbir şeye bakamadım..

Beyza Büşra Erol

Dut Yaprağı Anlatı

İçerde aramıyoruz gizin düğümünü... Denir ki "Dut lekesini yalnızca dut yaprağı çıkarır.", inanılır ki yara içerdeyse şifası da onun içinde gizlidir. Ne bir başka elin o yaraya dokunması, ne bir başka nefesin o tene değmesi, ne başka bir gözün o derinliği görmesi bir işe yaramaz. İş yarayacak olan içte, en içtedir; kendi gizlisini bilmeden, bulmadan içindeki düğümü çözemez insan. Kanar, daha çok kanar, hep daha da çok kanar, dikiş tutsun ister kesigi; sızısı dinsin ister, biri bir şey yapsın ve o yapılan şey iyi gelsin ister. İster, ister, ister ve olmaz; çünkü o yaraya değen el, orayı gören göz yabancıdır.

Yedi milyar insanın bir arada oluşunun elbette bir sebebi var. Elbette birbirimize olan mahkûmluğumuz, her bir yapboz parçasının birbirine olan mecburiyeti kadar aşikâr. Bizler büyük resim için birbirimize mecburuz ama o resmin bir parçası olmak için çıktığımız yolculuklarda tekiz. İnsanın tekilliğine mana bulması, resme bir anlam verebilmesi için gerekli ve o gereklilik de yalnızca o parçanın sahibinin içinde gizli.

İçimde gizli olanın derinliklerinde boğulduğum bir serüvendeyim. Bu serüvende porselenleri çizik kadınlarla, üzerindeki yeleşine pırasa kokusu sinmiş annelerle, bir koltuğun köşesinde uykuyla uyanıklık arasındaki çizgide tek ayak üstünde dünle ve yarınla mücadele eden babalarla, yarının ödevine anlam veremeyen, içi oyun oynamak isterken yan çizgi çekmek zorunda kalan çocuklarla, köşe başında illegal aşkları en legal şekillerde yaşayanlarla; hepsiyle, her biriyle aynı kervanın içindeyim. Bu kervan öyle bir kervan ki, eksigi çok, gözyaşı çok, umutsuzluğu çok, isyanı çok, şükürü çok, gidişi çok, dönüşü çok, kayboluşu çok... Acıları farklı, anları farklı, duyguları farklı, düşleri, duaları farklı fakat tek bir şey hepsinde aynı, ayaklarına takılan taşın bıraktığı o sızı, kalplerinde bir yerde aynı acıtıyor hepsini.

Acıların izdüşümleri hep bir şeylere yansır, birilerine, bir yerlere. İnsan ister ki bir sebebi olsun, bir sonucu olsun, bir şifası olsun derdinin. Bir başınalığını sevse de, dimdik durabilse de ister ki omzunda bir el olsun. Görmese de yarasını hissetsin, derman olamasa da baksın gözlerinin içine. Hem kimseyi istemeden hem de aslında o insanı çok isteyerek beylik lafların ardında bir fark edilmiş bekler.

Bekler, çünkü o içindeki derinlikte kaybolmuştur; ister, çünkü kendine nasıl gideceğini fısıldamaktan yorulmuştur. O izdüşümüyle yüzleşir sonra insan, acısını çıkartmak denilen o nahoş şeyle, gerçek olmayan gerçekliğiyle. Yeni bir giz daha oluşmuştur artık, gizin içinde gizlenmeye çalışan bir giz. Hem sobelenmek isteyen hem de bulduğu her duvarın arkasına saklanan bir giz.

İnsan büyür, acısı büyür, umudu büyür, umutsuzluğu büyür, sözü büyür, dünü büyür, yarını büyür ama yine de kendini kovalayan bir çocuk gibi çöker her gördüğü duvarın dibine. Başını dizlerine kapar, hızla çarpan kalbi ve kesik nefesleriyle “geçti, geçti” der kendine; bilir ki geçmez, bilir ki bulsa bir duvar yine kaçıp çökecektir dibine, çünkü bilirse bulduğu şeyle baş etmek zorunda kalır, bulursa da kabul etmek...

Oysa prasa kokan yelekleri, eğik çizgileri, çizik porselenleri hepsini, her birini kabul ederek çıktık biz zaten bu yola. Derdimiz içimizde. Dermanımız da o içteki bir gizde.

Yavaş yavaş öğreniyoruz mucizenin en içte olduğunu ve her gün öğretiyoruz birbirimize: “Dut lekesini yalnızca dut yaprağı çıkarır.” Tırtıl yolun sonuna geldiğinde kelebek olur, hele bir yarın olsun, olsun bakalım...

Banu Helvacı

Hazar Apartmanı

Öykü

Tapuda hala gecekondu olarak görünen beş katlı sarı binanın en üst katından içi su dolu koca kovayı boşalttı merdivenlere Naime Teyze ve başladı çalı süpürgesiyle suyu aşağı katlara süpürmeye...

Su sesini duyan çıktı elinde kovası ve süpürgesiyle.
Dakikalar sonra apartmanın içinde yapay bir şelale inşa edildi.

-Kız Naime! Allah canını almaya, elim bulaşıktaydı ya gı!

Koca kahkahası yankılandı binanın duvarlarında Naime Teyzenin.

Elin ne işte olursa olsun apartmanın yasasıydı bu, su sesini duyup da çıkmazsan vay hâline, haftanın en pis ev hanımı ilan edilir, dillerinden kurtulamazdın.

Tek çocuklu aile hatırlamıyorum hiç binada. Üçerli beşerli sıralanmıştıq maşallah! Pek arkadaş sıkıntısı çekmezdik ama kavga gürültü de eksik olmazdı.
Hepimizin kötek yiyişi farklıydı, hani her yiğidin yoğurt yiyişi misali...

Naime Teyze, terlik fırlatan türündendi ama sektirirdi, annem on numara terlik atardı, her seferinde tam isabet! Küt ya da şılakk sesi gelmeden de durmazdı. "Küt" sesini genç kızlığından kalma apartman topuklu terliği, "Şılak" sesini de yeni moda içi pelüş olanlarla edinmek mümkündü.

Ancak bu işin piri olarak andığımız, Arife Teyze'nin oklavasının tadı, çocukluğumuz boyunca bizim için hiç üşenmeden yaptığı pişilerin tadıyla yarıştırdı!

Eğer hamur açarken etrafta koşar toz kaldırırsak ani bir "Vüüjjiiit!" sesi ve hafif bir beyin sarsıntıyla durumu atlatırdık. Bu arada kişi ayırmazdı o an, yani oklavanın menziline kim girdiyse, ya Allah deyip hem de!

-Ulan soykalar şimdi kalkacağım ayağa!

Ah bir de ne gülerdim, yazmasının tepesine yapıştırdığı sakızına!

Hiçbir aile birbirinden daha üstün değildi bu binada, gelir dağılımı yapmışçasına. Her evde aynı geçim sıkıntısı, içlerinde kamyon şoförü eşi, kuruyemişçisi, lokumcusu, tavukçusu, sağlık memuru, polis eşleri...

Hepsi de birbirinin kocasının huyunu bilir, kabul günleri bile ona göre belirlenirdi. Eve geldiğinde misafir hanımlara "Hoş geldiniz!" diyen bir kocaysa gün saati akşamüstünü geçirdi, kapıyı açınca hemen arka odaya kaçan ya da hiç tahammül edemeyip izin bile vermeyen kocalardansa o gelmeden ev boşaltılır, delil tabak çanaklar el birliğiyle ortadan kaldırılırdı.

Böyle bir dayanışma içinde çekilmeyecek koca yoktu sanki! Birbirlerini hiç gaza getirmez "Aman seninki de çekilir mi?" demezlerdi.

Paylaşıldı her şey, acı da tatlı da.

Gerçek anlamda!

Alt katta sütlaç pişer, en üst katta Naime teyzeye kadar düşerdi.

Yazın balkondan balkona sohbetler, çay demledim hadi çık geller; yine balkondan mahallenin elinde büyümüş bakkal Halli (Halil) abisine sarkıtılan sepetler,

-Haliiiiiiii Abiiiiiiii!!! İki ekmek bir Rama yağ! Deftere yazacakmışsıııın!

Kredi kartımız Halli Abinin tuttuğu bakkal defteriydi o zamanlar, faiz de yoktu, haram da, ayıp da! Varken verirdin, kimseyi de geri çevirdiğini görmedim.

Pek şen gülerdi bu binanın kadınları bir araya geldiğinde, kahkahaları duvarlardan taşardı. Ama kapılar kapanıp da odalara girildi mi, her biri ayrı hayat hikâyelerine dalardı.

Bazı kapıların anahtarları hep üzerinde dururdu, yolgeçen hanı misali ya da Tanrı misafiri; içeri girer, "Açım" da derdik, "Yorgunum" da...

Kimse garipsemezdi.

Islanan beton ne güzel kokardı... Duvarların kirecine karışmış temizlik kokusu hafızama hep öyle kazındı.

Yine belirdi işte, burnumun direğini sızlatıp geçti, ıslak beton, ıslak kireç kokusu...

Su süzüldü merdivenlerden bina mis gibi oldu, kapılar kapandı ardı ardına, sanki tek bir evin aynı avluya bakan odaları gibi.

Hayatlar da aktı gitti o suyla...

Nur Yüksel Öztürk Kasabanın En Güzel Kızı

Sevimli Bir Aşk Hikayesi

" Her şeye rağmen huzur vardı havada. Denize doğru yürüdük. Çok az konuşarak. Mutluyduk birlikte. "

1920 yılında Almanya'da doğan Bukowski, ilk öyküsünü yirmi dört yaşındayken yayımladı. Yapıtları birçok dile çevrilmiş, öykü ve şiirleri dünyanın pek çok ülkesinde ilk sıralarda yer almıştır. Yapıtlarında bazen Henry Chinaski ismini de kullanmıştır. Ülkemizde ilk kez Sokak dergisinde çıkan öyküleriyle tanıştık onu. Eserlerinde genellikle toplum dışı insanları konu alması ve alkolizme yakın bir hayat tarzını anlatmasıyla ünlüdür. Bu yüzden yeraltı edebiyatının güçlü isimleri arasındadır.

Yeraltı edebiyatının sert kalemi Charles Bukowski'nin Mart 1992'de yayınladığı Kasabanın En Güzel Kızı: Sevimli Bir Aşk Hikayesi ise okumaya değer kitaplardan biri. Onu okurken rahatsız olabilirsiniz. Çünkü cümlelerini istediği gibi herhangi bir kalıp içerisinde kalmadan yazar kendisi. Bir zorlama veya bir yere yetişme kaygısı bulunmaz. Delilik ve dahilik arasındaki ince çizgiyi onu her okuduğunuzda hissedebilirsiniz. Hayatını biraz araştırdığınızda ise her öyküsünde bizlere hayatından kesitler sunduğunu görebilirsiniz.

Charles Bukowski'nin haklı şöhretini kazanmasının en iyi örneğini barındırır bu eser. Birbirinden bağımsız gerçek öyküleri içinde barındıran bu kitabı okuduktan sonra yüzünüzde oluşan tebessüm kitap bittikten bir süre sonra da devam eder. Kitaba ismini veren Kasabanın En Güzel Kızı öyküsü ise okuyucunun üzerine öyle bir hüznü çöktürüyor ki...

"Sevgi değildi aradığım, ama çok tuhaf bir şeydi. Kitaplarda asla sözü edilmeyen bir şey." diyen yazar, bu eseriyle kaleminin ustalığını okuyucusuna bir kez daha gösteriyor. İnsanın gizli yanlarını, arka sokakta yaşanan hayatları bütün çıplaklığıyla gözler önüne seriverir Bukowski. Kaybedenlerin dünyasının yazarı o.

Kasabanın en güzel kızı olan Cass, güzelliği yüzünden çevresi tarafından hep suçlanır. Kızkardeşlerinin dahi dışladığı bu genç kızın hazin öyküsü hepimizin içini burkar. Biraz hüznü, biraz suçluluk duygusu serpiştirir yüreklere.

Charles Bukowski'yi ya çok seversiniz ya da hiç sevmezsiniz; ortası yoktur. Eğer kendinize bir şans verirsiniz Bukowski'den bir daha vazgeçemeyeceğinizi görürsünüz.

Yeraltı, 2012 yılında çekilmiş bir Zeki Demirkubuz filmidir. Fyodor Dostoyevski'nin "Yeraltından Notlar" adlı hikâyesinden esinlenilerek yazılan filmin başrolünde absürt komedi filmleriyle görmeye alışık olduğumuz Engin Günaydın yer alıyor. Film 2012 yılında İstanbul Film Festivalinde en iyi yönetmen, en iyi erkek oyuncu, en iyi görüntü yönetmeni, en iyi kurgu ve radikal halk ödüllерinin sahibi olarak, o yıl sanat dünyasında büyük ses getirmiştir.

Filmin konusu, hayata ve insanlara olan güvenini kaybetmiş olan Muharrem'in, arkadaşı Cevat'ın yazdığı bir kitabın ödül almasını kutlayan eski arkadaş topluluğuna zorla kendisini davet ettirip geçmişle yüzleşmesini konu alır. Muharrem, toplumla yeterince iç içe olamayan ve değişmesine izin verilmeyen bir "yalnız"dır. Bu yalnızlık onun zamanla tüm hayatına ve seçimlerine şekil vererek, kendini iyice pasifize eden bir ruh hâlini alır. Gün geçtikçe hayattan ve insanlardan intikam alma hissi onun kendisiyle yüzleşmesini sağlayacaktır.

Eski arkadaşı Cevat, eski bir solcu ve kitap yazarıdır. Fakat yazdığı ve ödül aldığı kitap çalıntı bir hikâyenin ürünüdür. Muharrem, bu olayı içselleştirerek yapılacak olan kutlamada insanlardan ve arkadaşlarından intikamını alma niyetindedir. Bir de Muharrem'in evine haftada birkaç kez gelen temizlikçi Türkan vardır. Türkan aynı zamanda Muharrem'in küçük dedikodu arkadaşıdır. Türkan'ın müzdarip olduğu en üst kattaki Aslan bey ile olan ilişkisi Muharrem'in ilgisini çeker. Muharrem bu ilişki hakkında sürekli Türkan'a akıl verir ve filmin sonunda Türkan, Muharrem'in verdiği tavsiyelere uyarak Aslan bey ile olan ilişkisini sonuçlandırır ve Muharrem'i bir kalemde siler. Aslına bakarsak Muharrem'in dünyaya karşı yaşadığı travmaların çoğunda bu böyledir. İlk başta hep kendisini sevip sayan insanların, zamanla biraz da Muharrem sayesinde "Basamak atlama, Yükselme" dönemlerinde ona sırt dönmeleridir. Bir başka kadın karakter ise genelevde çalışan bir fahişedir. Fakat Muharrem ve fahişenin ilişkisi biraz askıda kalmış bir konudur filmde. Muharrem'in ona acıdığı sıradan biri mi, yoksa beyninde kendi yeraltısı ile bağdaşmış bir ikiz kişi mi bunu pek anlayamıyoruz.

Film, insan ilişkilerindeki çarpıklıkları ve insan zaafalarını yansıtırma konusunda çok başarılıdır. Hatta o kadar başarılıdır ki, bu sizi rahatsız edecek seviyelere ulaşır. İnsanlarda sürekli fark ettiğiniz fakat üstüne düşünmediğiniz yanlışlar konusunda bir sözlük gibidir.

İkiyüzlülüğe, riyakârlığa, gösteriş çılgınlığına ve iktidar seviciliğine sert bir eleştiri vardır. Muharrem'in arkadaşlarıyla otelde kutlama yaparken yaptığı konuşmada da, bu durum şu rep lik ile dile getirilmiştir;

“Sevgili Generalim Cevdet Bey! Pardon, Cevat Bey ve kadirşinas yalakaları! Şunu iyi bilin ki; gösteriş budalası insanlardan, gösterişli laflardan, gösterişin kendisinden hiç hoşlanmam! Bu, bir... Kibirden, kendini beğenmişlikten, “Bütün bu dağları ben yarattım”

havalarından, süslü kişiliklerden nefret ederim! Bu, iki... Yalakalardan, yalakalıktan, yalakaca edilmiş laflardan ve davranışlardan da nefret ederim! Bu, üç...

Dördüncüsü... Gerçeği, içtenliği ve samimiyeti çok severim. Ve Dostoyevski'nin dediği gibi; gerçeğin, her şeyin üstünde, zavallı egoların bile üstünde tutulmasını isterim.

Arkadaşlığın, karşılıklı, açık sözlü ve yalansız olanı için canımı veririm! Evet, buna bayılırım Sayın Generalim! Arkadaşlık, hassaslık ve incelik isteyen bir iştir; öyle kabalığa, özensizliğe, alaycılığa gelmez!”

Demirkubuz, Yeraltı'nda ele aldığı bu konuları biraz da kara mizah ile harmanlayarak farklı ve özgün bir film ortaya çıkarmış. Sinematografik yönden ise çok iyi denilecek bir seviyede olduğunu düşünüyorum. Renkler, verilmek istenen psikolojiye paralel olarak oldukça yerinde.

Ayrıca Engin Günaydın'ın söylemeden geçemeyeceğimiz oyunculuğu ise filmde müthiş bir etki bırakmış. Bir eksi yön müdür bilemeyiz ama Cevat karakteri ile Nuri Bilge Ceylan'a bir taşlama yapıldığı yorumları fazlaca dile getirildi. Ne olursa olsun böylesine başarılı bir filmi bizlere ulaştırdığı için filme emek veren tüm emekçilere teşekkür ederiz.

Mehmet A. Başkurt

12 Kasım Mektubu

Mektup

Samsi

İçinde lamba, içinde kırlangıç, içinde yaz, içinde akşam olan mekânlar benim kalbim ve çocukluğumdur.

Kent yalnızlıklarının doğurduğu ruhani hastalıklara baktım. Bedenler ruh bağından kopmuştu. Sevdalar ve aşklar bundandır, burada gövdeye tutunur ve tükenir. İnsanın ruhu nasıl acır? Bunun bir tarifi yok. İnsanın ruhu ancak insan gövdesinde acır ve ancak yalnızlıkla yanar. Çünkü gövdemiz ham bir kabuktur ruhumuz için. Kalbimi ve çocukluğumu çalıp geçtim kentlerden. Acıdan, yalnızlıktan ve gövdeden geçtim. Çünkü bazı çocuklar sakat doğar ve öyle ölür oralarda. Gel burası saltanat sofrası, gel burası Tanrı sofrası, gel burası derviş sofrası. Ağızımız toprak ve su, güneş ve yıldızlar, bulutlar ve yağmurlar, ağaçlar ve meyveler.

Altıncı Nefes ve Altıncı Sesleniş (Varakât)

Yedi şeri hüküm kalemden düştüğünde, benim kollarım seksen sekiz burcun atlasıydı ve Cüveyni'nin bedeni umum adaletiydi. Benim bedenim, benim adaletim, benim hükmüm sen idin. Burç kuşağında Ra, Nun ve Sin Aslan takımyıldızının uğurlu kollarındaydı.

Zabibi

Bizi insan olmaktan alıkoyan kentli makamlardan sonra ormana vardım. Ormanlar, doğanın kentleriydi. Orada gök kubbeye uzayıp giden bin dallarla konuştum, rüzgârın bağrına koşan huş yapraklarıyla konuştum. Toprağa gömülüp suya varan köklerle konuştum. Seslerle konuştum, karanlıkla da konuştum. Sözlerini aldım saçlarına doladım. Topuz topladığım saçlarını karanlığa batırdım. Üzerine su döktüm. Boşlukta kayboldun. Ne bulut, ne gökyüzü ne de yıldız idin. Beni yıkımdan sonra gelen rahatlık sardı.

Sonra toprak ve içerisindeki börtü böcekle konuştum. Hepsi bana şunu fısıldadı; "İnsanın iradesini eriten zaafıdır."

Elbette ki düş ve söz mülk değildir. Düş, gerçeğe ve geleceğe dayanan kapıdır. Düş, sözün ilk adımıdır. Evet, hevesin yüreği ile dokunamaz hayat.

Aynı uykuya dalıyoruz ama farklı rüyalar görüyoruz. Bizim bir rüyamız Asaf'ın bileğindeki zaman. Bir rüyamız Erjeng kitabındaki yedi yazıt ve bir resim.

Beşinci Nefes ve Beşinci Sesleniş (Taalhum)

Ester'in kalbindeki İbrani ipeğinde üç Arap kraliçesinin lekesi gezinir, Asurî bir yazıtta. Bu yazıtta; uyanışını, kımıldayışını, bileklerini, eteğini tutuşunu ve yürüyüşünü gördüm. Süleyman tapınağına indirdiğim taht ve seyran sensin.

Hüseyin Opruklu

Karne Hediyesi Öykü

Gündüzün yavaş yavaş akşama sarkmaya başladığı, ılık bir Haziran akşamıydı. Bahçesi, birbirlerine dostça el uzatmış çeşitli meyve ağaçlarıyla süslü iki katlı kerpiç evde bildim bileli oturuyorduk.

Kız kardeşim elindeki, başı neredeyse koştur kopacak bez bebekle kavga ediyor; kâh saçını yoluyor kâh ağladığını düşünerek bebeğin yolunmuş başını şefkatle okşuyordu. Annem ise bitmesi eli kulağında olan mavi göbekli tüpün feri azalan alevinden gözünü ayıramıyor, yemeği pişirmeye yetmeyecek olması endişesiyle hayıflanıyordu. Babama nasıl söyleyecekti yine bittiğini, bunu o da bilmiyordu. Babam suçlayıcı bakışlarla "Daha bir ay önce aldık, ne çabuk bitirdin!" diyecek, annem ise cesaret bulabilse "İçtim" diyecekti. Bense yarını düşünüyordum.

Yarın tüm arkadaşlarım için heyecan verici bir gün olsa da benim için pek öyle sayılmazdı. Akşam iyice inmişti ki, babam alnına öbekleşmiş kara kara bulutlarla bir gök gürültüsü gibi kapıyı vurmadan içeri girdi. Kapı, yılların yorgunluğuyla sanki bir yerleri koparcasına çığlık atarak açıldı. Bakışlarımız çarpıştı, gözümü kaçırdım. Annem oralı bile olmadı, buhar kokulu dünyasında gazı azalmış mavi göbeklinin derdindeydi. Kız kardeşim koştu sarıldı boynuna, sert bıyıklarını batırarak öptü kokulu yanağından. Bense her zamanki gibi divanda oturmuş beklerken, bana da delici bir bakışı eksik etmedi, sağ olsun!

Uyur uyanık geçen gecenin sabahında, annemin "Geç kalacaksın haydi!" sesiyle yatağımdan doğruldum. Babam çoktan gitmişti. Aceleyle giyindim. Sofra bezine dizili kahvaltıya göz ucuyla baktım, canım hiç bir şey yemek istemedi. Tıslayan çaydanlıktan, göbekli cam bardağa doldurduğu çaydan bir yudum aldım. "Karneyi alınca doğru babana git." dedi. Başka şansım vardı sanki! "Tamam" dedim. Heyecanıma, yanağımdan öpmesi iyi geldi. Fırladım.

Kendimden emindim, belki önümdeki sırada oturan Şebnem'in karnesi de benimki gibidir. Kim bilir? Bembeyaz teninden yayılan zambak kokusu her sabah sınıfa girdiğimde huzurla yıkardı ruhumu. Derslerde yarıştık tatlı tatlı. Kazananın önemi olmayan bir yarıştı sonuçta. Ha o, ha ben. Ne fark eder ki! En azından benim için öyleydi. Yarın gidecekti oysa. Ne de uzun tatil yapıyorlar! Özlerim belki! Bense hiç tatil nedir ki bilemedim ki! Yarından ötesi yok, tatilin bitimine kadar rengârenk ipliklerle iğne deliğine girip çıkacaktım. Okula başladığım üç yıldır bu böyleydi. Sevmiyordum bunu. Okul biraz daha geç kapansaydı keşke! Hem niye okul kapanıyordu ki?

İstiklal Marşı biter bitmez, soluğu okulun bir sokak üstündeki babamın dükkânında aldım. Birazdan toz yüklü saç raflara özenle dizilmiş rengârenk kumaş toplarından yayılan naftalin kokusu, kapıdan girişte babamdan önce beni karşılayacak; telaların bağına basılan sıcak ütünün altında birbirlerine kavuşma anında yayılan yanık kokusu genzimi yakacaktı. Yaklaşınca nedensiz durakladım, camekândan içeri baktım. Her gün yanına uğramayı aksatmayan babamın cami arkadaşı Topal -ismini hiç duymamıştım- elindeki dumanı tüten ıhlamurun keyfini çıkarırken, sürekli konuşan babamı başıyla sessizce onaylıyor gibiydi. Babam, bu adamı hep sustuğu için mi sevmiştii yoksa? Demir kapıyı sertçe ittim. Kapı gıcırtyla açıldı. Babam başını oynatmadan gözlüğünün üstünden gözlerini yukarı doğru devirdi. "Getir bakayım kerata" dedi. Bekliyordu. Seğirttim. Milimetrik hesaplar yapılip feri tükenmiş, sabun kırığıyla üzeri çizilmiş kareli terilen kumaş; üzeri kalın çuhalarla raptiyelenmiş formika masa üzerine kurbanlık koyun gibi uzanmış ilk darbeyi bekliyordu. Raflarda renk renk kumaş topları. İçinde sihirli rakamların olduğu bilançooyu, içini açmadan öylece kumaşın yanına bıraktım. Topal oturduğu yerden başıyla hafifçe doğruldu, meraklanmıştı belli. Çok geçmeden koyu gri makas, keskin ağzını açmış bir ceberut gibi. Şıt! Şıt! Şıt! Makasın keskin iki ağzı ile birlikte babamın kirli bıyıklarının örttüğü ağzı açılıp kapanıyordu. Durdu. Makası cetvelin yanına sertçe bıraktı; masada iz kalacak diye korktum.

Gözlerimi babama diktim, bakışında yabancıyı olduğum bir şey yoktu aslında. Topal'ın gözü ise bendeydi. Eline aldı, kanatlarını açtı yukarı doğru kaldırdı. "Aslan oğlum benim" diyecekti. Evet evet tam bunu diyecekti, "Aferin sana." Oysa bir tuhafılık vardı. Ters çevirir gibi yaptı, gözlüğünü çıkardı, tekrar baktı. Çatık kaşları iyice çatıldı. İki çatık kaşın ortasından çıkan şimşekler Topal'ı bile ürküttü. Birden aslan gibi kükreyerek, "Eşşoğlu eşek" dedi, makasın keskin ağzı gibi açılmıştı çenesi: "Bu nee?" Çöken kopkoyu bir karanlığın içinde, kesilmiş kumaşlara sinmiş tozlar havada uçuştı.

En korktuğum şey, hayır... Hayır... İmkânı yoktu. Şaka yapıyordu belki de -oysa hiç şaka yaptığını görmemiştım- "Giiitt, saçını sıfır numaraya vurdur berber Memed'e!" dedi. Ne demekti bu? Üçten sıfıra... "Durmaaaa, çabuukk düzüüü..." dedi, elindeki mezurayı havada kavis çizdirerek. "Hâlâ duruyor bakkk..." Dondum kaldım. Hızla çarpan kalbime sanki gökyüzünden karanlık yağıyordu.

Elim ayağım zangır zangır titriyordu. Dışarı çıktım, yanaklarımdan süzülen yaşlara hâkim olamıyordum. Berber Memed'in yeri iki dükkân yandaydı. Önünden her geçişimde, içerden yayılan pudra ve kesif kolonya kokusu hoşuma gider, doyasıya içime çekerdim. Bazen sıramı beklerken, köpürttüğü sabunla müşterilerin sakal tıraşını izlemek ayrı bir keyif verirdi. Benim ne zaman sakalım çıkacaktı bilmiyordum. Saçımı hep üç numara vurduruyordum; öyle isterdi babam, tatillerde bile. Sıvaları dökülmüş, duvara tutturulmuş, köşesi kırık devasa aynada gördüm onu. Her zamanki gibi huzurlu bir sessizlik içinde koltuğa gömülmüş uyukluyordu. Dışarıda kamburlaşmış tel askılıkta kurumayı bekleyen havlular, içeride ruhunu kaybetmiş tezgâh üzerinde makaslar, pudra ve kolonya şişeleri... Kapıyı açışımla uyandı. İçerden gelen kolonyanın keskin kokusu ıslak tuzlu yüzüme bir serinlik yaydı. "Niye ağlıyorsun oğlum sen?" dedi gözlerini ovuşturarak. Islanmış önlüğümü görünce şaşırılmışa benziyordu. Dişlerim birbirine çarptı, kelimeler kilitlendi. "Babam" diyebildim, "Sıfır numara". Yaklaştı, öfkesi sesine oturmuştu. "Tamam" diyerek kolçakları yırtık mavi derili koltuğa oturttu. Koltuğun altındaki kola ayağıyla bastı, göz hizasına geldim. Sonra söylenerek hızlı adımlarla dışarı çıktı. Çok geçmeden omuzları düşmüş halde geri geldi. Kafasını sağa sola sallarken cıkliyordu.

Ellerini şefkatle saçlarıma değdirdi, başımı iki avucunun arasına aldı, okşadı. Hoşuma gitti. Hiç böyle yapmazdı. Makineyi kulpu kırık çekmecedan çıkardı, sıfır numara tırmığını taktı. Çıkırt... Taktı. Islak ensemden tarla sürer gibi girdi... Girdi... "Hadi bakalım" dedi. Eliyle sırtıma iki kere vurur gibi dokundu, "Oldu." Kalkmak istemedim. Elimi kafama attım, deriden başka bir şey yoktu sanki. Az önce içim üşümüştü, şimdi sıra kafamdaydı. Böyle razıyım, yeter ki krikolu koltukta biraz daha kalayım. Eliyle koltuğu kapıya doğru çevirdi, kalktım, kapıya yöneldim. Beyaz yakamın üzerine sıvanmış saç kıllarını fırçayla kovaladı. Ağır adımlarla, sürülmüş başım önde dışarı çıktım, ardımdan gülümsüyordu.

Babam, Topal ve belli aralıklarla yanına uğrayan öğretmenimle hararetli bir konuşma içindeydi. Önce tereddüt etsem de, sonra cesaretimi toplayarak girdim. "Gel buraya" dedi, dişlerini takırdatarak. Yüzüne bakmaya korkuyordum. Yaklaştım. Topal bastona yaslanarak doğruldu, bakışlarını dikerek "Ne yaptın sen?" dedi, iki elini yüzüne götürdü "Ne yaptın?" Öğretmenimin "Ben ona matematikten dördü rehavete kapılmasın, tatilde çalışsın diye verdim." dediğini duydum. Babam ise söylenenlere aldırış etmeden makinenin zincirle tutturulmuş tablasına ayağıyla sertçe gaza basıyor, az önce kestiği kumaşları inip çıkan iğnenin eliyle altına sürüyordu. Zırrrrr... Zırrrrr... Çok sevdiğim, hep sarılmak istediğim öğretmenim bir yabancı gibiydi şimdi, babam gibi...

Bir resim geldi gözümün önüne. Eve iş getirirken öfkesini de kuşandığı bir gündü. "Makas nerde?" demişti, anneme köpüren bir deniz gibi. Korkuturdu kelimeleri. Annem de "Sen kullanıyorsun ben nerden biliyim..." demişti. Dedi de... Belki kaçınıcıydı. Babam köpürdükçe, anneme değerli bir vazoyu kırmış gibi, elindeki tahta cetveli fırlatmış, cetvel vızıltıyla kafasını iskalayarak duvara çarparken, kükreyen karanlık ağızdan tükürüklü küfürler etrafa saçılmıştı. Denk getiremeyince eline makası almıştı... Annemse sessizce kızgın yağ kokulu sığınağına gitmiş, uzun süre çıkmamıştı. Şimşek çakmalar rutin hale gelip dayanılmaz hale gelse de direnmişti hep. Nereye gidebilecekti? Sessizce beklemiş, gözyaşlarını hep içine akıtmıştı. Biriken acıların külçe gibi ağırlığından, omuzları genç yaşta çökmüştü.

Çarşıda kimseye görünmeden, sokak aralarını takip ederek eve koştum. Annemi her zamanki çerçevelenmiş buharlı sığınağında, yemek hazırlığında buldum. "Ne oldu oğlum?" dedi, sesi titreyerek. Konuşamadım. Ne konuşacaktım! Nerden bilecekti ne olduğunu? Oysa anlamıştı. Ahh be annem... Sıcacık, şefkatli kollarını ardına kadar iki yana açtı, gül kokulu göğsüne titrek bir kuş gibi yasladım başımı. Ben suyu çekilmiş göğsüne akıtırken, o sıfır numara kafama akıtıyordu gözyaşlarını.

Dışarıda deli bir yağmur başlamıştı. Kapı serçe vuruldu. Tak! Tak! Tak!

Esra Koyuncu

Kim Bilir?

Kaç kez sarhoş oldum yokluğunda?
Kaç bedeni sarmaladım bir bir?
Kaç sevdayı düşürdüm ağıma?
Kim bilir...
Dumanlar içinde silindim gün gün.
Şarkılar duyulmaz oldu
Yükselip alçalan alevler içinde.
Düşünülmez oldu dünya
Gerçekliklerin girdabında.
Sensizlikle bir bir
Bencil kuşlar uğrar oldu
Kör kütük ölen kalbime.
Gelip yoklar oldular
Dizlerimin önüne düşmüş
Çiçekli kabrime.
- Senin rengin nerde? -
Gelmek mümkün değil...
Gelmek, bir sürgün feryadı!
Susup kalacak yüreğim.
Böceklerle dolmuş mermer taşım.
Kemirip durular çaresizlikten
Parmak aralarımı.
- Senin doldurduğun aralarımı -
Gelmek...
Mümkün değil...
Kim bilir...

Servan Erdiñç

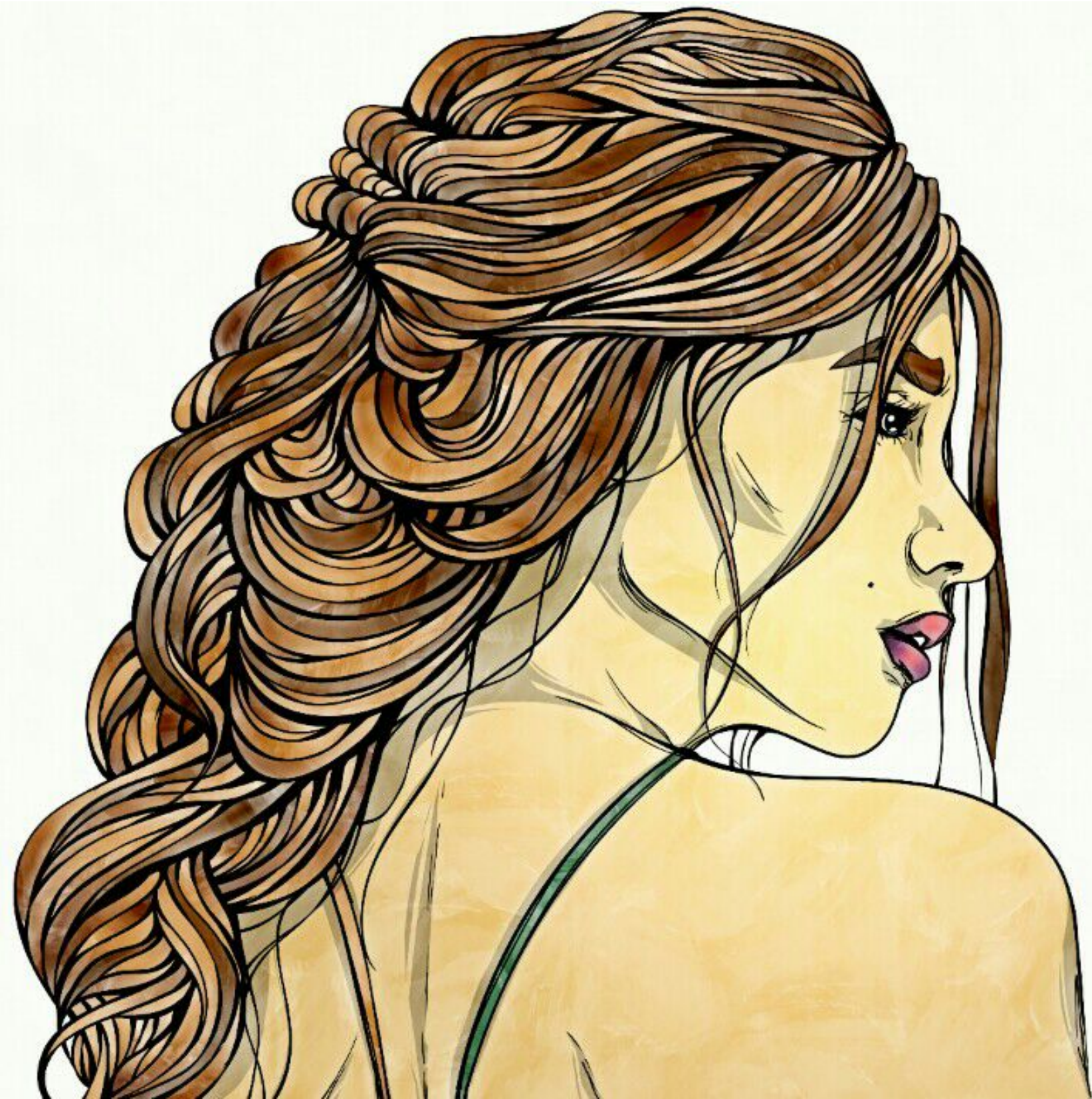
Ölürüm

Bizi düşünüyorum, mesut.
Sen konuşunca, mevsim mavi.
Güzelsin, bitmeyen aşklar gibi
Yaprakların çocukluk saçıyor
Dudaklarını sorma, ölürüm

Fesleğenlerle büyüyorsun
Kokun ormanlar getiriyor
Sarılsam, hürriyeti bilsem
Saçların nasıl konuşuyor
Gözlerini sorma, ölürüm

Suyun aşkı için yaşar toprak
Sen de öyle soylu öyle kalbimsin
Boyun tuz, ben baştan sona kan
Sür beni kendine, yoksuluz
Yoksulluğu sorma, ölürüm

Yüzün atlas, aynalar esrik
En çok ben, kır beni her yerden
Gir içeri, cennete sürelim atımızı
Tut elini savunmasız bu aşkın
Seni sevdiğimi sorma, ölürüm

Pervin Gülbaz
Beklenen Son
Öykü

- Mutlu sonla biten hikâyelere atfen...

Bir kez daha umutsuzluğa kapılmıştı genç kız. Bir kez daha kırılmıştı umutları. “Çaresizliği hiç bu kadar derin ve sızlatıcı hissetmemiştim.” diyemezdi, çünkü bu senaryo sıkça tekrarlamaya başlamıştı kendini bu sıralar. Kalbi kırıklar, dökükler, umutsuzluklarla dolu son çırpınışlarını da yapmış ve vazgeçmişti. Hayattan hiçbir şey beklememek daha mı iyiydi ne? Bilmiyordu. Aldığı yanlış kararların sürüklediği yanlış limanlara demir atmaktan o kadar sıkılmıştı ki...

Yaşadığı bu şehirde kendini yapayalnız ve amaçsız hissediyordu. Bina ve insan kalabalığının arasındaki gri yalnızlığına yön veren tek şeydi oysa umutları. Bu son vurgun da olmasa toparlayabilirdi belki ama olmadı. Olamadı... Şimdi ne yapacaktı? İşte cevabı olmayan sorulara bir tane daha eklenmişti. Son umut kırıntıları ile ilgili öyle çok hayal kurmuştu ki, umut kırıntılarının kalp kırıklığına dönmesi ihtimalinde ne yapacaktı, hiç planlamamıştı. Toparlanabilmesinin son ihtimali bu umuda bağlıydı, biliyordu ve olmama ihtimalinden doğan korkusuna engel olamıyordu. İşte bu yüzden yapmayı B planını...

Battaniyenin altından kafasını çıkardığında güneş çoktan doğmuştu ve o, koca bir geceyi bu düşüncelerin beynini kemirerek geçirmesine izin vermişti. Karanlık geceden hiç eser kalmasaydı keşke diye düşünüp sıyrırken battaniyesini, içilmiş onlarca izmaritin barındığı tablayı yere düşürüverdi. Pencereyi açmadı, havalandırmayacaktı bu sabah odayı. Oksijene ihtiyacı yoktu nasılsa, beyni oksijen aldığı doğru kararlar vermemişti ve oksijeni o aptal şey için harcamaya hiç gerek yoktu. “Bırakalım ihtiyacı olanlar kullansın.” diye düşünüp perdeyi daha sıkıca kapattı. Tek bir ışık hüzmesine bile tahammül edecek değildi.

İnsanların o bitmek bilmeyen zırvalarını düşündü. Her yeni sabah, yeni umutlar falan... Hep söylerlerdi ve o da söz dinleyen iyi çocuk olmayı seçer, yalancı bir gülücük takip yola çıkardı sabahları, akıl vermeyi âdet edinmiş insanlara inanmış görünerek. Ama bu sefer öyle değildi. Tüm maskeleri düşürüp ilk kez görmüştü gerçekliğin lanet yüzünü. Bu kez kaybetmişti. Aslında hep kaybetmişti de, bu seferki çokça ağır gelmişti.

Mutfağa yöneldiğinde ne kadar çok alışveriş yaptığını fark etti. Aylarca yetecek bu kadar yiyeceği neden evin bu saçma odasına doldurduğunu düşündü. Aylarca yaşayacağını kim garanti etmişti ki? Bu tip davranışlar umudu olan, isteği olan insanlar içindi. Onun gibi yanlış kararlar alan ve sürekli yenilenlerin harcı değildi. İşte tam da bu yüzden sıkıca çekti mutfağın kapısını...

Ne bulduysa geçirdi üzerine ve her sabah yaptığı gibi attı kendini yollara. Şehrin soğuk, ıssız ve güneş ışığına rağmen ona karanlık gelen yollarında yine yalnız yürüyordu işte ve bu şehir hep yalnızlık getirmişti ona. Geldiği günden beri nefret etmişti üstelik bu şehirden. Uğursuzluğunu mu hissetmişti ne? Yok, o böyle akıllıca şeyler hissetmezdi. Daha doğrusu ne zaman kalbinin sesini dinlese, yanlış ve mutsuz bir yerde bulmuştu kendini. En son umudu da tamamen kalbinin zırvaladığı, toz pembe ve şimdi çok mantıksız gelen aptalca bir fikirdi. Ve şimdi tam da o yüzden bu kadar kırıklarla doluydu kendine verdiği karnesi. "Keşke bu şehrin bana getireceklerini görebilseydim." diye düşünürken, keşkeli bir cümleyi daha tükettiğini fark etti.

Yoldan çevirdiği ilk taksiye atladı ve istikameti söylemedi. Aslında kendisi çok iyi biliyordu nereye gideceğini ama o toz pembe ruhlu ve yalancı insanlardan nasihatler silsilesi dinlemek istemezdi bu sefer. Yolundan döndürecek her şeye tıkamıştı kulaklarını ve koşarak ulaşmak istiyordu bu sefer doğru bildiği ya da sandığı hedefe. "Hızlanın!" dedi ve aklından ilk geçen semtin adını söyledi. Şoför denileni yaptığında yüzüne yine o sahte gülüşünü taktı. Yıllarca dudağına konuşlanmış bu gülüş olmadan yapamazdı aklından geçeni ya da o yapmış sayılmazdı. Araba şehrin tozlu yollarında ilerlerken genç kız çocukluğunu düşündü. Aslında o hep aynıydı da zaman ne çabuk değişmişti. Sürekli düşüp dizini kanatan o kız çocuğu ne ara kendi yüreğini de kanatabilmeyi öğrenmişti? "Bu kadar sık düştüğüm için mi kalkmayı öğrenemedim?" diye düşündüğünde yanlış bir paradoksun daha pençesinde hissetti kendini. Hayatındaki düğümleri çözemedikçe var etmemiş miydi bu koca kördüğümü? Bunları düşünüp karara bağlayacak vakti yoktu. Eliyle kaleme aldığı senaryoda katil de maktul de kendi olmalıydı. Suçlu da oydu, hükmü veren adaletli el de. Ona dönülmez yanlışlar yaptıran çocuksu yüreğinin zaman aşımına uğradığını düşünürken eli, hızlanan arabanın kapı koluna gitti. Yavaşça açtı kapıyı. Dünyaya dair son bir temiz hava çekip vücudunu uyuşturmasını bekledi. "Belki daha az acı çekerim." diye düşünmüştü ama YİNE OLMAMIŞTI. Tam da bunu fark ettiğinde yüklediği yüklerden ağırlaşan bedenini bıraktı boşluğa. Hızlanan arabanın tekerleklerinde sürüklenişini, korna seslerini, çığlıklarını, hepsini duyabilmişti. Bedenine acı çektiren ruhu, bu kez de eline geçen fırsatı kaçırmamıştı. Ambulans seslerine karışan sirenlerin eşliğinde gökyüzüne doğru üfledi ruhunu...

Verdiği yine kötü bir karardı ve tıpkı kendi hikâyesi gibi bu hikâyeyi de hüsrarla bitirmişti.

H. Onur Altınbaş

Ukala Bir Röportaj Öykü

Öncesi önemli değil. Eminönü'nden Karaköy'e doğru yürürken bir röportajcıya tesadüf ettim. Benim tabirimle sokak yazarlarıyla; yani daha önce hiçbir eseri, herhangi bir mecmuada yayımlanmamış yazar adayları ile röportaj yapıyorlardı. Meğer yazar adayları ile orada röportaj yapılması için önceden bir dergide yayın yapılmış. Tesadüf bu ya ben de o gün kalemimi ve defterimi yanıma almıştım. Adayların arasından sıyrılıp bir kaç şiir ve öykümü oradaki kurula okuttum. Sonra röportajcı ile konuşup, beni aldılar. Olduğu gibi aktarıyorum.

- Sayın yazar adayı, o kadar kötü yazıyorsunuz ki yazdıklarınızı başkalarına okutmaya bile korkuyorsunuz. Yine de yazma eylemine devam edecek misiniz?
- Öncelikle açıklık getireyim, hayır korkmuyorum. Az önce seçici kurula okuttum. Yazma konusuna gelince, evet devam edeceğim.
- Aman Tanrım! Öykülerinizin bir gün yayımlanmaya değer bulunacağını düşünüyorsunuz öyleyse?
- Kendimi geliştirsem neden olmasın?
- Hayallerimin peşinden gideceğim diyorsunuz yani?
- Bu benim hem hayalim hem hedefim.
- Ama siz şu an hedefinize ulaşmayı hayal ediyorsunuz. Oysaki asıl bulunduğunuz yer, hayalinize ulaşmayı hedeflemekten başka bir yer değil.
- Ne demek bu?
- Yani yazdıklarınıza bakılırsa hayal bile edemezsiniz gibi bir şey.
- Siz çok oluyorsunuz ama!
- Eleştiriye hiç açık değilsiniz.
- Gayet açığım. Ama siz çok üzerime geldiniz. Beni rencide ettiniz.
- Kusura bakmayın ama bunlar gerçekler bayım.
- Gerçek olan şu ki siz çok bilmiş ukalanın tekisiniz. Ayrıca da ahmaksınız.
- Bu hakaretler bir yazar adayına hiç yakışıyor mu?
- Ne olmuş yazar adayıysam?
- Bakın, biz size değer verdiğimiz için röportaj yapıyoruz sizinle, siz ise hakaret ediyorsunuz.
- Kardeşim ne değer vermesinden bahsediyorsun. Daha röportajın başında çok kötü yazıyorsunuz, yazarlık sizin için hayal bile değil demediniz mi? Şimdi gelmiş "Değer veriyoruz." diyorsunuz.
- Tamam, ama yazdıklarınız gerçekten kötü.
- Şimdilik olabilir. Ben kendime inanıyorum. Kendimi geliştirsem neden güzel şiirler, öyküler yazmayayım.

- Ben sizde o ışığı göremedim.
- Bir gün kendimi ispatlayacağım. Hatta ve hatta senin öykünü bile yazacağım. Senden ukala bir röportajcı diye bahsedeceğim. Hayal kurmaya da devam edeceğim.
- Peki, o zaman size son bir şans veriyorum. Bize hemen iki dakikada bir hayalinizi öyküleştirin ayaküstü.
- Tamam başlıyorum.
- Buyurun.

"Hayalini kurduğum o büyük ve kutsal günde, yani ilk defa bir öykümün yayınlanacağı haberini aldığımında öğretmenler odasında eski bir kanepede oturuyordum. Okul müdürümüz öğretmen arkadaşları toplayıp önemli bir konuda toplantı yapıyordu. Bakanlıktan emir gelmişti. Eğitimde çağ atlanacaktı. Bunu sağlayacak kişiler de bizlerdik falan filan.

Sonrasında çağ falan atlamadık yine pisa sınavlarında çuvalladık da her neyse. Asıl meseleye döneyim.

Müdür konuşmasını yaparken ben telefonumdan maillerime bakıyordum, bir haber var mı diye. Ve artık haberin gelmemesine o kadar alışmıştım ki. Mailleri açmamla kapatmam bir oluyordu. Bu sefer de açıp hemen geri kapattım. Fakat birden bir farklılık olduğunu hissettim. Gözümün önüne birden eksik olan harflerini kendim tamamladığım önemli bir derginin adı geldi. Mailleri tekrar açıp baktım. Evet, doğruydum. Dergiden mesaj gelmişti. Hemen ilk cümleleri okumadan gözlerimi metnin sonuna kaydurdum. "Yayımlanacaktır" kelimesini okudum ve beynimde bir şimşek çaktı.

"ooooooooo yesssss" diye bağırıp, elimi havaya kaldırdım, öğretmenler odasını inlettim.

Tüm gözler bana döndü. Önce bir sessizlik oldu. Sonra herkes katıla katıla bana güldü. Hem böyle bir tepki beklemiyordu kimse hem de benim gibi sessiz sakin ve mülayim birinden böyle bir tepki gelmesine ihtimal vermedikleri için şok geçiriyorlardı.

Hatta gayet sert ve disiplini seven biri olan okul müdürümüz bile kendini tutamadı ve gülmeye başladı.

- Hocam ne oldu? diye sordular.

Bir öykü yazdığımı ve ilk defa yayımlanmaya değer bulunduğunu söyledim. Müdür Bey ve arkadaşlara:

- Özür dilerim kendimi tutamadım dedim.

Beni tebrik ettiler ve toplantının sıkıcı havası kayboldu. Neşeli bir toplantı oldu.

- Nasıl oldu bu öykü, sayın röportajcı beyefendi kardeşim?

- Zorla güzellik olmayacağı gibi zorla yazar da olunmaz. Günümüz laubali kızlarının deyişiyle "Fazla şey etmemek lazım."

- İki dakikada bu kadar oluyor ama. Hem siz bilmiyor musunuz büyük yazarların içinde öyleleri var ki bir eseri on yılda anca yazıyorlar.

- Olsun, yine de sizde ışık yook.

Bir hışımla ayrıldım oradan. Şehrin sokaklarını dolaştım hırslı hırslı. Bir kahveye oturup çay söyledim. Bir yudum aldım çaydan. Acıydı. Kalktım eve gittim. Ve bu hikâyeyi kaleme aldım. Şimdi siz karar verin.

Röportajı yapan çocuk ukala mı değil mi?

Ben de ışık var mı yok mu?

Ceyda Oktay Kitap İnceleme

TUTUNAMAYANLAR-OĞUZ ATAY

“Vazgeçiyorum; bütün insanlığın önünde eğilerek özür diliyorum: beni yanlışlıkla çıkardılar sahneye.”

Modern dünyanın getirmiş olduğu yaşam telaşı içerisinde; unuttuğumuz, belki de unutmak istediğimiz, görmeyi dahi tahammül etmediğimiz o insanlara sahip çıkar: Oğuz Atay. Kıyılarda köşelerde belki de tam olarak şu anda bir uçurumun kenarında olan o kadına, ailesinden soyutlanmış madde bağımlısı o çocuğun yok oluşuna, intihar etmeye giderken dahi küçük umudunu sol cebine iliştiren o yaşlı amcaya. Yaşama karıştığını düşünerek, etrafındaki düzene uyum sağlayamadığını er geç fark eden o kadına, hep birilerini bekleyen ve bekleyerek umutlarını gönül bahçelerine eken o insanlara.. Anlayacağınız sana, bana, bize ve de hepimize.

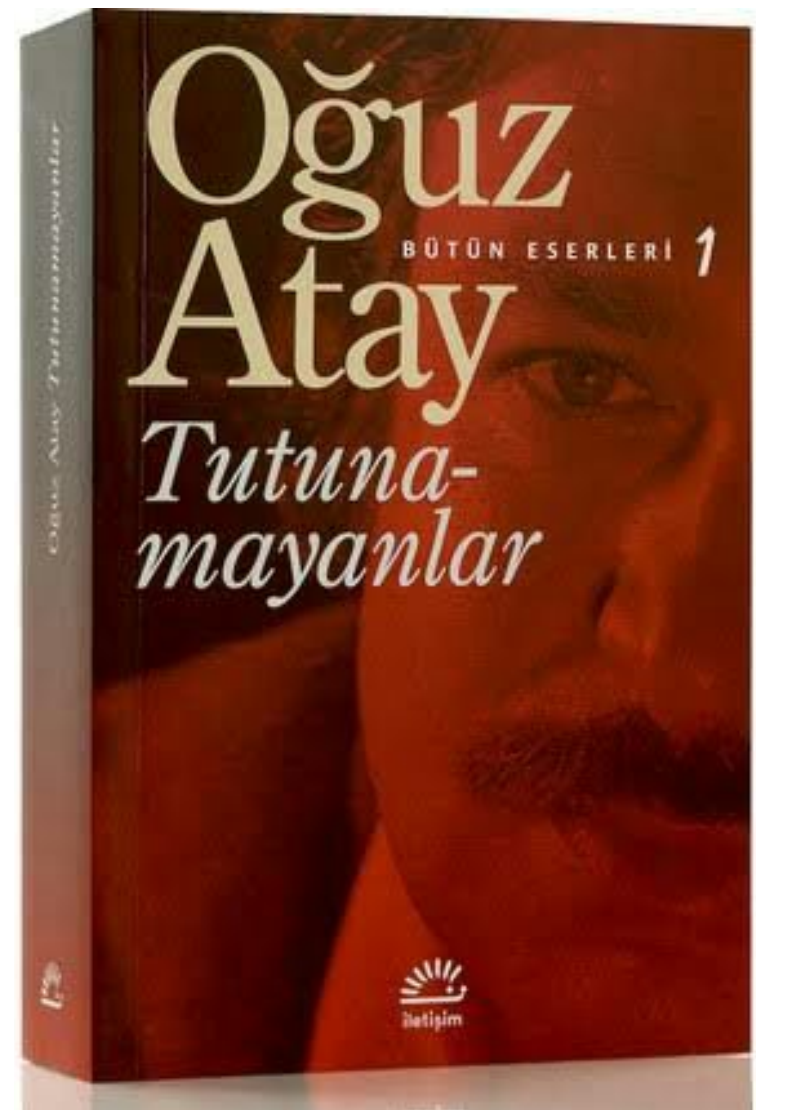
Bizim varlığımızı tüm dünyaya haykıran işte o romanın ortaya çıkışı, Oğuz Atay'ın 1960'larda yaşadığı sıkıntıların dışavurumu olarak, 1968'lerde gerçekleşir. Haykırış'ın hem içinde hem de dışında fikrimce iki önemli isim vardır: Sevin Seydi ve Vüsat O. Bener. İlk evliliğinin sonlanmasından bir süre sonra arkadaşı Uğur Ünel'in eski eşi olan Sevin Seydi ile tanışır Oğuz. Tutunamayanların yazımı aşamasında birlikte kaldıkları evde, aynı yalnızlığa ortak olurlar. Yalnızca birbirlerinin anlayacağı ortak bir dil kurarlar; biri bir köşede yazı yazarken bir diğeri yaptığı resimlerin altına sszyr imzasını atar. Yani 'Seni Sevdiğim Zamanlarda Yaptığım Resimlerden'. Tutunamayanlara da yansımıştır kurdukları kelime oyunları. Günseli ve Selim arasında hzg olarak ortaya çıkar: 'Her Zaman Güzelsin!'

Yaklaşık bir yıl içerisinde Tutunamayanlar'ın yazımı tamamlanır, kitabın kapak tasarımını Sevin Seydi üstlenir ve romanın ilk nüshası Vüsat O. Bener'e okuması için verilir. Vüsat. O. Bener, her ne kadar romanı beğense de bazı yerlerinin kısaltılmasının iyi olacağı görüşündedir. Oğuz Atay, romanının ham haliyle kalmasını istese de bir süre sonra bir takım eksiltmeler yapar.

1970'li yıllarda Türkiye, unutulmuş kesimin dünyasıyla TRT Roman Ödülü alacak olan o romanla tanışır: Tutunamayanlar! Ancak bu başarı kimi yayınevlerini tatmin etmez; ve yayımlanamaz Tutunamayanlar. 1971 yılında bir yayıncı bulunur ilk baskı iki cilt halinde basılır. Dönem içinde olan olaylardan mıdır, yoksa Türk toplumu henüz hazır değil midir bilmem ama Tutunamayanlar uzun bir süre ilgi görmez. Yalnız bir şey vardır, Oğuz Atay yazmaya çoktan başlamıştır ve ardı arkasına Tehlikeli Oyunlar, Bir Bilim Adamının Romanı : Mustafa İnan, Korkuyu Beklerken, Oyunlarda Yaşayanlar, Günlük, Eylembilim derken öleceği o tarihe -13 Aralık 1977'ye- kadar yazmayı sürdürür.

“Belki de anlatmaya çalıştın birilerine. Kim bilir? Anlatamadın; belki o insanın yüzüne bakar bakmaz anlatmanın yararsızlığını gördün.”

Tutunamayanlar'ın ana döngüsünü; Selim Işık, Turgut Özben, Günseli Ediz ve Olric oluşturur. Turgut Özben, olağan bir gün içinde yaşanmasını hiç istemediği o olayla sarsılır: En yakın arkadaşı Selim Işık intihar etmiştir. Kafasında oluşturduğu Selim Işık ile intihar kavramı üzerinden gelgitler yaşayan Turgut, Selim'in intihar'ı öncesi; Selim'e karşı ilgisizliğini anımsar ve vicdaniyle yüzleşir. Bu yüzleşme Selim'i keşfetmek için yola koyulmasına neden olur. Selim'in arkadaşlarıyla ve de aşık olduğu kadın olan Günseli Ediz ile Selim Işık ile ilgili konuşmalar gerçekleştirir. Selim'i 'anlamak' adına yaşadığı süreçte,

kendini kaybettiğinin farkına varması, romanın iki ana Tutunamayanı ortaya çıkarmasına neden olur. Evet, Selim gibi Turgut da tutunamamıştır; Selim her yolu denemiş, yazmış, çizmiş, okumuş ve hatta en çok o okumuş. Ancak her giydiği insan ve de lisan, üstüne tam oturmamış; anlaşılmamıştır. Kimi zaman sessiz bir öfkenin bağrında yanmış, kimi zamansa bu öfkeyi neşesiyle bastırmaya çalışmıştır. Ama hiçbir zaman ne olduğunu unutmamış; tutunamayanlığı keşfederek dünyadaki yerini konumlandırmayı başarmıştır. Turgut ise, Selim'in ölümüne kadar kim olduğunu, nerede olduğunu ve yaşamı üzerinden kendine ait olmayan tabiri caizse 'eksik parçanın' kendisi olduğunu, Selim'in intiharına kadar görememiştir. Ortaya yeni bir arkadaş çıkmış; ve bu arkadaş Turgut'u bir tren garına kadar takip etmiş ve artık Turgut kaybolmuştur..

“Bütün hayatımızı yersiz çekingenliklerle mi geçireceğiz Olric? Cesareti yalnız kafamızda mı yaşayacağız?”

İki önemli yaşamın, kimi insanlar üzerinde bıraktığı etki acıma olsa da, başta saymış olduğum bu ve benzeri insanlara gürül gürül sahip olduğumuz gerçeğini yansıtmakta. Roman karakteri olarak gördüğümüz, tanıştığımız ve belki de içselleştirdiğimiz Selim'e ağladığımız kadar, etrafımızda oluşan enkazlara sessiz kalmamız; sonradan fark edeceğimiz hayatlarda, içimizde açığa çıkmayı bekleyen Turgutları alevlendirecektir.

Oğuz Atay, bu alevin doğuşunu Pakize Kutlu'ya (ikinci eşine) verdiği röportajında şöyle ifade etmiştir: “Selim Işık, birçok tutunamayanın bileşkesidir. İntihar eden bir arkadaşım, Ural var; ama bütünüyle Selim Işık o kadar değil. Belki ben varım (bu cümleyi yazmayın). Adlarını yazmanın sakıncalı olduğu birçok arkadaşım var. Herkesin “tutunan” olmak istediği bir ülkede tutunamayanlığı seçen Selim Işık'la yakınlığının olması birçok kimseye dokunur diye onların adlarını saymak istemiyorum. Selim öldü. Selimlik de ölmüştür. Başarının insanı sevimsizleştirdiğini yazmıştım bir yerde; fakat tutunamayanlığın sevimliliğine de kimsenin yanaşmadığını görüyorum. Neden yanaşsınlar? Bir arkadaşımın dediğine göre, ben romanda herkesi bir bakıma tutunamayanlığa çağırıyordum. Henüz bir karşılık alamadım.”

-Selimlik öldü mü yani?-

İçinde barındırdığı eleştirel bakış ve dönem bazında Türk toplumundaki eksikliklerden soyutlanan fazlalıklarına kadar ironik bir biçimde cümlelere dökmüştür Oğuz: “Herkes istediği mesleği seçecektir. Ressam olmak isteyenler reklamcı, yazar olmak isteyenler mühendis, mimar olmak isteyenler iktisatçı, meyhaneci olmak isteyenler hukukçu, hukukçu olmak isteyenler tezgahtar, adam olmak isteyenler uşak ve dilediği gibi yaşamak isteyenler rezil olmayacaklardır.”

Bazı okuyucuların anlamadığını, bazılarının ise okudukça kendini bulduğunu söylemesi fikrimce Oğuz'un yapmak istediği 'kapalı dünyalara hapsolmuş tutunamayan insanları anlama gayesi' başarılı olmuştur. Anlatım dilli çok yalın değil kabul edelim; ancak vermek istediği ve verdikleri ile okuyucuyu sarssa da, kalbimizdeki küçük deliklere sahip çıkar en nihayetinde.

“Kendini çözemeyen kişi kendi dışında hiçbir sorunu çözemez.”

İnsanı insana anlatmanın en güzel örneği olan

Tutunamayanlar, her yeni kuşakta farklılıkların bir aynası. Bu aynanın tam karşısında olan kişi ve yansımasının en temel gayesi tutunmak. Veya herkesleşip yaşama uyum sağlayabilmek. Sıradanlığın altındaki kendine özgülüğün en büyük patlaması. Küreselleşen dünyanın acımasızlığındaki görünmeyen o saklı yüz. Ve zannımca her alınan yaşta oturduğunu sandığımız kişiliğin bir karması.

-Tutunmak zorunda değiliz; ancak siz yine de tutunun.

Serhat Alper
Gidiş Dönüş (Retro)
Yazan: Alexander Galin
Çeviren: Hale Kuntay
Yöneten: Ali Hürol

1979 yılında Alexander Galin tarafından yazılmış olan eser, bu sezon Ankara Devlet Tiyatrosu Küçük Tiyatro Sahnesinde gösterime girdi.

Gidiş Dönüş(Retro), bütün ömrü boyunca Rusya'nın bir köyünde yaşayan ve eşinin vefatı ile yalnız kalan Çmutin'in, Moskova'ya kızının ve damadının yanına taşınmasıyla başına gelen olayları anlatıyor.

Perde açılıp oyun başladığında karşımıza Çmutin karakterini canlandıran, birçoğumuzun ekranlardan da tanıdığı, başarılı oyuncu Şahap Sayılğan çıkıyor. İlk dakikadan itibaren, alışık olduğumuz sıcak ve samimi tavrını Çmutin karakterinin kendine has karakter yapısıyla bütünleştirerek seyirciye başarıyla yansıtıyor.

Zaman zaman yaşanan dil sürçmeleri bile oyun içerisinde sanki Çmutin karakteri için yazılmış, bilinçli yapılan hata izlenimi veriyor. Şahap Sayılğan'a damadı ve kızı olarak eşlik eden diğer oyuncular ise sizi biraz daha doğallıktan çıkararak tiyatro izlediğinizin farkına vardırıyor.

Oyun Çmutin için damadı ve kızı tarafından ayarlanan gelin adaylarının, evde bulunmaları için kendilerine bildirilen saatleri dikkate almadan eve gelmeye başlamalarıyla devam ediyor. Peşi sıra eve gelen gelin adaylarını gören Çmutin ilk perde boyunca daha pasif bir role bürünürken, gelin adayları daha çok ön plana çıkararak, sahnelenen karakterlerin seyirci tarafından daha iyi benimsenmesine sebep oluyor. Bu açıdan gelin adaylarına can veren oyuncuların ustalıkları, gelinlerin karakterleri arasındaki farklılıkların izleyici açısından keskin bir şekilde hissedilmesini sağlayarak sıkıcı olabilecek bir oyunun daha renkli hâle gelmesine neden oluyor. Oyunun ikinci perdesinde ise Çmutin'in köyüne dönmekle dönmemek arasında yaşadığı ikilemlere, kendi yalnızlığına ve gelin adaylarının gerçekte hissettikleri fakat çevrelerine yansıtmadıkları kaygılarına odaklanılıyor.

Oyun konu olarak tek bir mesele üzerinden ilerliyor gibi görünse de özellikle orta yaş üstü insanların hissettikleri yalnızlığa, hayata dair korkularına ve çevreleri tarafından anlaşılamamaları gibi konulara yapılan vurgular, oyunun daha gerçekçi bir yapıya ve psikolojik bir incelemeye dönüşmesine olanak sağlıyor. Bu nedenle genç izleyici kitlesine pek hitap etmiyormuş gibi görünse de içerdiği hayat dersleri, çevremizdeki bu tarz insanlara karşı olan bakış açımızda yaratacağı değişiklikler ve oyuncuların harika performansı nedeniyle herkesin bir kez olsun izleyip değerlendirmesi gereken bir oyun haline geliyor.

Hangi çiçek,
diğerini "sarı açtı"
diye ayıplar?
Hangi kuş, "farklı
ötünce" diğerine
yasak koyar?
Derisinden,
dilinden ötürü
öldürülüyor
insanlar.
Ah insanlar! Her
şeyi bulup kendini
bulamayanlar...